

ZIRTÏRTU KAIHHRUAINA HMAN DÂN TÛR

Dapchhuak a, Tichhín a, Nùna Bél Tûra Chawhphûr

Hê Puitling Zirlai Kaihhruaina hetiangka kalpuina hian—**dapchhuak a, ti chhín a, nùna bél** tûra member-te a chawhphûr ngei kan beisei. ZirtÏrtu puala kêr tin zirlai buatsaih hian kêr tluana zui tûr, InzirtÏrna Kalphúng Pângngai kha a zui tho, chûngte chu:

1. Engati nge hê zirlai hi ka tân a pawimawh? (Chawhphûrna);
2. Enge Pathian Thû aţanga ka hriat ţûl chu? (Dapchhuah);
3. Engtín nge Pathian Thû aţanga ka zir chhuah chu ka tihchhín theih ang? (Tihchhín);
4. Ka thíl zir chhuah chu engtín nge ka tih ang? (Nùna Bél).

ZirtÏrtu hmánhlèl deuh, kêr tluana lo inpuahchah ţha hmán lote tân pawh áwlsam taka zirtÏr theihna tûrin ‘Zirlai Kaihtâwi’ tih hi a thúpui fûn kim takin a awm tho bawk.

InzirtÏrna Kalphúng Pângngai chîk zâwka bihna leh, zirtÏrtuten an tihdân tûr hmángte pawh târlan nghâl a ni:

Rahbí 1-na—Chawhphûr: Zirlaiin member-te nùna awmzia a neih zâwk theih nân zirlai thú tùm bulpui leh an thil paltlang tawhte dawhzáwm ni se. ‘Engati nge hê zirlai hi ka tân a pawimawh?’ tih zawhna chhâng fel thei tûrin ãnpui ang che.

Rahbí 2-na—Dapchhuah: Zirlaiten zirlai thú tùm bulpui an manthiam theih nân Bible ațanga thíl hriattîr äwmte hrihl la (Chûng zîngah chuan zirlaia târlan chhûnga a mihring te, an dinhmùn te, an hnam nùnpnúng te, a ram hmêlmáng awmdân te, chuta thilthleng, innghîrnhona ang chîte leh thíl dang pawh a tel thei ang). ‘Pathian Thû Ațang Hian Enge Ka Hriat Tûl?’ tih chhâng thei tûrin ãnpui ang che.

Rahbí 3-na—Tihchhín: Rahbí 2-naa bengvârna thú an hriatte chu tichhín tûra remchânna an neihte hmáng țangakai tûrin fuih la. Hei hi thíl pawimawh tak a ni, bengvârna thú ngáwt hi Kristaa ãhanlenna min neihtîr tûrin a tâwk lo. Zirlaite chuan ‘Ka Thíl Zir Tâkte Khá Engtîn Nge Ka Nùnah Ka Bêl Ang?’ an tih theihna tûra ãnpui tûr an ni.

Rahbí 4-na—Nùna Bêl: A tâwp berah chuan zirlaite chu “Thuhretu mai ni lova, titûte ni zâwk” (*Jakoba 1:22*) tûrin fuih la. An thil zirte chu mahnî nuna bel tûrin sâwm ang che. Hetiang rahbi zuina hian mimal leh a huho pawhin thil dapchhuak leh mahnî ngaihdân târlan theihna tûra remchânna a siamsak ãhîn a ni. Chutiang thil zawng zawng chuan zirlaite chu, “Pathian ãnpuina zârah, tûnkâr zirlai ațanga ka thil zir tâkte hi engtin nge ka tih ang?” tih ngaihtuahna a neihtîr ang.

Zirtîrtûten hêng rahbi palî chhûnga mîte hmanruaa hmangin, an pâwl member-te chu: An nuna thilthleng sawi chhuah nuam tihna nei a, zirlai chhûnga Bible thûte hruat chian lehzual duhna neiin, nî tin nun nêna inrem a, ataka nunpui tûrin a chawhphûr dâwn a ni.

Châng Thlan: *Tirhkohte 11:18.*

Zirlaite Tân:

Hriat Tûr: Jentailte hnêna Chanchin T̄ha puân chhuahnaa chona thlen thei thil thleng tlângpuite târlan.

Vei Tûr: Paula kha Farisai t̄hahnemngai a nihna ațanga Jentailte hnêna t̄hahnemngai taka Chanchin T̄ha puangtu a lo tih tāk dân boruak hriat thiam.

Tih Tûr: Rawngbâwl tlāk ni tûra mahn̄ theihna leh nun pawh Pathian hnêna hlan.

THUPUI T̄HEN

I. Hriat Tûr: Khawvêl Zawng Zawnga Kal Tûr

- A. Kohhran ding t̄r t̄in Jentailte hnêna rawng a bawl̄na chhevêlah khân eng boruak nge lo awm?
- B. Engati nge Jentailte hnêna Chanchin T̄ha puân chu Kristian hmasâte tân khân thil thar tehchâwk a nih a, chû chona chu engtin nge an hmachhawn?

II. Vei Tûr: Chonate leh Boruak Duhawm Lo

- A. Saula hmanga tihduhdahna khân kohhran hmasâteah nghawng enge a neih?
- B. Paulan Chanchin T̄ha rawngbâwl̄na hmanga danglam tûra kohna a siam kha kohhran hruaitu hmasâte khân engtiang kawngtein nge an chhân?
- C. Jentailte hnêna Chanchin T̄ha puân darh vânga boruak duhawm lo lo awm ta kha engtin nge kohhran ding t̄r khân an chin fel?

III. Tih Tûr: Rawngbâwl̄naa Inhmang

- A. Rawngbâwl̄naa inhmang tlāk ni tûr hian eng ang insiamt̄hatna ang ch̄ite nge kan mamawh?
- B. Kohhran hmasa huna Chanchin T̄ha rawngbâwl̄ dân thar an hmachhawn ang khân, engtin nge insiamrem dân kan zir vê theih ang?

C. Kohhran hlun zâwkte hian eng ang chonate nge kan hmachhawn a, eng ang insiamthate nge kan mamawh ang?

KHAIKHÂWMNA: Kohhran ding tîr tê khân mi thahnemngai thei tak Tarsa khaw chhuak Saula dodâl na an hmachhawn a; mahse, Pathian kohna chhânga siamthate a lo nihna zârah Jentailte hnêna rawngbâwlna ropui tak a rahchhuak ta zâwk a ni.

INZIRTÎR DÂN TÛR

RAHBI 1—Chawh phûr rawh

Thlarau thanna atâna thu pawimawh: *Tarsa khaw chhuak Saula ang khân—enge kan rin tihah hian, Chiang leh dik tâwkin kan inhria a ni thei a, tusual fê pawh kan ni vê thei tho bawh. Pathian hruaina lama inhawng tih awmzia chu, beisei lâwk loh: thil khirh, hlimawm lêm lo thleng thei lama inhawng tihna a ni.*

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Saula/Paula leh Kristian hmasâte tân pawh Pathianin an rilrû A hawnsak an inphal a ngai tih uâr takin sawi la. Paulan dik lo tûra a lo ngaih thin kha, a nihna takah chuan a lo dik zâwk tih hmuhtîr a ngai a. Juda Kristian hmasâte pawh kha Chanchin Thâ chu Jentailte pawh tela mî zawng zawng tâna kohna a ni tih lama an harh chhuah a ngai. Mî tha lo tak nih i duh em? ‘Ngaihusual’ nih emaw, thinlung thâ mahse lunghlu rawh thianghlim loh ang êma tha lo ni lêm lo, mahse khawvêla mi sual ber berte anga tha lo ni tho si? I thâ a ni tih kha mahni i inhmin hmasa phawt tûr a ni. I tha viau mai a, dik tak chuan, mi dang zawng âia tha zâwk niin i inring hial. A nih loh leh, thil dik lo ti thei pawh i ni lo. Chû chauh a la ni lo, Pathian lamtang i ni a, nangmah dodâltu chuan Pathian a dodâl a ni mai.

French ram mi fîng Blaise Pascal chuan heti hian a ziak: “Sâkhaw thurin ațanga tî an nih tawh hi chuan, mîten thil tha

lo chu Chiang tak leh hlim takin an ti ngai lo,” tiin. Chû chu nangmah kha i ni maithei e. Sâkhaw thil dik lo zâwnga kalpuina nêh hi chuan, mahni hi Pathian hmuna indah a, Pathian chu ngaichâng lo lêkin, chutiang chu kan ni thei.

Tûn kêr chhông hian, chutiang kawng lo zawhtu mi tû emaw chungchâng kan zir dâwn a, chu chu Tarsa khaw mi Saula a ni. Saula chu amâ insawi leh tâk dân angin ‘misualte zînga a puipâ ber’ (*1 Tim. 1:15*) nih kawng zawh mêk a ni. Mahse Pathianin ruâhmanna dang a nei sî a.

Sawi ho tûrte: Enge kan rin a, eng vônga ring nge kan nih kan chian viau hi thil pawimawh tak a ni. Engtin nge chông thilte chu inchawih tâwka kalpui tûra, kan ngaihdân leh pawm dânte hi a lo dik lo vê thei a ni tih pawm a, Pathian Thû kan manthiam dân leh Amah nêna inlaichinna thûk zâwk nei tûra ẵn kan lâk tâk ang le?

RAHBI 2—Zawng chhuak rawh

ZIR TÏRTÛTE PUÂL: Chanchin ẵa bûte hian Isua Krista chu min kawhhmuh a. Amâ mîzia te, A nihphung te, A rawngbâwlna leh hmalam hun thil kal tawh zawng zawngte nêna an inlaichin dânte pawh kan hre thei ta a. *Tirhkohte* bûah hian, Isuâ rawngbâwlna leh thuchah ênga zirtîr hmasâten an kalpui zêl dân kan hmu bawk a. Kawng hluite bânzan leh siamẵat a nih dân te, nun siam thar a nih dânte kan hmû a. Chutiang a nihzia chu Saula/Paula nun leh rawngbâwlnaah khân a Chiang ber âwm e. Chutiang chu kan mimal nunahte pawh a lo nih vê zia uâr takin sawi ang che.

ZIR ZAUNA

I. Thlîrtu Bawhchhiatna (*Tirhkohte* 7:58 leh 8:1–5.)

Sâpho chuan heti hian an sawi ẵn, “I kawrchung ka lo kensak ang che,” tiin. Sâpho thil sawi dân dangte ang bawkin Bible ẵanga lâk a ni thei a, hei pheh hi chu *Tirhkohte* 7:58-a

mi a ni. Kawng hniha a eng emawti zâwk zâwk pawhin a hman theih ang. Mahnî kut thawh vê chiah sî lo va tharum thawhna rem lo tihpuina ang chi atân emaw, a nih loh leh mahni chu ataka inhnammawih duh chiah sî lo va, thisen chhuah tûra mi dangte fuih pawrh sî ang chi atân te pawh a ni ang.

Keini Kristian, Bible zirtûte hi chuan Tarsa khaw mi Saula hi Kristiante tiduhdahtu angin kan thlîr tlângpui a. Hêng châng a chanchin kan hmuh bâk hi chu, a tûnhma nun hriat kan nei lêm lo. Stefana thuhril a ngaihthlâk hmâte khân Kristian hmasâte chungchângah ngaihdân nghet tak a nei rêng em? Thil Chiang tak chu Stefana thuhril avâng ngawt pawh khân khatiang khân a chêt duh phah tih chu a Chiang a, mahse enge a chhan? Thuchah khân a hîp viau nge ni ang a, a lo ngaithei lo viau ni zâwk ang le? A dik lo a ni tih mahnî leh mi dangte chu ring tûra a tih laiin, a lehlamah chuan a dik a ni tih a hre tho a ni thei a ngem?

A chêt dân kha en ta ila. Tihziak chinah hi chuan, Stefana thihnaah kha chuan phûr taka tha thawh chu a ni vê chiah lo. A ziaktu hian thil hi a sawi kîlh kêlh duh lo pawh a ni thei a, thil kal zêl dân a sawinaah hian Saula hi a sawilang ve zawk chauh pawh a ni thei e. Paula khân sualna nei lova lo thlîr vê ngawt a nih chuan, han dem ngawt pawh a theih loh ang a, a thû aţang ngawt hi chuan sual anga han kawhchhuah ngawat chi pawh a ni lo vang. Stefana tihlumtûte kha a lo fuihpawrh pawh chu a ni thei a, mahse chutiang chiah chu sawi a ni lo. A thawhpuiten Stefana an dêng lai chu a lo thlîr a, a hnû châng hnihah chuan Stefana thih remtitu a nih thû chu min hrilh a. Mahse ‘chutiang chu ani ngaihdân pawh a ni chiah bîk lo vang’ tî pawhin kan zêldin thei tho bawk.

Chuti chu Paula kha Stefana thihnaah thiam lohna a nei lo tihna a ni em? Amah ngêiin thiam lovin a inngai tlat sî a; chutiang inthiam lohna rilrû chu a dam chhûng zawngin a pu zui zêl a ni. *Tirhkohte* bu leh Chanchin Ṭha bû pawh ziaktûa ngaih Luka khân thil thleng leh amah Paula pawh

hi hriatna a nei a ni ang tih kan ring thei a, ani hian Saula thil tih leh a remtih thû chu a lo ziaak lang a. A hnû châng eng emaw zâta, *Tirhkohte 8:1–5* tiduhdahtu thisena tuihâl a nihzia chu kan hria a ni.

Engati nge Saula khân Stefana kha lunga a den vê chiah loh le? Ani kha a phên lama mî mei herhtuah a tâng nge, a ngaihsân leh entawn ber thuneitûten an tih zui tûr chu a lo nghâk rih zâwk? A enga pawh chu ni se, tharum thawhtîr tûra mipui a fuihpawrh emaw, Pathian rêldikna hlentu anga lemchangin, che vê miah lo ang pawhin awm se, lungte chhar khâwm a, ataka dêngtu nih thiam lohna chu a chang tho a ni. Mahnî kawng zawh atâna zalên taka a thlan a tanga kaipêng theitu chu Pathian khawngaihna chauh hi a ni.

Ngaihtuah teh: Thutlûkna dik lo, a tîra a landân mai âia nghawng nei thui sî ang chî siam i nei vê tawh ngai em? Chûng chu ataka chêt vêna ni chiah lo pawh ni se, thil sual tih emaw, dichim taka chêtna ang chî emaw rem lo tihpuina ang chî-ah i tel tawh em?

II. Saula Piantharna (*Tirhkohte 9:1–18; 22:6–21; 26:12–19; 1 Korin 9:1; 15:3; Galatia 1:11, 12, 15, 16.*)

A hmâa kan sawi tâk thilthleng kha piantharna anga sawi chu a dik thei ang a, mahse a chiang tâwk chiah lo vang. ‘Piantharna’ tih hi hawikîrna emaw, Pathian lama kîrna, Pathian hnên panna kawng zawh tihna a ni a. Chutiang a nih avâng chuan, pantharna hi Pathian leh A Thlarau tanpuina zâra duhthû rênga thil tih a ni.

Saula erawh kha chu, duhthû rêng hawi kîr a ang vê chiah lo. A hnênah Krista nung chu a rawn inlâr a, che thei lo va a siam thleng khân, Saula thinlungah danglamna a thlen âwm kan hre lo. *Tirhkohte 8* leh *9* lah hian a rilru chhûng dinhmun âwm a sawi baw k sî lo. Pâwn lam thil chu kan hmu nuâl a, ramsa kawlh ang ni deuh maia sawi a ni (*Tirhkohte 8:3*).

Thlarau Thianglim khân amah chu a thawhpui em? Rinhlelh thû a chêng lo, mahse chutiang hmuthiam tûr chuan rinna tûna kan neih âia ropui zâwk a ngai ngêi ang.

Saula nuntawng kha, a kawng zawh mêk atanga kawng dang zawh tûra thil lian tham tak thleng piantharna a ni. Kohna a dawn leh a thiltawn chu a namên lo hê a, kan ngaihdân chu a ni chiah lo thei nân, Saula khân a pawm mai lêm lo niâwm tak a ni. Mahse hetah hian enge lo thleng ta? A hmasaberin, Saulan a innghahna thil neihte a chên a, khuâ pawh a hmu thei ta lo. A tihtheih zawng chu thut a, ngaihtlâk a ni mai. A rilrû zawng zawng a sâwrbing tâkah chuan, a hnênah Pathian a inpuâng a, tholeh Krista a hmuh thû chu a hnû hmun tam takah a sawi nawn ta rêng a ni. Mi dangte chuan ringhlel pawh ni se, Paula erawh kha chuan, Isua Kristan rawng a bâwl laia ataka lônpuitute ang tho a nih thû tîm lo vin a sawi chhuak thîn a ni.

Isua Kristan a thil neih tha ber chu a phû hauh lotu Saula hnênah a pê a. Hê thilphalna hi mi thenkhat chuan an lâwm lo vin, an thinrimpui hiâl pawh a ni thei. Mahse khawngaihna mamawhtu mi sual kan nih kan inhriat phawt chuan, Saula piantharna khân khawngaihna chin a neih lohzia leh, thil a tihtheihzia chu a târlang tih kan hria ang.

Ngaihtuah teh: Pathian khawngaihna ringa kan inhhâl theuh lai hian, A khawngaihna chu thîrfiana teh ker kera min pe thîn ang lekin kan ngai tlat pawh a ni thei. Engati nge chutianga ngaihtuah tûra thlêm kan nih thîn? Chutiang chu ni se tih chângte pawh kan nei lo maw?

RAHBI 3—A Taka Nunpui Tûr

ZIRTÏRTÛTE PUÂL: Tarsa khaw chhuak Saula piantharna hmanga Pathian khawngaihna chungchâng leh kan chhân lêt dân tûr zirlaite kawhhmuh nân a hnuaia zawhnate hi hmang tangkai ang che.

Ngaihtuah Tûr Zawhnate: Saula tûnhma nun chungchâng te, khatiang ang mîze pû a nihna chhante kan hre tlêm hlê mai. Kristiante a tihduhdah chhan tak kha enge nia i rin?

Tirhkohte 9:5-ah, aw mak tak khân Saula chu ‘kilhna thîr khêng’ anga sawi a ni. Pathian ruâhmanna kalh zâwng taka a che zui chungin, engtin chiah nge Pathianin Saula chu a ‘khalh’ zâwk le?

Ataka Nunpui Tûr Zawhna: Mi tam zâwk hi chuan tûte emaw pianthar thu ngaihnawm tak takte kan ngaithla tawh ngêi ang, keini pawh a sawitûah kan lo tạng hial a ni mahnâ. Engtin nge Pathian khawngaihna i chung a lo thleng chu i hmuh thiam? Chûng ang chu ataka lo chang vê kher lo pawh i ni thei. I mi rin loh tak emaw, hlauh deuh emaw, ngaihtheih loh emawten nun thar an lo neihin eng rilrû nge i put thîn?

RAHBI 4—Boruak siam rawh

ZIRTÏRTÛTE PUÁL: Saula chungchâng hi khawngaihna thû a ni ber. A lam pawh a hawi loh leh, mamawh pawha a inhriat loh laiin, a chungah Pathianin khawngaihna a lantîr a. Saulan a tihduhdah emaw, tihduhdah a tumte chuan, khawngaihna nun a thlâk danglam hlauh dân emaw, anmahni ngêi pawhin khawngaihna an entîr dân tûr chu an zir chhuak thei ang. A hnuaiia tihtûr hi zirlaiten an nî tin ngaihtuahna leh nunah khawngaihna ataka an nunpui theihna tûra tanpuitu tûr a ni.

Tih tûr: Kan nî tin nunah hian thil harsa tak takte kan hmachhawn fo thîn a. Engtin nge kan chhân lêt thîn? Thirrim engphiarin kan awm mai em? Tû mahin an hre lo va ngaiin eng thû thû emawte kan chham kual vêl em? A rûka rilru chhia chu upin kan châwm nung sî em? Kâr lo awm tûr chhûng hian, inlaichînna leh dinhmun lama harsatna in tawh pawhin, khawngaihna hi thupuia neih tum tlat ang che u. Chutiang a lo thlen pawhin, inzirna leh khawngaihna lantîrna remchâng

angin ngai hlauh zâwk ula. Ngaihtuahnaa a lo lan a, sawi chhuah in tum zâk zâk tawh pawhin, insûm ula, thil dang sawi hlauh zâwk ang che u. Bible châng hmangin in ngaihtuahna chu in hliahtîr dâwn nia. Khawngaihna ataka hmangin in chêt dân leh chutiang dinhmun in rilru awm dân ni ta chu, kê lehah report in pe dâwn nia.

ZIRLAI 2-NA

KAIHTÂWI

JULY 9, 2017

Châng Thlan: *Galatia 1:10.*

Zirlaite Tân:

Hriat Tûr: Paulan Chanchin tha rawngbâwltu ni tûra koh a nihna leh a zirtîrnate a sawifiah dân târlan.

Vei Tûr: Paulan thahnemngai leh tumruh tak chung a chanchin tha thutak chu humhim tum a, Galatia khuua zirtîrna dik lote a dodâlna lo veipui.

Tih Tûr: Pathian Lehkathûa thutakte nghet taka chelh a, humhim tûra theih tâwp chhuah.

THUPI THEN

I. Hriat Tûr: Paula Insawifiahna

A Engtin nge Paulan Galatia bu tîr lamah hian koh a nihna leh thurin dik zirtîrnate sawi thei tûra thuneihna nei a nihzia a insawi fiah?

B Engtin nge Paulan rawngbâwlnaa a mimal chanchin a sawi hian thuneihna neia in chhâlna a nemngheh? Engtin nge hetiang hi kohhrana hruaitu dangte pawhin tanfungah an hman?

II. Vei Tûr: Paula Thil Vei

A Paula lehkathawn tîr lama eng thûte hian nge thurin dik lo a ngaih dân leh kohhran member-te chung a nghawng a neih dân a veizia târlang? Engati nge chutiang taka a vei?

B Engtiang takin nge thurik dik lote hian kohhranah chhiatna a lo thlen tawh thîn?

III. Tih Tûr: Tàng Vê Tlat Tûra Kohna Chu

A Thurin lama tûnlai kohhranin chona a hmachhawn, hum him tûra ãan kan khawh tlat a ngaihna chu engte nge ni?

B Bible thutakte Chiang taka kan hriatna leh Chanchin ãha ropui nâna Krista leh A taksa thawhpui zêl tûrin engte nge kan tih ngai ang?

KHAIKHÂWMNA: Paulan Galatia mîte hnêna a lekhathawn kha thuneihna nei leh Pathian khawngaihna thilthlâwnpêk chunnunzia tâwi kim taka sawia bul ãanin, diau lo takin thurin dik lote chu a dem nghâl a ni.

INZIRTÎR DÂN TÛR

RAHBI 1—Chawk phûr rawh

Thlarau ãhanna atâna thu pawimawh: *Paulan a puân chhuah Chanchin ãhâ kha tûnlai Kristian rinna inngahna nghing thei lo chu a la ni reng a. Kan nun pêng tin rêng hi chû thuneihna hnuaia tukluh chu a ni vek tûr a ni.*

ZIRTÎRTÛTE PUÁL: Paulan zirtîrna pe thei tûra thuneihna neia a insawina chu thuneihna tâwp neitu dik: Isua Kristâ hnên aãanga a dawn chhâwn a ni tih hi uâr takin sawi ang che.

Tûnlai thiamna changkâng hmangin bengvârna thû kan inchâwk ngah thei ta hlê mai a. Chutih ruâlin, kan rilrem chiah lo va kan hriat ang chî hnâwna tûra remchânaah pawh kan hmang nasa tho mai bawk a. Chutiang a nih tâk avâng chuan, kan chungâ thuneitûa kan pawm a zirin, thlîr dân leh pawm dân kan neih pawh a dang thei viau mai.

Paulan Galatia mîte hnêna lekhathawn a ziah lai hun kha chu chutiang a ni vê lo. Thuneitua inchhâla pui an tam a, anmahni kalh zâwna ngaihdân neite chu thuneitu angah an inpawm lo deuh zêl a. Paula dodâltûte khân, chanchin thâ ni hawt lo kha chanchin ãhâh an chhâl a, Paulan thuneihna neia a inchhâlna pawh an hnial kalh a, chutiang chuan kohhran chhûngah rinhlelhna leh buaina chî an theh ta a ni. Paula erawh

chuan a thuneihna chu a mimal thiamnaa inngat ni lo vin, Isua Krista nêna an intawhna bâkah, thuchah a dawn— Chanchin Thâ chu a ni zâwk tih a sawi a ni.

Sawi ho tûrte: Paula kha chuan puang chhuak tûra tirh a nih ang takin Chanchin Thâ-ah leh amah Tirtu-ah chuan a rinna chu a ngat hmiah mai a ni. Nang khawiah nge i rinna i nghah vê? I thuneihna chu khawiah nge a awm?

RAHBI 2—Zawng chhuak rawh

ZIRTÏRTÛTE PUÂL: Kohhran hmasa hun ang tho vin, tûnlai hunah pawh hian, zirtîrna laipui chu amah Isua Krista, A nun leh rawngbâwlna kha a la ni reng a. Khatih hunlaite kha chuan, tûnlaia kim taka kan hriat tâk ang Thuthlung Thar bûa thuchuangte hi an la nei vê lo va. Mahse anni kha chuan hê leia A awm laia Isua lênpui leh hriatna ataka neitûte kha an nei vê thung a. Chutah chuan rinchhan ngamna leh thuneihna chu a awm tel ngâl a ni. Paula chu tirhkoh a nih pawimawhna leh, a nihna chungchâng sawi nêp tûra beihna awmte pawh fiah takin hrilh ang che.

ZIR ZAUNA

I. “A Hnêna Finna Pêk A Nih Angin . . .” (2 Petera 3:15, 16.)

Bible zir mî tam zâwkte chuan khatin lai Kristian hmasâte khân Thuthlung Hlui kan tih bâk hi an la nei lo tih leh, Thuthlung Thar kan tihte hi chu kum zabi pahnihna lai vêla fawm khâwm chauh a ni tih an hria a. Chutichungin, *Petera Lehkathawn* 2-na hi chuan Paula lehkathawn kha Pathian Lehkathû emaw, chutiang dinhmuna ding, ‘Pathian Lehkathu dangte’ zâwlpui angin a sawi a ni.

Bible zirtu mi thenkhat chuan *2 Petera* hi tlâi khaw hnû deuh a ziah, thuneihna pawh nei vê vak lo angin an sawi phah rêng a. Chûng mîte chuan, “Engtin nge a ziaktu hian Paula

Lehkathawnte chu Pathian Lehkha Thu dangte anga a sawi theih tehlu ni?" tiin zawhna an siampah a ni.

A hmasa berin, Kohhran hmasâte khân a chhûngah hian thâwkkhumtu nung a awm a ni tih an pawm a. Paula pawh telin, tirhkote kha mi phûr satlaiah mai ni lo vin, thlarâu mî tak, ngaihdân thâ leh hriatthiamna ril tak nei, tûnlaia pastor leh zirtîrtûte kan ngaih ang deuh hi an ni.

Chutianga ngaihsân bîk an nihna chhan pawh, Krista kha ataka hmûin, an lo khawakpui tawh thîn a; khawvêla Amâ âiawhtu tlinga A ngaih an nih vâng a ni.

Chutiang chuan, tirhkohte thuziak leh zirtîrnate khân thuneihna bîk a keng tel a ni. Chutiang thuziakte leh zirtîrna chu Thuthlung Hlui huna Mosia Lehkhabu leh zâwlneite lehkhabû nênzâwl tâwk chiah a ni em tih chu inhniâl thei tak chu a ni a. Mahse, thuneihna sâng tak nei anga ngaih chu an lo ni ngêi sî a ni.

Chû thû chuan Galatia mîte hnêna Paula thusawi dinhmun min thlenpui ta a. Paula leh amah dodâltûte danglamna ber chu, Paulan tirhkoha a inchnâl theih laia, chûng mîten an inchnâl vê lo leh inchnâl vê thei pawh an nih lohna lai tak chu a ni. Chutianga inchnâl vê thei chu ni se, an inchnâl vê emaw, kohhran member-ten lo hniâl theihna an neih loh thû emawte chu sawi vê âwm tak an ni. Mahse chutiang tih theihna an tlâkchhamzia chu tâng hriat a ni. An tih vê theih tûr zawng chu: "Tirhkohte chu ni vê chiah lo mah ilang, Paula pawh tirhkoh chu a ni chiah bîk chuang hlei nênzâwl," tih chauh a ni.

Ngaihtuah teh: Amah dodâltûten Paula chung a tih ang khân, engtin nge tûnlai huna Bible thuneihna sawi nênzâwl tumtûte hian an tih vê thîn?

II. Paula Thuneihna (Galatia 1:11–24.)

Kan hmuh tâk ang khân, dodâltûte khân Paula chu amâ mimal nihna bâkah, koh a nihna leh a zirtîrna thû-ah an sawisêl

a. Khatih lai kum zabi pakhatna huna Grik-Rome huna mîte kha chuan zirtîrna kawnga hre zâu tiin anni kha an lo ngaisâng pawh a ni thei. Paula kha chuan Isuâ rawngbâwl laite kha a hmu vê hman lo va, chû chu amah pawhin a pawm a ni. Chuvâng chuan ani kha chu Petera anga han dahsân chu a harsâ pawh a ni thei e.

Chubâkah, Paula dodâla mîte Judaa siamtûte khân pîpûte thurochhiah an sawi uâr a. Hnam dân zah hi Juda te, Rome leh Grik mîte rilrem zâwng tak a ni bawk a. Tûnlai huna hmasâwnna tih hi an ngaihdân a ni vê lo va, an Hun Rangkachak chu khawvêl hun liam ta kha niin, thil hi a chhe tiâl tiâl angin an ngai tlat mai. Chutiang a nih avâng chuan, hriat phâk loh hun aţanga thil lo inhlân chhâwn zêl tawhte chu, tûn hnâi thilte âi chuan chungnung zâwk angin an ngai a. Grik leh Rome mîte chuan Juda hnam dânte chu âthlâk, âwmang lovaa ngaiin, an pawmpui lo. Mahse mi tam tak chuan an thlahtûte hnam mâwl lo nihna aţanga lo changkâng chho vê zêl an ni tih an hriat hi chuan mak an ti vê tho thîn. Thênkhat pheî chuan Grik-Juda nihte pawh an pawm a, Alexandra-a mi Philo pawh khân Plato khân Mosia hnên aţangin a ngaihdân a la chhâwng niin a pawm sî a ni. A tâwi zâwngin, thil hmuhchhuah thar hi ngaihthlut a ni lo va. Chuvang chuan Paula pawh kha thil thar tichhuaktu anga ngaiin, an ngaisâng lêm lo a ni.

Paula chhânna chu le? A dodâltûte kha an dik chiah a ni. A thurinte kha Isuan hê leia rawng a bâwl laia an inhmêlhriatna aţanga a dawn a ni vê lo rêng a ni. Tholeh, vâna awm Isu, vâna Pâ ding lama awm mêk hnên aţanga a dawn a ni. Hê inpuanchhuahna hi a dikin, a Chiang a, thiltitheî tak a ni a; hê leia Isuan rawng a bâwl laia lo lêngpui tawh thînte ngêi pawhin an pawmpui a, chû thil avâng chuan “Pathian an châwimâwi” (vs. 24) a ni.

Judaten Pathian Leikhathû an hrilhfiah dân leh an sâkhaw tihdân phunga ţanfung ang chu amah sawisêltûte neih âia nasa

zâwk Paula khân a nei a. Mahse chû hriatna chu a sâwtpui vak lêm lo! Chû chuan kawng dik lo lamah a hruai zâwk a, Juda Kristiante tiduhdahtuah an ãanphah a. Dik tak chuan, amah dodâltûte mitlung a nih theihna tûr ang chîte kha chu, tirhkoh a nihna tûr kawng dâltu mai an ni zâwk.

Ngaihtuah teh: Rawngbâwltu dangten an rinchhan a, anmahni chu mi tling ni anga an inngaih theihna tûr ang chîte kha Paula rawngbâwlna atân chuan rinchhan tlâk a ni vê lo. Nang, koh i nihna leh nangmâ nuna Pathian khawngaihna changa i inhhâlna chu enge behchhanah i hman vê?

RAHBI 3—A Taka Nunpui Tûr

ZIRTÎRTÛTE PUÁL: Paulan a zirtîrna leh thuhiril kawnga thuneihna behchhan Isua Krista a hmang ang khân in pâwl member-te chu behchhana hmang vê tûrin chona siamsak ang che.

Ngaihtuah tûr: Paula dodâltûte khân an zirtîrnate behchhanah hnam dân (pîpûte thurochhiah) an hmang a. Kohhran nun leh mimal thlarau nun atân hian thurochhiah hian eng hmun nge a chan vê ang? Paula tirhkoh nihna kha a tîra kohhran banpui (hruaitûte) tân khân pawmpui mai a harsa vê deuh maithei e. Mahse a hnûah chuan ‘Pathian an châwimâwi’ thei ta tih kan hmû zui. Paula dodâltûte khân ani inhhâlna chu hmaichhanah chuan an sawisêl mai bîk lo. Khâng dodâltûten Paula khân a thil ngaihruatte sawi ni mai âwma an puh theihna tûrin Paula rawngbâwl dâna Chiang taka lo lang chu enge ni?

Ataka Nunpui Atâna Zawhnate: Engtin nge kan nun hian Pathian chu ataka awm ngêi a ni tih ringhleltûte hnênah finfiahna a neihtîr theih ang? Paulan ‘Chanchin Ṭha dik’ leh ‘chanchin ṭha dang’ a chungchâng a sawi a. Chutiang danglamna tak chu hriat mai har takte pawh a ni thei. Engtin

nge chanchin Ƨa suakte hi awihawm anga a lan laiin, Chanchin Ƨa dik hruai kan ni tih kan chian theih ang?

RAHBI 4—Boruak siam rawh

ZIRTÏRTÛTE PUÂL: *Galatia* hian kan thurin kan rinchhan tak min hirih a, chû chu thuneihna chungchâng a ni. Kristian nunah chuan thuneitu tâwp pakhat chiah, Isua Krista leh A lo nunpui leh puan Ƨhin Chanchin Ƨhâ chu a awm tih uâr takin sawi la. Keimahnî nuna mahni a inpuanchhuah leh nuntawng avângin chu lamah chuan min hîp a. Paulan thuneihna neia a inçhâlna chu hlâwk taka rawng a bâwlna leh nun lo danglam ta hlauh hmang khân târlan a ni. A hnuaiia tih tûr hmang hian mahni nuna thuneitûa an pawm inenfiah a, Pathian leh A Thû chu an nuna dahlal tûrin chona siamsak ang che.

Tih Tûr: In pâwlte chu an thil hriat chu engtin nge an hriat tih zâwt la. Entîr nân, engtin nge chhimtâwpa khawmual (Antarctic) a awm tih an rin? Chutah chuan mî eng zât nge awm? Chuta kal tawh hriat pawh an nei a ni maithei e, mahse engtin nge chû mi chu rintlâk a ni tih an hriat? Rintlâk a nihzia kawng hrang hrang an sawi hnûah, chumi chungchâng thuneitua an pawm dân leh Pathian Leikhathû pawh chutiang a nihzia chu i khâikhipui dân nia.

Châng Thlan: *Filipi 2:2.*

Zirlaite Tân:

Hriat Tûr: Ringtûte chu a ðhen Juda mi, a ðhen Jentail mîte an ni chungá inpumkhatna an neih theih dân chîkpui ang che.

Vei Tûr: Khawngaihna Chanchin T̄ha êngah, serhtan chungchânga thu-inchuh neia inhniâlna boruak sâng tak lo ngaihhlut thiam.

Tih Tûr: Rinna leh khawngaihna thurin lungphûm nghet taka chelh tum ruh tlat.

THUPUI T̄HEN

I. Hriat Tûr: Tihdân Hlui Chungá Hmêl Thar

A Engtin nge serhtan chungchânga Pathian thupêkte kha, chhandamna awmze dik hliahtu, dân ang maia thil tihna a lo nih tâk?

B Engati nge khawngaihna chanchin t̄hâ hi kohhran member chi hrang hrangte phuâr khâwmtu hmanraw t̄ha ber a nih?

II. Vei Tûr: Kohhran Chhûnga Buaina

A Kohhran lo ding t̄r chhûnga inpumkhat a t̄ul viau laiin, Juda hnam dân avânga inbeihna pumpelth nâna kawng zawngtu Petera kha, engati nge Paulan mipui hmâa khak t̄ula a ngaih?

B Serhtan chungchânga khâ thupui khel duh lotûte avâng khân eng thil hlauhawm nge awm?

III. Tih Tûr: Danglamna Kâra Inpumkhatna

A Hnam hrang nihna hian kan kohhranah eng chonate nge a rawn thlen?

B Chanchin T̄hâ hi hnûkhniam chuâng sî lo vin, kan inpumkhatna t̄r târlang leh dinthâ t̄urin enge kan tih ngai ang?

KHAIKHÂWMNA: *Judate tihdân phunga an innghahna lamah, kohhran hmasâ khân Kristâ thiltih rinna thu pawimawh tak*

lamah an mit a del tlat a; kohhran kha Chanchin Ṭha awmzia tak manthiam loh hlauhthâwnawmin a awm a ni.

INZIRTÎR DÂN TÛR

RAHBI 1—Chawk phûr rawh

Thlarau ṭhanna atâna thu pawimawh: *Kristian kohhran dik nihphung chu inpumkhatna neih a ni a; mahse chû chu intihbuaina emaw, dân ang taka danglamna târlan pumpelth ngawt emaw a ni lo. Chanchin Ṭha behchhan a ni ngêi tûr a ni.*

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Kohhran nunna atân hian dawhtheihna leh inzahtawna neih a ṭul viau laiin, eng emaw châng chuan Kristian inpumkhatna hi kalsualna kawng hrang hranga do hi a sâwt châng pawh a awm tih sawi uar la. Nang tidarhtu nge i nih a sawi chhâwng vêtlu. Thil zirnaah hian a chî chîa inthliâr felna neih hi a ngai teh châwk a. Entîr nân: rannung pawh a hring te, puhlip nei chî te, ke pali nei, bawkvâka kal, a tui thei, note pâia hring chî, chutiang zêlin kawng dang dang pawhin a ṭhen theih ang. Thil chi tharin inan deuhna an neih ang chîte en a, danglamna an neih ngaimawh vak lo chîte a awm theih a. Chutih laiin, danglamna lai tak ngai thupui a, chutiang zûlzuia ṭhen hran dân ngawt ngai pawimawh zâwkte pawh a awm theih tho bawk. Thil thlîra thliâr hrangtûte chuan chutiang rilrû a khawi emaw zâwk zâwk chu an pû tih an pawm a ngai ṭhîn.

Chutiang chu kohhran chhûngah pawh a ni vê tho mai a, keini pawh hian a khawi emaw zâwk zâwk chu tihdân phungah kan nei ngêi ang. Ṭanrualna leh inpumkhatna zawng deuh char char chî kan awm ang a. Intihthiam lohna awm thei pumpelth duh vâng hrim hrimin, kohhran chhûnga neuh neuh thil duhawm lo awmte pawh an en liam deuh mai zêl dâwn a ni.

Ṭhentûte erawh chuan Kristian rinna laipui atâna pawimawhna nei vak lo thurin leh tihdân phung neuh neuh

ang chîte hmangin kohhran chu ðhen sawm an âwn dâwn a ni. Thu inchuh eng emaw tê tê vânga kohhran leh pâwl hrang tam tak lo ding chungchângte pawh kan hre nuâl âwm e. Chûng chu chîk taka kan bih zui chuan, an zîngah inðhen hran duh mîte an dingchang a ni maithei a ni.

Paulan inlungruâlna kawng a zawng a, chutiang kawngah chuan ani kha kan sawi hmasak tâk ang chî kha a ni pawh kan ti thei ang. Mahse chû inpumkhatna chu Chanchin Ṭhâa inngat a nih loh chuan a pawm lo thung ang. Chanchin Ṭhâ pawh ni vê hlei lo tlângâupuitûte chu a pawm mai thei lo va, chumi kawngah chuan ani pawh ðhenhrangtu ang a ni vê ang. Kristian kan nih angin, inpumkhatna thupuaia neih hun leh ðhenhrangtu nih a ðul hunte hriat a ngai a; chutiang kawngah chuan Pathian chiahin finna leh hriat dik theihna min pe thei a ni.

Sawi ho tûrte: Thuthlung Thar thû anga inpumkhatna dik chu eng ang nge ni a, engati nge mîte hian a awmze dik tak hi an hriat fuh loh ðhin?

RAHBI 2—Zawng chhuak rawh

ZIRTIRTÛTE PUÂL: Pathiana Mi Pathumtea lang chhuak inpumkhatna leh inremna bâkah, Pathianin mimal tin hnêna min pêk khawngaihna leh remna lan chhuahtîr nâna kohhran chhûnga inpumkhatna neih pawimawhzia hi uâr takin sawi ang che.

ZIR ZAUNA

I. Kristian Inpumkhatna Lungphûm (*Johana 17:21; 1 Korin 1:10–13.*)

Kohhran chhûnga inpumkhatna hi tûnhmâ leh tûnah pawh hian, pâwla insiamna atân mai ni lo vin, a Pathian thû bawk a. Isua Kristan a kohhran hmalam awm dân tûr thlîr lâwkin, thil a duhsak ber pakhat chu “an zâa pumkhat an nih theih nân” a ni (*Johana 17:21*). Hêtah hian a chhan hrang hrang a awm thei ang.

Thil Chiang tak chu, kohhran member-te chu rinna, thil tih thin leh thil tumah an inpumkhat tlân phawt chuan an thawk tha zâwk ngêi dawn a. Chutiang a nih avâng chuan khawvêla pâwl dingte leh hlâwkna um sumdâwng pâwlte pawh hian an mi rawihthe chu an pâwl thil tum hlen ngêi tûra an ngiat thin ni.

Pathian rawngbâwltua inchohâlthe zingah phei chuan inlungruâl loh chu fuh lo tak a ni ang. Kohhran hi Pathian leh mihringte kâr dâidanna tuâm damtu tûr a nih phei chuan, (Beatles ho hlâ ang deuh khân) mi dangte pawhin ‘ruâhmanna hmuh an duh’ ngei ang. Kohhrana chutiang ruâhmanna kalpui a nih dân pawh chu an hmu thei ang. Chuti lo va, kohhran chhûnga lungruâl lohna an hmuh zâwk erawh chuan, belh tlâk lo va ngaiin an pên bo san daih mai dawn a ni. Chutiang chuan, tanrualna hian tûna Pathian hriatna la nei rih lo, remchânna nghâk mêkte hnênah Amah âiawhtu tha zâwk min nihtîr thei dawn a ni.

Hei hian Pathian thû-ah min luhpui bawk a. Kohhran hian Pathian âiawhin, hê leia A taksa chu a lo ni ta a (*Rome 12:5; 1 Korin 12:12–27; Efesi 3:6; 5:23*). Taksa pêng hrang hrangte chu tanruala thawk tlâng, (pêng hrang hrangte danglamna chu tangkaina nei theuh) an nihna kan hriat chuan, kohhran chu, eng emawti zâwng chuan Krista a lo ni a. Krista chu Pathian a ni a, Pathian pawh chu Mi pathum inrem tlâng taka inpumkhat an ni.

Mi Pathum: Pâ, Fapa leh Thlarau Thianghlim. Kohhran hian Pathian a târlang dawn a nih chuan, a chhûnga mi chi hrang hrang awmte chu inrem taka inpumkhat tlâng an ni tûr a ni. Chutiang chu a ni lo deuh reng a nih a, chutiang lam hawi zâwnga kohhran chuan hmâ a la lo a nih sî chuan, mahnî hlâwkna ngawt ûma pâwl ding dangte ang bawk a ni vê tihna a ni mai. Chû chu a Chiang a ni.

Chutih rualin, Kristian inpumkhatna chu, member-te zingah tanrual leh inlaichinna thâ neih ngawt chu a ni lo.

Kristian inpumkhatna chu Kristaa inpumkhat tlânna a ni. Paulan *1 Korin 1:10–13*-a a sawi angin, kohhran hmasa huna inrem lohna lo lang kha, hruaitu mihringa rinna an nghah nasat lutuk rah chhuah a ni.

Chutianga hruaitu mihringtea innghah ang chî kha Galatia mîte harsatna pawh a ni vê tho mai a. Paula dodâltûte khân Paula pawh mihring vê mai anga sawiin mîte rinhleltîr a; anmahni chu an thusawi thiamna te, mimala tlinna an neihte changchâwia rinchhana inneihtîr an tum a. A lehlamah, Paula kha chuan Chanchin Ṭha dik pakhat chu thupuiah a nei a, chû chu Kristiante min ṭhui khâwmtu dik chu a ni tûr a ni.

Ngaihtuah teh: Amah Krista chung a rinna nghat lo va, hruaitu mihringte chung a rinna nghah pawizia ṭhenkhat chu engte nge ni hlawm?

II. Serhtan Chungchâng Sawi Ang (*Galatia 5:2–6.*)

Paula dodâltûte (Judaizer an tihte) khân Jentail Kristiante chu serh tan tûr leh Juda pîpûte thurochhiahte pawh zâwm vê vek tûrin an phût a. Mi thiam tam zâwkte chuan Judaizer zawng zawngte kha chutiang an ni vek lêm lo tihah an lungruâl tlâng a. Chubâkah, khatih lai Juda sâkhaw vuantûte zîngah leh Juda Kristiante zîngah pawh Jentail fel tak tak an awm vê tho va. Pathian Ṭihtûte an tih ang mîte: Jentailte zînga Judate thurin te, hnam dân leh nunphung ṭâwmtûte pawh an awm tho bawk. Chûng mîte chu sunagog hmunahte pawh tel zêlin, eng emaw chenah chuan pawm vê pawh an ni rêng a. Mahse, serh an la tan loh avângin piangthar hmiah anga ngaih chu an la ni chiah lo. Chuvâng chuan dinhmun pahnihna luahtîr an ni.

Khatih lai Kristian kohhran mîte chu Jentail piangtharte chungchâng leh awm dân tûrah an thû a la ruâl chiah rih lo va, mahse Kristian hmasa kohhran hunah khân tel vêin, pawimawhna tak chu an nei sî a ni. Bible-a kan hmuh chinah hi chuan, Jerusalema kohhran hruaitûte kha Juda mi, Juda

sâkhaw dân leh inkaihhruainate zâwmtu a ni nân, inhniâlna lo awm chho mêkah erawh chuan an tel vê vak lo niâwm tak a ni. Chutih laiin, Paulan Galatia-a a hmachhawn Judate kha chuan Jentail piangtharte ‘hmasâwnna’ tûr thilah an che nasa hlê a; Juda sâkhuaa inhnim phûm hmiah a, thlarau lam dinhmun sâng zâwk thleng tûr angin an ngai tlat a ni.

Paula erawh kha chuan chutiang ngaihdân chuan kohhran chhûnga awm tûr Pathian hmâa intluk tlâng nihna leh inpumkhatna chu tichhe thei dâwnin a hmû a. Khâng mîte khân Jentail piangtharte chuan mi tling an nihna tûra Juda sâkhaw thil eng emaw tih belh nei ngêi tûra nawrin, Chanchin T̄hâ chu an ti hmâimâwk a. Hei tak hi a ni, Paulan *Galatia 5:2*-a chutiang ngaihdân hnuai serhtante rêng rêng chuan mahnî tâna t̄hatna nei lo, mahni thlarau lam tâna pawî zâwk hiâl chu a ti a ni tia a sawi tâk ni.

Ngaihtuah teh: Kan zâ hian Kristian t̄hâin a en tûr emaw, tih tûr emaw chu ngaihdân kan nei vê nghâl mai a. Chutiang kan ngaihdân t̄henkhat chu kan ngaihdân leh chînt̄han kan t̄hanhnan vâng a ni châwk. T̄henkhat chu Bible thû behchhan pawh a ni thei baw. Engtin nge mîte awm dân leh chêt dân tûr thunun duh vâng Chanchin T̄hâ hi mahni ngaihdâna pawlh nut kan pumpelh theih ang?

RAHBI 3—A Taka Nunpui Tûr

ZIRTÏRTÛTE PUÂL: Kristian inpumkhatna dik pawimawhzia manthiamt̄ir nân hêng zawhnate hi hmang t̄angkai ang che.

Ngaihtuah Teh: Kal sualte leh sawichhetûte hmachhawn chungin, engtiang kawngtein nge Paulan kohhran chhûnga inpumkhatna a sawimâwi? Chanchin T̄hâ manthiam nial nuâl chohte tân khân dodâltûte t̄anfung kha enganga pawmawm nge ni ang? (Serhtan kha Bible thû a ni tho bawk sî a?)

Ataka Nunpui Tûr Zawhna: Engtin nge duhtui viau emaw, phalrai viau emaw hi Chanchin T̄ha inpumkhatna dâltu a nih theih vê vê dân? Petera pawh khân t̄ul tawh vak lo va a hriat tawh hnam dânte pawh kha a han tharthawh leh hnuhnawh a (*Galatia 2:11–13; Tirkhohte 10:28*), chû chuan inpumkhatna a d̄ip thei dân s̄i a. Eng tiang hun angahte nge mi dangte rilru tihnat loh duhna chu d̄awihzepna leh vervêkna a nih theih ang?

RAHBI 4—Boruk siam rawh

ZIRTIRTÛTE PUÂL: Galatia-ah, Paulan inpumkhat lohna tirkhohte a hmachhawn thû kan hmû a. Paula dodâltûte kha inrem lohna tuhtu mi firfiak, kherkhiap taka thil kalpui duh m̄i an ni a; chutiang rilrû chu kan pu vê fo. Thil hlû leh pawimawh tak ni s̄i, Chanchin T̄ha êng leh thuchaha m̄i zawnz zawnz tâna khawngaihna hi t̄ul vak lo leh pawimawh vak lo angah kan lo chan reng thei a ni. Keimahnia chutiang rilru âwnna awm chu heta inzawh tûr hmang hian kan hre thei âwm e.

Inzawh tûr: “Chhûnglam Kristianna p̄awn lama a lo lan chhuahna chu enge ni âwma i ngaih? Engati nge chû chu pawimawh tûra i ngaih?” Mi dangten an ngaihdân an sawi lo sawisêlsak mai lo tûrin f̄imkhur ula. In p̄awl member-te m̄izia leh s̄ukthlêk chu in hre s̄a thei a, chuvângin inhniâl theih emaw, mimal thila in lâk bingna tûr ch̄i lakah f̄imkhur bawk ang che u.

Châng Thlan: *Galatia 2:20.*

Zirlaite Tân:

Hriat Tûr: Pathian hmâa rorêlna hmuna thiamchang kan nih theih dân tûr kawng awm chhun chu sawifiah la.

Vei Tûr: Mahni thiltih zâra tling nih tumna bânsan a, Kristâ felna rinchhan zâwkna ațanga hahdamna hriatna neih.

Tih Tûr: Keimahnê âia Kristâ thihna leh A nunna ataka nunpui hmiahna fiah taka târlan.

THUPUI THEN

I. Hriat Tûr: Krista Mi Fela Siam

- A Engati nge rim taka thawk a, mahni-inphat a, Pathian thupêkte zawmna hmanga mi fel nih a theih loh tlat?
- B Engtin nge kan felna âia Kristâ felna min chantîrnaah Pathian chu mi dik a nih theih? Chutiang atân chuan kan rinna țangkaina chu enge ni?

II. Vei Tûr: Keimah Ni Lovin

- A Engati nge mahni felna rêng rêng chhuâng lo va, Kristaa rinna nghah hmiah zâwk chu a pawimawh viau?
- B Kristan min tihsak tâk chung a chawlh hmiahna ațangin eng rilrû, taksâ leh thlarau lam hlâwk nate nge kan têt?
- C Kristaa chawlh hi thatchhe taka nunna tûr a ni em? Engvâng nge?

III. Tih Tûr: Kristâ Nuna Nungin

- A Engtin nge Kristâ thihnaa inchhiar tel a, A nun nunpuina hian kan nun dânah danglamna a thlen țin?
- B Engtik lai pawh a, Kristâ thihnaa thî a, Kristâ nuna nung thei tûrin, eng thutlûknate nge kan siam țin?

KHAIKHÂWMNA: Rinna zârah Pathian hmâa lo kalin, Kristâ thihna zâra ngaihdamna leh A hmâa thianghlina din theihna min siamsak chu kan pawm a. Rinna zârah vêk chuan mahni inthihsanin, keimahniah Krista chu kan nuntîr thei ta a ni.

INZIRTÎR DÂN TÛR

RAHBI 1—Chawk phûr rawh

Thlarau thanna atâna thu pawimawh: *Kan tâna Kristâ min thihsakna rinna leh, A felna keimahni puala kan pawmna zârah, Pathian hmâah thiamchangin kan ding thei ta a ni.*

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Thiamchantîrna thupuih hian in pâwlte chuan rilrû leh thlarau lama an inchiar tel theih nân a hnuaiia tihtûr hi hmang ang che.

Bultan nân: Philip P. Bliss-a kha Dwight Moody-a rawngbâwl laia rawngbâwlpuitu tirhkoh leh hla-phuahtu a ni a. Philip-a leh a nupui, Lucy chuan an fâ kum li mî lek chu an thiante leh chhûngte kutah dahin, kum 1876 December thlâa Moody rawngbâwl na tawîawm tûrin rêlin an chhuak a. An chuanna rêlin Ohio-a Ashtabula Lui an kân lai chuan lei chu a chim a, rêl chu a hnuaiia tui vâwt tak makah chuan a tla ta a. Philipa chu a chhuak mai a, mahse a nupui zawngin rêlah chuan a lût leh a, rêl kâng chhe chhûngah chuan a lo tâng tlat sî a ni.

Anni nûpa ruâng pawh hi hmuh a ni ta lo va, mahse Philipa thingrem erawh chu an hmu hlah mai. Thingrem chhûngah chuan kutziak hla thû hi an hmû a, chû chu a hla puah a zawng lâr ta ber: “Ka Tlantu Fakin Ka Zâi Ang” tih a ni. (http://en.wikipedia.org/wiki/Philip_Bliss). In pâwlah solo emaw a huho emawin sâ ang che u. Adventist Hla bû, no. 191.

Ngaihtuah teh: Râwng taka kraws-a Kristâ thihna chung a lo lâwm viaw ang awm hi thil intu lo a ni em? Chhandam kan nih nâna Isuan a man a pêk chungchâng chik taka ngaihtuahna hman hi engati nge thil manhlâ tak a nih? Philip-a leh Lucy fâte tân chuan hê hlâ hi thlamuânpuiaawm tak a ni ngêi ang. Hê hla thu zûlpui tûr, chhandam kan nih nâna Isuan aman a pêk, *Thupuan* bûa an sak tûr chu enge ni? (*Thupuan* 5:9–13, 7:9–

17, 12:10–12.) Hê hlâa târlan, lalṭhutpah vêla chibaibûktûte chatuana an hlim viau reng chhan tûr chu târlang teh u.

RAHBI 2—Zawng chhuak rawh

ZIRTÏRTÛTE PUÂL: Hê zirhona hi rinna te, thuâwihna te leh thiamchantîrna inkûngkaih dân bih chian nân hmang ang che u.

ZIR ZAUNA

I. Rinna Tòbulte (*Genesis 12:1–8; 15:5, 6.*)

Abrahama (a hmâa Abrama) chanchin, Pathian nêna an lèn dun chungchâng chu *Genesis 12*-ah kan hmû a. Ani kha Adama hnû kum sâng hnih vêl, Tuilêt hnû kum za tam tak hnûa piang a ni a. Mi dangte pawhin Pathian nêna inlaichînna chu an neih vê tho laiin, Abrahama hi chu *Genesis* ziaktu hian a chanchin thui takin a ziak bîk a. Abrahama damlai khân, Pathian nêna inbiakna nuntawng thar a tam mai a, ani kha hun lo kal zêla rinna dik entîrna tling, rinna lo ṭhan chhoh zêl dân entîrna ṭha tak a ni ta.

Abrama chanchin kan hriat ṭanna chu Pathianin a koh a, an chênna ram leh a pâ chhûngte chhuahsan a, hnam ropui taka din a la nihna tûr ‘Ram Tiâm’ lama kal tûra tih a nihna kha a ni. Chutah, Abrama chuan a damlaia chû thutiam chu thleng lo tûr anga a lan avângin thil eng emaw a ti ta a. Abrama chuan fâ rêng a nei lo tih a inhriatin, Pathianin vân arsi zâta tam chhûngkua dinsak a tiam ta a. LALPAN a rochun tûr ram pêk a tiam a, Abrama chuan LALPA chu a ring a, chû chu Ani chuan a felnaah a ruat a,” (*Gen. 15:6, NIV*). Tichuan Pathianin hê Abrama vahvaihna ram, ‘Ram Tiâm’ hi kum zalî vêl a vei hmâ loh chuan an chhûngkaw pual a ni rih lo vang tih pawh a hrilh bawk a.

Abrama khân a hnêna tiam fapa a neih nân thilmak lo thlenga fapa a neih nân kum za mi a nih thleng a nghah a ngai bawk a. Pathian thutiam tam tak lo thlen famkim ṭanna

chauh a la ni a. Chutah a upat fê tawh hnûin, kum khâ leh chen nghâkhlel taka a lo thlîr, a fapa chu tlâng khawhar tak chung a vân angelte hmuh a inthâwina atâna hlân tûra tih a ni leh ta sî a.

Abraham khân inkâwina ang deuh rinna a lantîr a. A chângin rinna a lantîr a, a châng lahin mahni ngaihdânin a kal mai bawk a. Chutichungin, rinna kawngah a t̄hang zêl tho va. A fapa neih chhun hlân tûra ngen a nih pawh khân, ngaihtuah buai a, chhuanlam siam kâwi vêl lo vin a che mai a. “Pathian chu A thilngiatâh a dikin, a fel tih a hria a, ngen a nih ang tak chuan thil a ti ta mai a ni.”—Ellen G. White, *Thlahtubulte leh Zâwlneite*, p. 153. “Abrahaman Pathian a ring a, chû rinna chu a felnaah ruat a ni: Pathian T̄hian tih a ni ta a” (*Jakoba 2:23*). Hê rinna thiltih hi êng zung chak tak niin, keini Abrahamâ fâ, rinna kawnga kal dân zir mêkte tân lam rinna kawng min chhun ênsak ta a ni.

Ngaihtuah teh: Abrahamâ chanchin khân hun rei deuh zâwk atâna rinna t̄han puitlin chhoh zêl dân eng zirlaite nge a târlan? Hêng hlawhchhamnate hian t̄awngt̄ai chhâna atâna mahni t̄ang tûra thlêm kan nih kawnga fuihna leh zilhna atân engtin nge min t̄anpui?

II. Rinna leh Thuâwihna (*Galatia 2:15–21*.)

Rinna zârah, Abrahamâ khân a fapa hlân tûra Pathian ngenna chu a nih ang takin a zâwm a. Pathian chu ringin, A thusawi angin a che zui bawk a. Chutianga rinna leh ataka chêtna zârah mi fela ruât a ni ta a ni. “Min thlahtu Abrahamâ khân a fapa Isaaka maichâm chung a hlan lai khân, thil tih avângin mi fela ruât a ni lo’ m ni? Rinna chuan a thil tih nêna thawk dûn a, thil tih avângin a rinna chu a famkim ta tih in hria e,” (*Jakoba 2:21, 22, NIV*).

Chutichungin, dân zuina avângin Abrahamâ leh tû dang mah hi Pathian hmâah mi fela chhiar an ni ngai lo. Paula khân

dân zawm chungchângah eng harsatna mah a nei lo; Isua rinna zârah thuâwihna dik a awm thei a. Pathianin a fapa hlân tûra Abrahamana a ngenna chu chhâng lêtin, “LALPÂ thatna leh rintlâknaah chuan a nunna chu chêng reng tûrin a intichak a.”—Ellen G. White, *Thlahtubulte leh Zâwlneite* (2nd Edition, 2014), p. 135. Isaaka thlahte chu tuifinriat kama tiau vaivut zât leh vâna arsi zâta tam an la nih tûr thutiam kha ngaihtuah la. Rinna zârah thuâwih tûra chakna neiin, chû rinna chu a felnaa ruât a ni ta a ni.

Ngaihtuah teh: Engtin nge rinna hi thil hriat lohte leh chhiat tawhna kârah pawha thuâwih zêlna a nih? Hmalam hun chiang lo anga a lan leh, rokhawlhna leh lungngaihna tlâkbuak ni chung pawhin, rinnaa thuâwihna nei tûr kan nih eng Bible entîrnatén nge târlang?

III. Rinna, Thuâwihna leh Thiamchantîrna (*Galatia 2:15–21*.)

Paulan dân zawm vângin Pathian hmâa thiamchang nih theih dân a awm lo tih chiang takin a sawi a. Isua Kristan, Amâ felna zârah thiam min chantîr a, chû felna chu rinnain kan nei a, chû chuan thuâwihnaah min hruai tîn. Isuaa rinna kan neiin, A lakah eng mah kawmpui nei lo vin, thihna meuh pawh kan hmachhawn mai ang.

Ni tina mahni kan thihsan a, kraws ngaihlûa engkim kan kalsan a, mahnî thil tihte leh tlinna âia Kristâ nun kan pawm zâwk chuan, Pathian Fapa rinnaah chuan kan lo nung thei tawh ang. Isuaa rinna zârah thuâwihna kan lo nunpui tho laiin, Amah Isua pawh kha “kraws-a thihnaa thi khawp hiâla thuâwih!” (*Filipi 2:8*, NIV) a ni a—mahse thuâwihna hi Pathian hmâa thiam min chantîrtu chu a ni sî lo. Kan thatna neih vê hian Kristâ thatna chu a tluk phâk ngang lo. Ani chu duhthusâm ang thlapa thuâwih a ni a, thiamchantîr ni tûr chuan chutiang chu kan nih vê a ngai ang. Thuâwihna duhthusâm kan neih

theihna kawng awm chhun chu kan sual leh dik lohna âia rinnaa Kristâ thatfamkimna min pèk thutiamte chelh a ni.

Ngaihtuah teh: Chutiang taka thatna thilpèk ropui, kan suângtuah phâk bâk hlui kan nih lai hian, engati nge Isuâ thilthlâwnpèk hlamchhiah a, mahnî thatna behchhana thiamchantîr nih tum tûra thlêm kan nih leh sî thin? Chutianga beihna rahchhuah chu enge ni? Mahnî ngaihdân zuia Pathian duhsakna hlawh tuma beihna eng mah lo a nihzia enge Bible-in min hrilh?

RAHBI 3—A Taka Nunpui Tûr

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Mahni inkhêngbet a, Krista rinnaa nun thlang zâwk tûr kan nih entîr nân heta lemchan hi hmang tangkai ang che u.

Lemchan Atân: In pâwla tû emaw chu krawsa mi ang tûr perek lian tâwk pahnih chelhtîr la. In kohhran member tanpui tuma i beih mêk chuan member dangte hnênah ni lo lova i chanchin sawi angin ngai ula. Nang chuan Krista nêna khenbeh, A nun ang nunpuitu nih i tum ruh hlê thung a. Enge i tih tâk ang?

Mi dangte pawh chu perek keng a, chutianga ti tûr ang chuan sâwm hlawm ang che: 1) I rilâm lêm lo nân, an hlui ang che lo hnar harsâ i ti viau mai; 2) i châu tawh viau chungin, i fâte chuan an lo ngên vê chhên che a; 3) Meeting pawimawh tak neihna tûrah i tlâi a, i rilru a buai viau mai sî, a hun taka thleng hman ruâl i ni ta lo. Chhuânlahmah chuan traffic jam te pawh i hmang a ni thei e.

RAHBI 4—Boruak siam rawh

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Kâr lo awm tûr chhûnga ti tûrin hêng hi sawi hmuh ang che. *Thupuan* bûa chibaibûktûten an chung a Isuan a thihsak avâng a an fak chhan tûrte ziah chhuahtîr la.

Chûng thu ziah chhuahte chu kêr tuâna hmuh theihna tûr remchâng laiah târ ang che. Tlan kan nihna vâng a hlim leh lâwmna lam hlâ eng emaw zât zawng chhuak ula. Pathian biak hunserh neihnaah in vawngin in saho bawk dâwn nia. Kristâ tlanna thilthlâwnpêk hriat chhuahtîr theitu tûr che u chu blanket-ah ziakin, in hmuh fo theihna tûrah in zâr dâwn nia.

ZIRLAI 5-NA

KAIHTÂWI

JULY 30, 2017

Châng Thlan: *Galatia 3:13.*

Zirlaite Tân:

Hriat Tûr: Thuthlung Hlui lama rinna avâng a tlanna leh thiamchantîrna manthiam nâna a ziârâng târlan.

Vei Tûr: Kan tâna Kristan Pa nêna inmihrana ânchhia a tawrh natzia leh lungngaih thlâkzia hriatpui.

Tih Tûr: Kan tâna Kristâ inhlanna thûkzia pawm leh manthiam a, kan sualte ngaidam leh min khuhsak tûra rinna nêna A felna pawm.

THUPI TËN

I. Hriat Tûr: Thuthlung Hluia Tlanna

- A Engtin nge Thuthlung Hlui huna inthâwina hmanga Tlanna thupui kha entîr a lo nih tîin?
- B Thuthlung Hluia eng thûte khân nge mi dangte chhan chhuah nâna Aiawhî insênsozia lo târlang le?

II. Vei Tûr: Kan Tâna Ânchhia A Phur

- A Engati nge Pathianin hê khawvêla Kristâ lo kal leh A thih hmâ daih aţanga âiawha inthihsakna târlan tûra a lo beih zui zêl?
- B Engati nge Kristâ chu man, hêk, saruak leh Khenbehnaa kalsan nih inhriatna chena tlâwmna leh muâlphonaa kan inchhiâr tel vê hi a pawimawh viau?

III. Tih Tûr: A Man Pawmin

- A Thuthlung Hlui huna inthâwinate kan tâna Kristâ insênso dân nî tina hriat nawntîrtu a ni. Engtin nge hêng ngaihruatna hi tûnlai hian kan tihthar leh ang?

B Kristâ thihna tawmpui a, rinnaa A nunna thilthlâwnpêk chu pawm tûrin enge kan tih ngai ang?

KHAIKHÂWMNA: Inthâwina hmangin Thuthlung Hlui hian sualna man tozia leh mi sual thihna tûra âiawhtu thafamkim inhlanna chu târlan a ni.

INZIRTÎR DÂN TÛR

RAHBI 1—Chawk phûr rawh

Thlarau thanna atâna thu pawimawh: *Krista kan rinna chiah hi Pathian fâte kan nih leh theihna chu a ni.*

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Hê zirlai hmang hian sawi hona kaihruaitûte chuan *Galatia 3-a* Paula tih dân kha entawna hmangin, kan thil tihte vâng a chhandam kan ni lo tih ngaihdân min hruai bo thei tak hi kalsan tûrin in pâwl member-te chu in fuih phûr dawn nia. Krista rinna azâr chiaha khawngaihnaa chhandam kan ni tih hi rilrûa hre thar a, ngaihtuah pui bera nei zui tûrin kan inngên a. *Galatia-ah* hian thu inkalh anga lang, dik bawk sî ngaihnaawm tak kan hmû a: Paula, dân zir chhuak tawh ngat khân, pawmawm tak maiin Pathian nêna min zawmtu chu eng dang ni lo vin rinna a ni tiin thiam takin a sawi a ni.

Sawi ho tûrte: In pâwlte chu engang takin nge *Galatia* hi an sawi vê theih dik taka chhâng tûrin sâwm la. *Galatia* hi ‘thil âthlâk’ pawh an ti maithei a, mahse thil chik leh dilchhût taka chhût chhuah neuh neuh peih riâuna hunah kan chêng tih hriat reng ni se. Engtin nge rinna nêna pên chhuak a, kan nuntawng pawns lam atanga finfiah mai theih sî loh thil eng emaw, Tû emaw chu ring tûra *Galatia-a* harsatna hi kan tawmpui vê thin?

RAHBI 2—Zawng chhuak rawh

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Abrahamana chanchin kha kan hre tlângpui ang a. Chutichungin, a chanchin kan hriat lârna tak khân harsatna eng emaw tak min siam thung a. Mihringte thlîrna

aṭang chuan Abrahamama hnêna Pathian thutiam kha thil theih loh ang a nih laiin, Abrahamama nun hmanga rinna lo lang chhuak han rin vê mai pawh kha thil khirh tak chu a ni tho mai. Hê zirlai hmang hian Abrahamama chanchin kha zir thar lehna hun remchâng kan nei dâwn a, rinna nêna Pathiana innghah tawp theihna nun neih dân kan hriat phah thei ang.

ZIR ZAUNA

Krista kan rinna zâra khawngaihnaa chhandam kan ni tih kan hriat chuan, Abrahamama chanchin kha kan tân pawh inenna tûr, kan nuna rinna mawlh hi thupui bera neih dân inkawhhmuh tharna a ni tih kan hria ang. Galatia mîte hnêna Paula lehkhathawnin a sawi dânin, Abrahamama chanchin kha eng tik huna mîte tân pawh rinna awmzia inkawhhmuhna tûr a ni.

Rinna nuna nung tih awmzia kan ngaihtuah thiam theih nân thil pawimawh tak tak pathumin min ṭanpui thei ang. Hêng chungchâng Bible-in chipchiar zâwka min hrilh dân chu luh chilh ang che u: a) Abrahamama hnêna Pathian inpuan chhuah dân te, b) Abrahamama hnêna Pathian thutiamte târlan a nih chhoh zêl dân te, leh c) Pathian thutiam rinna thupuaia nei chung a Abrahaman ataka a nunpui zêl dân. Rinna hmanga teh lo va (mihring nuntawng leh ngaihtuahna hmanga teh a) sawi sêl kan tum a nih ngat chuan, a zinkawng kha thil âwm ang lo kan ti liam mai dâwn a ni.

I. Abrahamama Chanchinin Min Zirtîr Rinna Zirlai Pathum (*Genesis 12:1–8, 13:14–18, 15:1–10.*)

Rinna dik entîrna atâna Paulan Abrahamama a hman chhan chu hei hi kan zâa dinhmun a ni vê ṭheuh theih vâng a ni ber a. Thil ni thei ni mai lo vin, kan zâa Pathianin min tihsak a châk chu a ni bawh. Abrahamama chanchin hian kan hnêna Pathianin rawn inpuanchhuah a, A thutiam leh thil min tihsak a châk ngawih ngawihte puân chhuah a, mimal taka kan rinna zin kawng min zawhpui a châkzia kan hriat theih nân a ni.

Zirchhuah Theih Thil Pathum: Bible chuan Pathianin Abrahamama a bia tih a sawi a (*Gen. 12:1, 4; 13:14*), a hnêna inlârin (*Gen. 12:7*), mumang angin Abrahamama hnênah a lo lang bawk (*Gen. 15:1*). Hêng chângachte hian inpuanchhuah dân kawng hrang hrangte kan hmû a, thu lo thleng pawh a Chiang tiâl tiâl a, thutiam mak takte pawm kawngah pawh chutiang tho chu a ni.

1. Abrahamama chanchinin a târlan thil pawimawh tak chu, rinna nuna nung tûr hian Pathian rin mai hi a tâwk lo, Amah nêna inlaichînna neihpui a ni. Rinna chu rilrû leh thinlung hawng a, Pathian nêna mimal taka inlaichînna neihpui a ni. Kan hriat fiah theih dân ber tûr zâwngin kan zâa hnênah Pathianin thû a sawi a, chûng chu Amahin a thlan hmanrua: thilsiam hmang te, thurâwn, chhinchhiahna leh mumang hmangte pawhin a ni thei vek. Zinkawng leh inlaichînna mihring ngaihdân leh hriatna, nungtawng nêna inkalh takte pawh a ni thei.

2. Abrahamama chanchin aţang hian Pathian thutiam chungchâng chu tihfiah deuh deuh a ni chho zêl tih kan hmû a. A tîrah Pathianin ram leh chithlah a tiamsak a, hun inher zêlah Sari lakah fapa a nei dâwn tih thu lâwmawm tak a dawng leh ta a ni. Hemi chungchângah hian zawhna kan nei nual thei ang a, chu chuan rinna nun nei tûra kan beihnaa min kaihruai thei bawng ang: 1) Abrahamama chanchin khân inpuanchhuahna awm chho zêl chungchâng enge a târlan? 2) Engati nge Pathian thutiamte hi tlêm tlêma pêk belh chhoh hret hret a nih?

3. Mihring ngaihtuah leh chhût dân aţanga fa nei thei tawh lo tûr a nih hnûin, a nupuiin fapa a hrinsak aţang ngêi chuan hnam ropui thlahtu a la ni dâwn tih Pathian thutiam Abrahaman a dawng ta a ni. Chutichungin, Abrahamama khân rinna tûr chhan a nei cheu a ni. Chutiang chu a ni fô thîin. Abrahamama nun aţang khân rinnaa kan thil paltlang tâkte kan inen thei a. Hun lo kal zêlah Abrahamama pawhin harsatna a nei vê a. Rinna kawng zawh zêlna ni hauh lo thil tihte a nei a. Entîr nân, Sari nêna an inkûngkaihna chungchângah Faraoa hnêna dâwt a sawi a, chû

chu Pathianin hnam ropui tak thlahtu a ni dâwn tih thutiam ang lo va thih a hlahv vâng a ni. Chûbâkah, mahni ngaihdân anga kalin, Hagari lakah fâ a nei mai bawk a. Pathian chu thû chauh sawi a, ataka hlen sî lo anga ngaiin Pathian thutiamah pawh zawhna a siam a. Chutiang thilah chuan kan tân beisei tûr thil ropui tak a awm. Hetianga hlawhchhamna tam tak kârah pawh, Paula chuan Abrahama kha rinna entîrna tlingah ngaiin a la târ chhuak ta tho a ni. Heta ãang hian phûr tharna neiin, harsatna leh tlin loh chângte pawh lo awm ta mah se, rinna kawng lama kîr leh tûra koh kan ni tih i hre reng ang u.

Ngaihtuah teh: Hê chanchin ațanga kan ngaihtuah tûr chu Pathian leh Abrahama kâra chêt tawinna hi a ni. Abrahaman Pathian âw ngaithla tûra a inhawinna ațang khân enge kan zir chhuah theih ang? Thil tuipuiawm dang leh chu, Pathian chu Mahni a inpuan chhuahna leh Abrahama hnêna A thutiâmte lo fiah chho deuh deuh kha a ni. Chiang leh fiah deuh zâwkin thutiam kha târlan chhoh zui zêl a ni a. Hei hian Pathian nêna kan inlaichînnaa rinna nun chungchâng enge min entîr ni ang? Thil pawimawh pathumna chu, Pathian thutiamte Abrahaman ataka a nunpui chungchâng thû hi a ni. Rinchhan tûra harsatna a nei chung, ring tûra mahni a inhawinna ațang khân enge kan zir chhuah theih ang?

RAHBI 3—A Taka Nunpui Tûr

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Rinna hi ãum khat Pathian han pawm zawkna lek hi a ni mai lo tih thutak hi uâr takin sawi ang che. Pathian kan pawmna chu kawngka inhawnga kal tlang ang deuh hi a ni a, a bâk zawng chu kan dam chhûng zawnga Pathian nêna rinna nunga inlaichînna neihpui zêl a ni.

Ngaihtuah Tûr Zawhnate: Bible chhiar leh ãawngțai bâkah, Pathian âw ngaichâng tûrin enge i tih thîn? Engtin

nge Pathian chuan A tum leh nangmâ nun tâna A ruâhmanna bîkte chu a târlan ðin? I rilru/thinlunga Pathian aw danglam tak i hriat hnukung ber kha engtik khân nge ni? I rinpuite zîngah, i rinna zinkawng zawh chungchâng i hrih tam tâwk em? Rinna nêna Pathian chu kûngkaihpui hnâi lehzial tûra infuih nân eng tihdân phungte nge hman ðhâ ang le?

Ataka Nunpui Tûr Zawhna: ‘Rinna kawnga huhopuite’ tân, kan zâa hnênah hian Pathianin kawng hrang tam takin thû a rawn sawi ðhîn tih ngamna tûr, hmun him siam tûrin enge tih theih ang? Kan lûa samzâi zât nêna lama min hria angin, kan zâa nun atân ðheuh hian ruâhmanna min neihsak chu puang chhuak a, rinna chak zâwk min neihtîr tûrin min nghâk tih hi engtin nge kan nemnggeh theih ang?

RAHBI 4—Boruak siam rawh

ZIRTÏRTÛTE PUÂL: Rinna hi kan la hriat loh dâi chhinna a ni a, mahse kan Pa vâna mi chuan a bâna min lo pawm a tiam thung a ni. Rinna thar nei, A kuta pawm nih tûr chu han suangtuah chhin teh. Nausên ðhang chho zêl angin, rinna kawnga ðhan dân chu ngaihtuah la. Pathianin pên chhuak tûra min sâwmna hi, kan dam chhûng zawnga Amah nêna inkûngkaihna duhawm tak nei tûra ðhang zêl tûra min duhsakna a ni. Rinna awmzenei tak chu tlachhama i inhriat chuan, kâr lo awm tûr tlâi khat na nâ nâ chu rinna nuntawng nei thar tûra hun hmang tûrin thutlûkna nghet siam ang che. I hnêna thû a sawi tawhna, eng emaw chen i lo chôn tâk lama i thinlung hawnsak tûr chein Pathian ngên ang che. Rinna kawng i zawh mêk laka hlâwk ta deuh riauva i inhriat hunah, i ðhian te, chhûng leh rinpuite tâna ðanpui rawngbâwlna nei tûra pên chhuah ngêi tum tlat bawng ang che.

Châng Thlan: *Galatia 3:18.*

Zirlaite Tân:

Hriat Tûr: Chhandamna thutiam leh dân inkûngkaihna sawi fiah la.

Vei Tûr: A khawngaihna thutiam zâra Pathian nêna kan inlaichîna leh dân hmanga kan inlaichîn dân danglamna hriat thiam.

Tih Tûr: Rinna zâra khawngaihna thutiam pawm chung a dân aţanga hlâwkna pawh têl.

THUPUI THEN

I. Hriat Tûr: Thuthlung Thutiam

- A Rinnaa thiamchantîrna ruâhmanah hian engtin nge Pathianin dân a ngaih pawimawhzia târlan a nih?
- B Pathian khawngaihna thutiam behchhanin, dân thil tum chu enge ni?

II. Vei Tûr: Intawhna Hlimawm

- A Engtin nge Pathian thiltihtheihna leh Sinai Tlânga intawhna khân Pathian nihna chungchâng Israelte a zirtîr?
- B Engtin nge heta Pathian nêna intawhna leh Abrahamana nêna inlaichîna duhawm tak neihpuia, a hnêna thûte a tiampuina kha a inan a, a danglam bawk dân?

III. Tih Tûr: Thutiamna Kawng

- A Engtin nge dân chu dârthlang, zirtîrtu leh Kristâ hnên lama min hruaitu anga kan hmanin a hlâwkpuina kan tel ang?
- B Engtin nge hetiang dân kan hmanna hi Thutiam Petu nêna inlaichîna duhawm neihpui chhoh zêl nân kan hman ʘangkai theih ang?
- C Engtin nge dân hian kan rinna a tihpun theih?

KHAIKHÂWMNA: Chhandam kan nihna hi Kristâ felna leh tlanna rinnaa kan pawmna behchhanin a ni. Dân hian Pathian nungchang târlangin, kan tlin lohna laite min kawhhamuh a, felna Hnâr awm chhun hnên lamah min hruai ʘhîn.

INZIRTÎR DÂN TÛR

RAHBI 1—Chawk phûr rawh

Thlarau thanna atâna thu pawimawh: *Tûn kê zirlai hian 'hmangaihna dân' pawimawhna manthiam tûrin min tanpui dâwn a. Rinna kawng kan zawh laia hê dân ataka kan nunpuina hi Pathian khawngaihna târlanna a ni.*

Zirtîrtûte Puâl: Chhandam kan nihna atâna Paulan khawngaihna pawimawhna leh dân pawimawhna thliar fel nâna hun sei tak a hman chhan ngaihtuah/sawi ho hi a thâin a rinawm a. Chhandamna atâna khawngaihna pawimawhna leh dân pawimawhna chungchâng Galatia mîte hnêna zirtîrna pê a, Paulan zirlai zirtîr a tum tak manthiam nân, khatih lai huna mîte hnamzia ngaihtuah tel pawh a sâwt bawk ang.

Sawi ho tûrte: Bible chhiar a, Judate dân kan chhui zuiin, Messia lo kal tûr an rinna leh an hnam inkaihhruaina atân Pathian dân leh hlimthla rawngbâwlina dânte kha an pawimawh tih kan hria a. *Exodus*-ah Pathianin dân pêin, chûng dânte fel taka bawhzui a nih theihna tûra mawhphurtu bîk hnam leh mimalte ruat an nih thû kan chhiar a. Chutichungin, khâng sâkhaw hruai kawnga inawpna fel taka kalpui a, dân humhimtu tûr—rabbi te, lekhhaziaktu te, Sadukai te, Farisaite leh a dang pawh an awm lai kha chuan Isuan tih vê tûr nei mang âwm lo tak a ni thei a ngem?

Ngaihtuah teh: Khâng mîte nêna Isua an inchû-khâ vak sî lohna khân, khâng mîten an buaipui êm êm dân kha Isuâ engto zâwng chu a ni vê lo kan ti thei ang. Khâng Farisaite leh Sadukaite kha chuan dân zâwm thâ anga awm kha an duh ber mai a, mimalin zâwm tha vak lova an hriat chuan chutiang mî chungah chuan rorêlsakna neiin, an hrem mai thîn (*Johana 8:1–11*). Isua leh a engto dân erawh kha chuan,

khatih hun laia kohhranin châwisâng tûra a tuipei tlêma zâwng chauh kha a ngaihvenpui sî a ni. Engati nge chutiang chu a nih?

RAHBI 2—Zawng chhuak rawh

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Pathian dân, ‘hmangaihna dân’ hi manthiam leh ataka nunpui a nih loh a, mihringte siam dante leh inkaihhruainate hi châwisân zâwk a nih apiangin, ringtûte zîngah dân anga thiltihna (chhandam nih tumna) hi a lo hluâr ziah t̄hîn a. Bible kan chhiar chuan, Isuâ lo pian lai vêl sâkhuana khân dân anga thil tihna a châwi sâng a, a nihna takah chuan Judate sâkhuana kha khawngaihna thupuia nei tûr chu a ni zâwk sî a. Isuâ rawngbâwl chhûng leh a thih hnû thleng pawh khân dân chu nasa taka châwisân a ni a; Paula pawhin Galatia mîte hnêna lehkha thawnin, chanchin t̄hâ châwisânga, rinna zâra khawngaihna chhandamna leh, Pathian dân chu ‘khawngaihna dân’ a ni zâwk tih a sawifiah a ngaih phah ta rêng a. Isuâ hun laia mîte ang kha kan lo ni vê fo thei a, *Galatia*-a thupui târlan ang hian ringtûte nuna rinna pawimawhna leh dân pawimawhna ramrî hi kham thiam tûrin, thil hi chî deuh zâwka kan ngaihtuah t̄hat leh a ngai rêng a ni.

ZIR ZAUNA

Paulan Galatia mîte hnêna hriattîr a tum, rinna leh dân pawimawhna leh inlaichîn dân a nihna anga manthiam tûr chuan, zawhna awm dân chungchâng hrihlfiah chu a pawimawh dâwn a ni.

Paulan lekhathawn a thawnte hnamzia thlîr chungin, eng dân ber chungchâng nge a sawi a, a khawi chu nge a sawi loh tih a hriat theih ang.

Khawvêl pum puin Grik hnam tihdân an zui ang hiala a lan lain, Juda pâwl t̄henkhat an lo ding chhuak a, an hnam dân leh sâkhaw thilte humhalh tumin an bei ta a ni. Sadukai

hote chuan Mosia lehkhabu panga (Genesis, Exodus, Leviticus, Numbers, leh Deuteronomy) chiah kha thuneihna neiah ngaiin, chûng lehkhabûa târlan dânte chiah chu an châwisâng bawk a. Farisaite erawh chuan Judate thil tihdân, a bîkin Mosiâ dân humhalhin, nî tin khawsaknaa ataka hman dân tûrte an siam chhuak a. Mi tam takin an hre chiah lo nân, Bible-a Farisai pâwla hmingthang ber mai chu amah Paula a lo ni tlat hi a tuipui awm hlê mai (*Filipi 3:5*). Farisaite zirtîrnaten a lo chiah hneh tawh, Galatia mîte ngaihdân thlâksak tûra lehkhathawn ziak tûrin ani âia thâ tu nge awm chuâng ang?

Farisaite leh Sadukaite chona leh, hê zirlai atâna an chanchin hriat a bengvâr thlâkna chu, a bul takah chuan keini pawhin kan tuipui leh ngaihhlut, Thupêk Sâwmte hi a tel a, mahse hei chauh hi chu a ni lo thung tih hi a ni. Pâwnlam lan dân humhalh leh châwisâng a an inchnâl Pathian dân ngêi an lâk kawihnaa an tihsualna aţang khân zirlai kan zir a pawimawh hlê mai.

Pathian dân hi A nungchang leh awm dân thianghlim tak aţanga lo chhuak a ni tih kan hriat reng hi a pawimawh a. Pathian dân chu khawvêl pum huap, thâ tâwp niin, A khawngaihna hlima chêng hmiah tûra min chawk phûrtu a ni. Pathian dân chu Amah kan hnaih leh zual tûr leh, A hmangaihna chu Chiang zâwka kan hriat theihna tûra zirtîrna leh kaihhruaina a ni. Paulan *Galatia 5:14*-a a sawi angin, dân chu hetiang hian kan khâikhâwm thei ang: “Mahni i inhmangaih angin i thenawmte hmangaih rawh,” tiin. Thinlunga Pathian hmangaihna nei tih awmzia chu, thinlunga hmangaihna nei (*Sâm 40:8*) tihna a ni. Thinlunga hmangaihna dân nei ringtûte chu mihring hriat dân anga dân zawma chhandam nih tum ang hi a ni thei lo vang. Chûbâkah, Pathian rinna leh, kan hnêna thilthlâwn pêk nunna min pêk thupuia neihna hian, mi dangte hmangaihna

min neihtîr lo thei lo. Rinna chuan kan thinlungah hmangaihna dân lantîr tûrin min hruai ngêi thîn.

Ngaihtuah teh: Engtin nge *Galatia 3*-a Paula thuchah chu a hunlai hnam dân leh sâkhaw kalhmang hriatnain, rinna leh dân zawmna inkûngkaih dân manthiam tûra min tanpui? Pathian khawngaihnaa kan thannaah dân hian eng tangkaina nge a neih? Pathian khawngaihna rahchhuah chu *Galatia 5:22*-a, thlarau rah zîngah hmangaihna chu târlan hmasak ber niin, remna te, dawhtheihna te, ngilneihna te, thatna te, rinawmna te, nunnêmna leh mahni-inthununnain a zui a.

RAHBI 3—A Taka Nunpui Tur

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Dân tangkaina sawi nân kan zirlai hian ‘enlenna’ a hmang a, chû chu keimahni سوالنا kan hmuh theih nân a ni. Dân chu kawng danga hman tangkai a nih theih dân tûr in pâwlte sawipui la; entîr nân, Pathian nungchang mâwina min ngaihtuahtîrin, kan nuna Pathian ngaihsakna nei tûra min tanpui dânte pawh. Dân chungchânga ngaihtuahna thar nei tûrin in pâwlte chu fuih la, kan uâr zâwng leh thupuia neih thinte hi atakin kan nunpui deuh châwk a. *Hebrai 12:2* sawi dânin: “Kan rinna siamtu leh tifamkimtû lam chu thlîr tlat ang u,” (NIV); Pathian nungchang mâwina thlîrna hian dân thupui chu ataka nunpui tûrin min tanpui thîn.

Ngaihtuah Tûr Zawhnate: Engtin nge Thuthlung Thara sâkhaw nun tobul hriatna zârah Paulan *Galatia 3*-a a sawi manthiam tûra min tanpui? Engati nge *Galatia 3* thû hi kan tûnlai hun atân pawh a la pawimawh reng, a bîkin rinna chhûngte zînga rinna leh thiltih chungchâng thu inchuh a awm châng hian?

RAHBI 4—Boruak siam rawh

Pathian dân kan zawm dân hmang hian mahni emaw mi dangte emaw pawh kan inteh ru deuh tângpui a. Engtin nge Galatiaa Paula zirlai min zirtîr hian kan rilrû leh thinlung ngaihtuah dân hmang thlâk tûra min hruai? Engtin nge Pathian kan rinna te, Isuâ nungchang mâwi leh thilthlâwnpêk ðhafamkim zâra A khawngaihna te ngaihtuahna hian, keini leh mi dangte tlin lohna lama thinlung nêmin min puttîr theih? Engtin nge ngaihdamna leh khawngaihna rilrû putna zârah, khawngaihna zâra Kristâ fanû-fapâ ni tûra kohna sâng tak hi ataka kan nunpui theih ang? Pathian dân nêna inrema nungin, Thlarau rah zawng zawngte chu kan rah chhuah theih ang?

1. A hmasâin, Pathiana i nuntawng rinna behchhana inbiakna leh chêtna ang chête ataka hlen tûrin enge i tih theih ang—nangmâ nunah, chutah in chhûngkua leh ðhiantebâkah, rinna chhûngte zîngah?

2. Pahnihna, Pathian dân kan hriatthiam dân hi mihring hman dân zûl deuh a nih chuan, engtin nge Pathian dân chu hmangaihna a ni zâwk tih manthiam tûrin ngaihdân kan thlâk ang? Engtin nge chû chu kohhranah te, sikulah te, leh inuhona dangah te, hmangaihna dân chu hlimna leh remna thlenna remchâng anga kan kalpui theih ang?

Châng Thlan: *Galatia 3:22.*

Zirlaite Tân:

Hriat Tûr: Dânin nunna a pe lo nân, vêngnim a, Krista a kawhhmuh dân sawi fiah la.

Vei Tûr: Inthâwina hmanga târlan a nih leh Pathian lalram lungphûm a nihna anga dân ngainatna châwm puitlin..

Tih Tûr: Kan thintlunga A dân min ziahsaktû hnên lama min hruaitu dân thununna hnuaiia intukluh.

THUPI THEN

I. Hriat Tûr: Thununna Hnuaiia Intulûtin

- A Engtiang kawngtein nge vêngtu leh thununtu a nihna anga dân chu malsâwmna a nih?
- B Ringtûten Krista-ah dân nêng eng inlaichînnate nge an neih?
- C Engtin nge dân thil ngiatte chu keimahniah hlen a lo nih?

II. Vei Tûr: Dân Ngainân

- A Engtin nge Pâ leh Fapain kan chhandamna tichiang tûra an kal thûkzia târlanna hmanga dân chu kan lo ngainat tâk?
- B Engtin nge Kristâ inhlanna khân Pathianin A chatuan dân mâwi leh thianghlîmna a ngaihhlutzia a târlan?

III. Tih Tûr: Kan Thintlunga Ziah

- A Dân thil ngiat kan tâna min tlâksak tûra Kristâ insên nasatzia kan hmuhin, engtin nge kan chhân lêt?
- B Pathianin A dân kan thintlunga min ziahsak chu engtin nge kan lo thlâwp vê?
- C Kan thintlunga dân hlen famkimna atân rinna hian eng pawimawhna tak nge a neih?

KHAIKHÂWMNA: Dân chu vêngtu leh thununtu ang a nih laiin, Krista pawh min kawhhmuh tho a ni. Pâ ruâhmanna hnuaiia intulûtin, Kristan dân thil ngiatte chu a hlen chhuak a. A

nun anga nun vênain, kan thinlunga Pathianin A dân min ziahsak chu kan phal a lo ni.

INZIRTÎR DÂN TÛR

RAHBI 1—Chawk phûr rawh

Thlarau thanna atâna thu pawimawh: *Pathian dân tel lo chuan, mihringte hian sual hriatna nei lo vin, an laka Pathian thil phûr hriatna pawh an nei lo vang. Dân vawwna hian hriatna satliah mai hi a ngiat a ni lo va, Kristâ zâra kan dawn tûr, Dân petu aţanga lo chhuak chakna chu kan neih a tiţul zâwk a ni.*

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Mahnê ţawng kâuchhehin hei hi sawi chhâwng ang che. Zirlai thenkhat chuan an lo hre tawh pawh a ni thei e. Kum eng emaw zât liam ta khân lîrthei fakna hian mipui a lo hîp riau tawh thîn a. Chuta chuan hmeichhe pakhat hian lîrthei a khalh a, kawngpuia ‘go for broke’ tih inziak awmna rîn pelh hi eng ang nge ni ang le aw tiin a ngaihtuh a. A naupan laia an lehkha chei tûr bûa rîn pâwn lam rawnga a chei thinte kha a hre chhuak a. Chutah an zirtirtu chuan a koki vawnsak chungsa sâwiin, “Rîn inkârah khân. Rîn hi kan thianta an ni,” a’n tih meuh chuan a harh chhuak ta zawk a.

Ngaihtuah teh: Engati nge mi thenkhat hian nunphung pângngâi pâwn lam hi dâi an châk thîn tih in pâwlte chu zâwt la. Engtin nge dân zawma chhandam nih tum sî lo va Pathian dânte chu kan vawn thei dân tûr ni ang?

RAHBI 2—Zawng chhuak rawh

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Hê khawvêla A âiawhtu ni tûrin Pathianin Hebraite chu a thlang a, chû chu rinna an neih chu entîrnaa hmang a, an nun anga Pathian nêna inzawmna nei tûra A hnêna hruai an nih theih nân a ni. Chutichungin, chutiang chu an ni fo lêm lo.

ZIR ZAUNA

I. **Dâna Felna** (*Galatia 3:8–10, 15; Marka 7:1–7*)

Pathianin Mosiâ hnêna dân a pêk kha a chipchiar tha hlê a. Hêng ang dân zawmnaah hian malsâwmna pawh a awm a: “Hetî hi a lo ni ang a, LALPA in Pathian âw chu ngun taka in ngaihthlâk a, vawiina thû ka pêk che u A thupêk zawng zawngte fîmkhur taka in zawm chuan, LALPA in Pathian chuan khawvêl hnam zawng zawnga chungnung berah a siam ang che u. LALPA in Pathian thû in pawm phawt chuan hêng malsâwmna zawng zawngte hi in chungah a lo awm ang a, a zui zêl ang che u,” (*Deut. 28:1, 2, NKJV*). Chutiang malsâwmna dawn chu tu nge duh lo awm ang ni?

Mahse A dân zâwmtûte chungah malsâwmna vûr thû ngawt Pathianin a sawi lo va; thuâwih lohna chungah ânhche thleng tûr, hêng angte pawh hi a sawi tho bawk: “In khawpui lamah leh ram lamahte chuan ânhchia in dawng ang,” (*châng 16, NKJV*). Dân pên-san hlekna chuan Pathian ânhchia a rawn thlen theih avângin, Israelte khân ‘dân zawm’ an tum hrâm thîn a ni. Chutiang an tumna lamah chuan, dân thil ngiat hlen dân pawh an siam nuâl rêng a. Dân-zâwmtute chuan ‘dâna felna’ chu an nei a ni.

Chutah Pathian mîte chuan Pathian pêk bâk dân dangte an siam belhchhah a. Chutiang an tih chhan chu Pathianin a pêk dante chu vawn a nih ngêi theih nân a ni. Israelte khân Pathianin ‘ti suh leh ti rawh’ a tihte chu hriat an tum hlê a ni.

Ngaihtuah teh: Engtin nge Isuan a hun laia sâkhaw hruaitûten pîpu thurochhiah leh sâkhaw dâna an neih thenkhat kha a ngaih? (*Marka 7:5–8*). Engati nge chutiang chu Pathian Fapa tân huatthlalâ a nih? Chûngah chuan enge kim lo?

II. Rinna Ataka Nunpui (*Galatia* 3:19–23; *Genesis* 12:1–4.)

Thawhlejni zir্লাiah khân Paulan thátna dân, inawpna dân leh hlimthla rawngbâwlna sawihñâwmna ‘niâwm ang’ chu min bihchianpui a. Chutichungin, Paulan ngaihsual ruâl lohin, dânin Abrahama leh a thlah hnêna Pathian thutiamte a nuaibo lo tih a sawi a. Dik tak chuan chû thlah chu thiamchantîrna dik awmna hmun (*Galatia* 3:24, 25) Isuâ kraws bul thlenga hruai zâwk a ni.

Hei hian a mamawh êm êmtu, Jentail ringtûte hnêna Paulan chanchin thá hrilh a tum thû Judate hnêna a hrilh chu min hriattîr a. Paula chêt tum dân hi atîra Pathian ruâhman dân ang kha niin, Abrahama leh a thlahte zârah khawvêl hnam zawng zawngten malsâwmna an dawng dân a ni (*Gen.* 12:1–4).

“Abrahama hnêna Pathian thuthlungin a tum chu Messia a lo kal a, mîte chhandam an nih nân a ni.”—The SDA Bible Commentary, vol. 6, p. 957.

Pathian mi thlante khân heti zâwng hian A kawng an zui lo khawp mai. Khawvêl mîten nawmna an ûm ang chu an zui vê a. An nunpui rinna khân a rawngbâwlsaka an inçhâl Pathian thianghlimna chu a phur chhuak zo lo êm êm a ni.

Ngaihtuah teh: Engtin nge kan rinna kan nunpui dân hian kan vêla mîteah nghawng a neih? Khawvêl thi mêk hnênah hian eng thutak pawimawhte nge kan puân ang? Hmânlai Israel mi tak zâwkte khân Abrahama zâra malsâwmna chu an puâl bîk tûr ngawtah an ngai tlat mai. Engtiang kawngtein nge chhandamna chanchin thâ hriat châk ngawih ngawihte kêp lo zâwnga kan inkulh hran leh deuh thîn?

III. Chanchin Tâwi (*Galatia* 3:19; *Rome* 7:7–13.)

Mihring hian mahni-inbum hi kan âwn tlat mai a. Chuvâng chuan Pathianin A dân te, kawng te leh nun thianghlimna Amâ

chakna hmanga min hmuhtîr tûrin engkim a ti a. Chû tak chu Sinai Tlânga thianghlimna dân te, inawpna leh hlimthla rawngbâwlna dân min rawn pêk chhan pawh kha a ni rêng a.

Mihringten thil dik leh dik lo an hriat theih nân dân an mamawh a. Entîr nân, LALPAN Sinai-a dân a puanchhuah chhan chu kum khâ leh chen Aigupta bâwiha an tân chhûnga Pathian kawngte an theihngihl zawh tâk vâng a ni.

“Hun rei tak chhûng Aigupta bâwiha an tân chhûng khân, milem biakna leh bawlhhlawhna tenawm ber zînga chêngin, Pathian duhdân thianghlim hriatna pawh an nei tawh lo va, inthâwina hlan awmzia pawh an hre tawh lo. Chutiang dinhmun a mihring a awm tawh chuan, sual hriatna an nei lo va, sual hriatna chu dân avâng a lo awm chauh a ni sî a. Hmun danga Paulan, ‘Dân avâng a hriat ni suh sela, sual hi ka hre lo vang’ (*Rome 7:7*) tiin a sawi.”—The SDA Bible Commentary, vol. 6, p. 959.

Ngaihtuah teh: Pathian dân ẵngkai dân chu tûnah pawh a la pângngai reng. Pathianin sual a ngaihtheih lohzia te, chû sual laka tlanna min siamsaktu, Krista min kawhhmuh kawngah kan sâwtpui a. Pathian dân hûhâng hriatna hian, thil nihphung dik hriatna min neihtîr em? Sawi fiah la.

RAHBI 3—A Taka Nunpui Tur

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: A hnuaia zawhna hi mahni dinhmun bel tûrin in pâwlte chu fuih ula. A tum chu mahni dinhmun dik tak hre tûra inenfiah ẵheuh nân a ni.

Ngaihtuah Tûr Zawhnate: LALPÂ dân ngun taka ngaihtuahin, Lal Davidan hetiang hian a ziak a: “LALPÂ dân chu a ẵhafamkim a, nunna a siamẵha ẵhîn, LALPÂ thuhriattîr chu a Chiang a, mi mâwl a tîfing ẵhîn,” (*Sâm 19:7*, NKJV). Fakna hla phuattûin ‘ẵhafamkim’ a tih hi eng a tihna nge nia i rin? Pathian dân chungchâng a ẵhafamkim chu enge ni? *Joshua*

1:8-ah, Pathianin Joshua kha dân bû chu a kâa vawng a, chhûn leh zâna ngaihtuah thîn tûrin thurâwn a pê a. Engati nge hnam hrulaituin dân a hriat, sawi chhuah leh nunpui chu a pawimawh? Hê zilhna thû hi engtin nge tûnlaia Pathian zuitûte tân pawh a nih vê tho dân?

Ataka Nunpui Tûr Zawhna: *Jeremia 17:9* chuan: “Thinlung hi thil zawng zawng âiin bumhmag ber leh chhe lailet dêr a ni; tûin nge hre thei ang?” tiin a sawi. Engtin nge Pathian dântên mihring thinlung vêngghim tûra a tanpui thîn? Pathian dântê zînga a khawi ber hi nge zawm har bîk deuha i hriat? Engvâng nge?

Thuhretua Tanna Tûr Zawhna: Chanchin Tâ kan hrilhthe hnênah hian engtik hun angah nge Pathian thil ngiat hrilh tûr ni ang? Inkhâwmna lam hawi vê ngai lote hian Bible thupui hrang hrang an hriatin an buâi deuh tlat thîn a. Engtin nge chutianga an buai deuhna tak chu remchânga lâ a, Pathian min beisei ang zawm mai hi malsâwmna leh hlimna a ni tih kan hrilh theih ang? Tuichhunchhuah kianga hmeichhe tâna Isuâ rawngbâwlsakna kha ngaihtuah la (*Johana 4:1–42*). Hê hmeichhia Isuâ hnêna hîp a nihna tak kha enge ni? Hmeichhe chungâ khawngaihna lantîr nân Isuan inneihna chungchânga dân thil ngiat a sawi lang em? Hmeichhe uirê lai an man (*Johana 8:1–11*) chungchâng nêna a danglamna khâikhin la. Engati nge Isuan hmeichhe nungchang mâwi lo tak chu sawisêlsak mai lo va ngaihdamna leh hmangaihna nêna A lo pawm zâwk? Engtin nge a taka dân hmanna leh khawngaihna chu inchawih tâwk chiaha A kalpui theih?

RAHBI 4—Boruak siam rawh

ZIRTIRTÛTE PUÂL: Heta thil thleng tak tak chungchâng hi mahni tawngkâuchhehin sawi chhâwng ang che. Hei hian a tum ber chu dân hian mâwi lo taka chêtna leh dân

bawhchhiatna lakah mihringte hi a vêng thei lo tih Chiang taka târlan a ni. Pathian nêna inlaichînna thûk tak neih sawi mâwi viau ang che!

Nihna inrûksak chînna hunah kan chêng ta a. Tûnhnai deuh lawk khân hmeichhe pakhat chu ina a lo hâwnin, âw hmanga thuthawn dâwr lian taka inbumna hmanga sum in lâksakna aţangin a dawng mauh mai a. Enge ni harsatna chu le? Khawpui danga mî tûemaw khân chû nû credit card hmangin \$1,500 man tûr vêl thil lei hi a lo tum a. Chutianga hman rûksak tumtu chuan chû card neitû address leh chênna khaw hmingte thlâksak a lo tum bawk a. Chû nû lah chu chutiang khawpuia chêng ngâi pawh a ni bawk lo va, kum hnih kal ta chhûng khân tlawh pawh a tlawh ngai lo va, chû thil thleng chu harh chhuak tûra kohna ang a ni ta ber mai.

Hetianga zâwnga mî nihna rûksak a, a hlâwkna têt tum (international crime syndicates) an tih ang hi a hluâr ta lê mai. Mahse engtin nge hetianza dik lo taka thil tih chîngten anmahni chungchâng an insawi dân hi kan sawi tâk ang le? Entîr nân, college zirlai pakhat chuan scholarship atân \$45,000 lai dik lo taka chên a têt a, \$14,000 phei chu university lâr tak aţangin a ni lehngâl. Scholarship dîlna tam tak a thehlût a, recommendation-te pawh dik lo taka siamin a thiltel thlap a, college entrance exam-ah pawh mark a hmu ʒa hlê a, professor-te thuziak sâte a rûksak a, mi dangte nêna ʒangruala lehkhabu ʒahnem tak ziakin, course hrang hrang a zirtîr a, hmun hrang hrangah thûte pawh a sawi a ni. Mahse chûng zawng zawng chu a suâk vek a ni sî.

A chung a kan târlan tâk ang dân bawhchhiatna neihţirtu chu enge ni ang? Engtin nge Isua nêna inlaichînnain kan sawi tâk ang dân bawhchhiatna nungchang hi a thlâk theih ang le? Nuna Isuan danglamna a thlensak hi engtin nge kan ngaih vê?

Châng Thlan: *Galatia 4:7.*

Zirlaite Tân:

Hriat Tûr: Baptisma channaa Kristaa kan inthuumna leh
Kristâ lalram rochungtu kan nih chhoh dân ennawn.

Vei Tûr: Kan thinlunga Kristâ Thlarau lo chên zâra Pa nêna
inlaichînna duhawm tak neih.

Tih Tûr: Dân hnuaiâ khuahkhirh ni ta lo, roluahu ni hna
chanvo chang tawh tûra zalên— Pathian fâ anga nungin.

THUPUI THEN

I. Hriat Tûr: Roluahu, Kristaa Inthuum

- A Engtin nge Kristaa baptisma channain Pathian fâa min
siam?
- B Engati nge min chhuah zalên a, A fâte leh roluahu
kan nih theih nâna Kristâ tân ‘dân hnuaiâ hmeichhe
laka piang’ nih kher a ngaih?

II. Vei Tûr: Abba, Ka Pa

- A Engtin nge kan thinlunga Thlarau awm chuan pa leh
fa duh tak kêra hmangaihnaa innêlna a chawhthawh?
- B Chutiang tak hmangaihna duhawm chu eng
nuntawngten nge rawn thlen thîn?

III. Tih Tûr: Lalram Roluahu

- A Engtin nge keini Pathian fâ lo ni tawh thînte hi,
duhsakna chan âia thiltihte bâwihah kan tlûk luh leh
mai sî thîn?
- B Engtin nge nî tin hian Kristâ thihna leh thawhleha
kan inthuum thîn?
- C Engtin nge kan nî tin tih tûra ngaih pawimawh
zâwngte hian Pathian fâte leh A lalram roluah tûte
kan nihna an târlan?

KHAIKHÂWMNA: Kristâ nuna kan nun chuan Pathian fâte tih
kan ni a. Keini lam tlinna ni lo, A thilthlâwnpêkte avângin,
Kristâ lalram roluah tû ni hna chanvo zawng zawng changin,
nêl leh hmangaih takin Pâ chu kan lam ta a ni.

INZIRTÎR DÂN TÛR

RAHBI 1—Chawk phûr rawh

Thlarau thanna atâna thu pawimawh: *Isua Kristâ nun te, thihna te, thawhleha leh vân lâwnna chu, Pathianin sual leh thihna thiltihtheihna laka mihringte min chhuah zalênna leh, Amah nêna inlaichînna dik min neih létîr lehna hmanrua a ni. Kristaa zalên taka nung tûra koh kan ni.*

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Heta thawnthû atak ngêia thleng chanchin hmanh gian, Kristâ zâra Pathianin zalênna min pêk hi, tlu tawh mihringte hnêna thilthlâwnpêk hlu ber chu niin, chutiang taka ngaihhlut tûr chu a ni tih min hriattîr dâwn a ni.

Kum 2002 April thlâ khân, Ray Krone-a, tuâlthah thubuai awrh vânga tântîr chu DNA hmanga finfiahna aţanga an chhuah zalên leh tak zâna chiaha a ni. (USA-ah chuan intihhlumna dân hi kum 1976 aţang khân tihthar leh a ni.) Krone-a hi amâ tihsual ni hauh sî lo thubuai ngaihtuah chhông kum 10 emaw lai tântîr a lo ni hman tawh a.

Engtin nge Krone-a chuan a zalênna ni hmasa ber chu a hman? Hotel-a sahrang eiin, tui a chêng zui a, tui vawt nuâm raih maiin a chîm lai chuan hlim takin a âu chhuak hial a ni. Chhuah zalên a nih hnû lawk aţangin rinna a tlâkchhamfirtu ram rorêlna kalhmang chaklohna chu a âuchhuahpui nghâl a. Krone-a chu tum khat chauh pawh ni lo, tum hnih zet mai dân bawhchhia tia thiamloh chantîr a ni a, a tum hnihnaah phei chuan damchhông tâng tûra hrem a ni.

Engtin nge nun dinthar leh zâi a rêl tih zawhna chu, Krone-a chuan, “A hlui dinthar leh zâi ka rêl lo. A thar hlaka nun zâi ka rêl zâwk a. Tûnah chuan nun-thar hlak, tumna thar ka nei ta. . . . A thalo zâwng, phuba lâk leh thinrim zâwnga kal ka duh lo. Chutiang atân hun ka nei tawh lo,” tiin a chhâng a ni.

Ngaihtuah teh: Hêng zawhnate hi chîk taka ngaihtuah tûrin in pâwl member-te chu sâwm ang che: Kristaa zalênna chu

enge a an? Engtin nge chû zalênna chu a tak tak a nih thû emaw, a nih loh thû emaw kan sawi theih ang? Krone-an bulţan thar chungchâng a sawi a, khâ khân Kristaa nun thar chungchâng eng thutak thûk tak nge a sawi zâwk?

RAHBI 2—Zawng chhuak rawh

ZIRTIRTÛTE PUÂL: Tûnkâr zirlaiin chiang taka a târlan chu, Thuthlung Hlui zâwlneite khân Pathian chibaibûktu dika inchhâla mipuiten a rûk leh rûk vak lo pawha سوالنا an tih ٲhinte târlansak hna hâutak zet an hmachhawn ٲhîn tih a ni.

ZIR ZAUNA

I. Thi Chiang Ngêi (*Rome 6:1–11; Galatia 3:26; 1 Korin 12:13.*)

Tûnkâr zirlai hian mi سوال nun siam thar hlak tûra baptisma pawimawhna a târlang dâwn a. Sunday zirlaia kan hmuh angin, ‘Krista nêna kan nunte zawmtîr tûra thutlûkna pawimawh’ tak a ni.

Rome 6:4-ah, tirhkoh Paulan baptisma chan pawimawhzia a sawi belh a. Chutiang chu “A thihnaa baptisma chang, A hnêna phûm” tih angin a sawi a ni. Hei tak mai hi thu awmze manthiam mai har tak a ni fo, baptisma channa zârah kan nun hlui hi kan thihsan tak tak ٲhîn. Chutichungin, hetiang a hriatthiamna hi *Galatia 3:26*-in a nemngheh chu a ni.

A taka Krista chu a ٲhî ang chiah khân, ringtuin baptisma channain سوال a thihsan vê a. Krista chu thlân aţanga nunna thar neia a lo tholeh ang khân, baptisma channaa tui thlân aţanga kan lo thawhlehna hian Kristaa nun thar neihna chu a entîr a ni.

Baptisma hian Krista nêna inzawmna a entîr a. Paulan, “Kan zâin, Juda emaw, Grik emaw, bâwih emaw mi zalên emaw, taksa pmkhata awm tûrin, Thlarau pakhat chauha baptis-in kan awm ٲheuh sî a” (*1 Korin 12:13*, NKJV) tiin a sawi.

Ngaihtuah teh: Engati nge ringtu tam takten Kristaa an thihna chu pawm har an tih ðin? Sual thihsan tawh kan nih laiin, sual ðhenkhatin chona min siamsak leh sî ðhin hi engtianga manthiam tûr nge kan nih ang? Engtin nge nun hlui leh nun thar inkâra boruak lo awm leh ðhin hi ringtûte tihbeidawn nân Setanan a hman ðin?

II. Thiltihtheihna Lam Pawh? (*Galatia 4:7; Matthaia 4:4–11*)

Hê leia Isuan rawng a bâwl chhûnga thintihhâwng thei khawp, Setana chungah pawh thuneihna nei a nihzia chiang taka a lantîrna pakhat chu, thlalêra thlêmna a tawrh lai (*Matthaia 4:4–11*) aţang khân ţan a ni. Tûnkâr zirlai hmanga a ziaktûin chiang taka a târlan chu, Krista roluahpuitûte kan nih avângin, A thilneih apiang—a thiltihtheihna lam pawh, ţawmpuitute kan ni tih hi a ni. Kristan zalênna min hlui zînga pakhat chu سوالنا engang chî pawh dah bova ţhan zêl theihna kan nei chu a ni a. ‘Sual hrênga tânna’ aţangin fâ nihna min pe ta a ni.

Setanan kawng engkima Isua a chelh ngang lo chungchâng kha ngaihtuah lawk la, Ellen G. White-i chuan heti hian a ziaak a: “Hê khawvêla Isua a lo kal khân, Setana thiltihtheihna chu Isua do nân hman nghâl a ni a. Bethlehem nausên anga a lo lan vêleh, a nihna hmang sualtu chuan nausên chu tihboral tumin a thawk a. Naupang ţha famkim a nih theih loh nân te, diklohna nei lova a ţhan puitlin theih loh nân te, rawngbâwlna thianghlim a neih theih loh nân te, hmêlhemna nei lo thilhlân a nih loh nân te, kawng tin rêngin a bei char char a. Nimahsela Setana chu hnehin a awm ta zâwk a, سوال Isua a hruai lût thei lo. A tibeidawng thei lo va, leia a lo kal chhan hlen thei lo tûrin a dang thei hek lo. Thlalêr aţanga Kalvari thleng zakin, Setana thinurna thli chhia chuan Isua chu a nam sawk sawk reng a, zahngaihna tel miah lova a nam nasat zawh

poh leh, Pathian Fapa chuan a Pâ kut a vuan nghet ting mai a, thisen luânna kawng zawhin hmalam a pan zêl mai a ni. Isua awpbet tûr leh hneh tûra Setanan a beihna zawng zawngte chu, Isuâ nungchang, bawlhhlawh kâi lo târlang chiang lehzualtu an ni ta hlauh zâwk a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, 2nd Edition (2014) pp. 859, 860.

Ngaihtuah teh: Kristian tam takte chuan Isuâ zârah Setana verthernate hi an hneh thei tih an ring lo tlat mai a. Sual thiltihtheihna lang chiang sâ laka zalênna an channa tûr dâltu chu enge ni? Chutianga buai reng tûr chu an ni dâwn em ni? Sawi fiah teh.

III. Paula Thuhretu Nung (*Galatia 3:28, 4:12.*)

Tûn kâr zirlai hi Paulan Galatia mîte hnêna anmahni bâwih thîntu “chak lo leh kutdawh rilru pûa” (*Galatia 4:9*, NKJV) awm zui reng lo tûra ngenna thûin tihtâwp a. Paula ngaihdân chuan, dân zawma chhandam nih tuma beihna ang chî chu milem pathian chibaibûkna lama kîr lehna ang a ni.

Paulan Jentailte chu “keimah angin awm rawh u, kei pawh nangmahni angin ka awm sî a,” (*Galatia 4:12*) tiin a ngên a. Hê ngenna lungkuai tak phêna thutak awm chu, Paulan *Galatia 3:28*-a a târlan, “Chutah chuan Juda mî emaw, Grik mî emaw a awm theih loh a, bâwih leh zalên pawh, mipa leh hmeichhia pawh a awm theih loh; Krista Isua-ah chuan pumkhat in ni theuh sî a,” (NKJV) tih a ni. Kâr leh zirlaia kan la hmuh tûr angin, Paula khân Jentailte khawsak dân leh nunphung tawm vête pawh a nei a ni.

Paula thusawiin a thusawi ngaithlatu Judate beng a verh dân tûr chu kan suangtuah thiam mai âwm e. Ani kha chuan amah leh Jentailte tihhranna ang chî rêng rêng uâr takin a hnâwl hmiah a. *1 Korin 9:21*-ah, Jentail tûte emaw chu Kristâ hnên lama a hruai theih nân, Jentailte anga a awm thû hetiangin a sawi: “Dân nei lote ka lâk luh theihna tûrin, dân nei lote

hnênah dân nei lo angin ka awm ðîn (Pathian dân pawisa lo chuâng sí lo vin),” (NKJV) tiin. Kristaa Paula zalênna chuan sâkhaw zîmna hlîpin, a zâu thei ang bera Pathian hmangaihna puâng tûrin kawng a hawnsak ta a ni.

Ngaihtuah teh: Pathian fâte zawng zawng hnêna thû kan sawiin, engtin nge inpumkhatna chu kan tih ang?

RAHBI 3–A Taka Nunpui Tûr

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Pathian fa tharte kan ni a, Pâ nun dân, Amaha awm (*Johana 15:1–7*) leh, chhûngkaw member bote hnêna A hmangaihna puân chhuah (*Matthai 28:18–20*) awmzia chu kan zir hmasa phawt tûr a ni.

Ngaihtuah Tûr Zawhnate: Kristaa zalênna kan neih vawng nung zêl tûrin, hun serh hmanna hian eng pawimawhna tak nge a neih? *Marka 1:35–39* chhiar la. Hêng chângte hian Isuan hun serh a hman ðhinna nun chungchâng engte nge min hrilh a, engtin nge chû chu dârkâr tina thutlûkna siamna atân a pawimawh? Engati nge ringtu ðhenkhat hian Kristaa Pathian fâ an lo nih tâkna chu an rinhlelh ðhin? Kan nun hluia سوال kan lo tih tawhna khân engtin nge kan Pa nêna kan inkûngkaihna tûrah harsatna a thlen ðhin?

Ataka Nunpui Tûr Zawhna: Engtin nge Kristaa zalênna kan neih leh Bible zirtîrna anga silhfên inbel chungchâng nungchang mâwi te, Kristian nungchang leh hrisêlna siamthatna nêna dawh rem tûr ni ang? Eng thilah nge kan zalên a, kan zalên loh baw? Engtiang kawngtein nge kan Kristian nunkawngah naupang ang kan nih zêlna tûr? Engtiang kawngahte nge Pathian fanu-fapa puitling tawh kan nih thung ang?

Thuhretua Tanna Tûr Zawhna: “Khawvêl chhandamna hnâah hian zirtîrte chu an Tlantu thawhpuitûte an ni tûr a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, 2nd Edition, (2014) p. 919. Kan ûnau bo tâte chhandamna hnâ thawh kan phûr dân hian kan Pâ kan hmangaihna chungchâng enge a târlan?

Luka 14:15–24-a zanriah ropui tehkhin thu ropui thû kha chhiar la. Isuan a chhiahhlawhte chu “Kal chhuak ula, lamlianah te, dâiah te kal ula, ka in a khah theih nân han hruai lût hrâm rawh u,” (vs. 23, NKJV) tiin thû a pê a ni. Engati nge Pa khân a hausakna chu a theih anga tam mipui hnêna sem a châk chhan ni ang? Pathian fâte an nih theihna tûrin engang taka ngawrhin nge mîte kan sâwm thîn?

RAHBI 4—Boruak siam rawh

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: A hnuai thuchah hi in pâwlte hnênah hrilh la, tûn kêr zirlai hmanga thutak an zirte chu engang takin nge an nunah an seng luh zâwt bawk ang che. Hê pâ hnênah hian eng thilte nge an sawi ang tih ziah chhuahtîr bawk la.

Mi pakhat chuan a hnuai târlan tanpui ngâi nih thû hi Christian Website-ah a pho chhuak a: “Eng emaw châng chuan Pathian hi vân chung sâng hla taka min awm san daih angin ka ngai a. Ka nun hlui sualte lah chuan min rûm thaih reng mai bawk sî. Theihnghilh ka tum ngiâl pawhin ka thei ngang sî lo. ‘Ka hneh vê thei tawh ang, ka ti leh tawh ngai lo vang’ ka tih chângte hian BOOM! Ka chelh ngang lo, ka ti leh ngê ngê zêl sî! Ramhuaiin min dêu tak chungin: ‘Chhuahtian theiah i inngai ngawt elo? Nguâr ang!’ min tih khum a. Chû chu dik riâuva hriat chângte pawh ka nei a. Ka dinhmun hi a hniam ta êm mai a, Pathian khawngaihna hlat takah ka pil ta. Pathian chuan ‘khawi hmunah pawh a hmu thei che’ tih chu a dik chiah lo tih ka hria a. Eng emaw châng chuan Pathian hian min hre tak tak lo a niang titein ka ngaihtuah thîn,” tiin.

Châng Thlan: *Galatia 4:12.*

Zirlaite Tân:

Hriat Tûr: Galatia mîte hnêna Paula lehkathawn, Pathian thu khelpuina ațanga mimal ngenna lama a pakâi dân târlan.

Vei Tûr: Kohhran châwmtu a nihna anga Paulan ngenna siam a, a thil hlauhthâwn leh thil tawn tlânte a hriat nawntîr lehna lo ngaihhlutpui.

Tih Tûr: Kan hruaitûte thlarau lam khawthlîr chauh ni lo, mihringa hmangaihna leh veina an neihte lo hlâwkpui leh lo țâwiâwm.

THUPUI THEN

I. Hriat Tûr: Ngenna Thuahhnih

- A Engati nge Paulan Pathian thû ang leh mimal taka ngenna a siam?
- B Engvângin nge rawngbâwlna thil hlauhthâwn hriattîrnain Galatia mîte chu an buaina chu palzam mai chî a nih lohzia a hriattîr?

II. Vei Tûr: Pastor Thil Hlauhthâwn

- A Engtin nge Paulan an inantlânna thû a sawi khân zirlai pawimawhte hre chhuak thar tûra an rilru a chawthhawh?
- B Engati nge Paula hnialna, ngenna leh rilru lam tawrhain an inlaichînna leh thutak pawm tûra an rilrû a tihtharsak?
- C Engtin nge Paulan thinlung taka kohhran țhatna tûr a veizia leh an duhsak nih tuma beitu zirtîrtu suâkte danglamna a sawi?

III. Tih Tûr: Ngaihngam Lo Chung Pawha Thutak Ngainâ

- A Engtin nge min zilh leh hautûte bâkah, min fuih phûr leh chhawmdâwltûte hnên ațanga zirlaite zir tûra kan inhawn theih ang?

B Engtin nge, Paula ang khân, boruak a duhawm vak loh lai pawha thutak inhrilh nân inlaichînnate hi kan hman tangkai theih ang?

C Engtin nge keimahni ‘nau vei’ anga thlarau lam thila min veitûte hi kan lo thlâwp theih ang?

KHAIKHÂWMNA: Thlarau lam thila an inhnial zêk hnûin, Paulan Galatia mîte chu khawngaihna chanchin thâa ding nghet tûrin tihtakzetin a ngên zui a ni.

INZIRTÎR DÂN TÛR

RAHBI 1—Chawk phûr rawh

Thlarau thanna atâna thu pawimawh: *Kan tlângâupui Chanchin Thâ hi atakin kan nunpui ngêi tûr a ni. Isua Krista hmangaih a, mihring bo tâte chhandamna atâna inpumpêk tluka hnial theih loh dang eng mah a awm lo.*

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Kan tûnlai khawvêl vântlâng nun awm dân, thusawi leh chêt dân inpersan takah hian kan nihna dik tak kan târlan a ngaihzia sawi ho teh u.

Thu han sawi thei mai hi chu an kat nuk mai. Thil awlsam (duhduh herhchhuahna khâwl) rang taka thil chinfel zung zung theihna ang chî sawia duhthû han sâm ta chiam chiamte pawh radio te, TV leh internet lamah pawh herh chhuah tûr a tam mai. Sum lama kan mi thiamte lahin kan education kalhmang dik tâwk lohzia sawisêl theiah an inngai a. Inthlan dâwn lahin politiciante hian thil pakhat an sawi a, an han lala an sawi ang lo takin an che zui leh nghâl a, hlâwkna dik lo ûmin, dawhkân hnuaiah thamna an dawng a. Thênkhat lahin inhuâtna chî thehin, thu dêngkhâwng tak tak an sawi a. Khawvêl tak hi chu a mangan thlâk teh zawng a nih hî!

Sipai hotûten hmêlmâte hnung lama thlawhna thâ chungchuâng an chhawp rû ang deuh hian, Pathian chuan Kristiante hi thu puârpawlênga khat hmunah hian chanchin

thâ chu tlângâupui tûrin a dah a. Khawvêl suala tlu hnû hmangaihna mak chu a va ni êm!

Ngaihtuah teh: In pâwlte chu chanchinbu lama thu eng emaw tak ziah hrât deuchte list siam tûrin sâwm la. Chanchinbûa an lan thîn chhan chu enge ni? Engati nge chhiartu an neih vê reng? Thuchah tihtlâk tak tak a nei em? An sawi ang chuan an nung em?

RAHBI 2—Zawng chhuak rawh

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: A hnuai zir zâuna in bih laiin, mi mal taka Paulan Pathian thu a âwih dân chîk takin ngaihtuah ula, ringtûte nuna Kristâ hmêl hmuh a châk thû te, Krista thlang ngêi tûra a duhsak ziate in thlîr tel dâwn nia. Paulan mi bote a veizia hi phûrpuiawm tak a ni.

ZIR ZAUNA

I. Rinna Nung Hmanga Thinlung Pawhin (*1 Korin 9:19–23; Tirhkohte 14:1–26; Galatia 4:12.*)

Thawhlejni zirlai hian mi dangte hnêna thutak hrilh: kan hrilh tûrte nun leh khawsak dân nêna inrem tûr zâwka sawi hi, an thinlung pawh dân thâ ber a nihzia te sawi tel ula. Paulan chutiang a nihzia a manthiamna hian “eng emawti tala mi thenkhat tal ka chhandam theih nân mî zawng zawng hnênah engkim ka ni” (*1 Korin 9:22, NIV*) a tihphah ta a ni.

Isuâ hnêna mi dangte hruai chu thupui bera a neih laiin, Paulan fîmkhur lo takin hnâ a kalpui chuâng lo; a bîkin Pathian dân leh ram inawpna dân chungchâng hriatthiamna tûr kawngah pheî chuan a fîmkhur êm êm a ni. Mi mal taka a invawn fîmkhur viâu chhan chu hmuhsit a nih loh nân a ni. Paula leh Barnaba-ten Ikoniam khuua hlawhtling taka rawng an bâwl laiin “ringlo Juda hoten Jentail hote chu fuih pawrhin, ûnate dodâl tûr zâwngin an rilrû an hnehsak” ta tlat mai a ni (*Tirhkohte 14:2, NKJV*).

Khawpuia mîte chu an inthen ta phawk mai a, “thenkhatin Judate an tan a, thenkhatin tirhkohte an tan bawk a” (*Tirhkohte 14:4*, NKJV). Tirhkoh Paula kha a rinna a nunpui kawngah pawlawh leh fimkhur lo nih a theih vê loh. A hmêlmâten an châng reng a; chû chauh ni lo vin, Paula engto ber zâwk chu Pathian tihlâwm mawlh chu a ni zâwk.

Ngaihtuah teh: In pâwl member tû emaw chu *Luka 15:1–10* chhiar tûrin sâwm la. A hun laia mi vântlâng hnuai lama awmte tâna thil thâ tihsak a tum khân, Isuan beihna a tâwk tih kha hre reng ang che u. Inzawh tûr: Engtiang kawngtein nge Paulan Kristâ chanchin thâ chu mîte hriatthiam theih tûr zâwnga a her rem thin?

II. Engpawh Nise (*Galatia 4:19; Johana 3:3; Kolosa 1:27.*)

Kristâ hnêna mîte hruai an nih theih nân Paulan hmeichhe nâu vei nâ ang hialin a vei a ni tih a sawi a. Mahse dân zawma chhandamna ang lama kîr leh an tintuah tâkah chuan, anni chu tihtak zetin a vei leh ta êm êm a ni. Paula hian Isuan Nikodema hnêna a sawi (*Johana 3*) zûl deuh tawngkauchheh a hmang vê a ni.

Galatia mîte zîngah hian Krista chu puitling taka a lo awm a, an thinlunga ro a rêl theih nân tirhkoh hian an zînga rawngbâwl hi a ngawrh hlê a (*Galatia 2:20*). Nilaini zirlaia kan hmuh angin, chutiang hnâ a thawh avâng chuan amah pawhin a nat phah hial tih a lang a. *Kolosa* mîte hnêna a lehkhathawnah pawh, naupiang tih lam tawngkam hmang lehin, Krista chu ‘ropuina beisei chhan’ (*Kolosa 1:27*) awm chhun niin, mihring âiawhin keimahniah a awm tiin a sawi.

Ngaihtuah teh: Thlarau thanlenna chungchâng hi bihzui ula. Chhûng lama Krista a lo awm tan hian Kristian nun chu enge a an thin? Enge lo danglam chho zêl? Eng chu nge a ngai renga awm? Engati nge Paula khân Galatia ringtûte chu an

chhandamna Hnâr awm chhun, Isua Krista rinnaa thûk taka awm reng tûra tanpui a duh êm êm? A thinlunga Krista a lo ‘pian’ chinah Paula nun kha enge lo ni ta? Engtin nge amâ nuna danglamna lo awm ta leh, zalênna a rawn thlen chu, mi dangte pawhin chutiang chu atakin chang vê se tia Paula thahnemngaihtîrtu a lo nih tâk?

III. Indâwrna Khârin (*Galatia 4:16; 2 Korin 1 & 2.*)

Thinlung khawih taka ngenna siam kha tirhkoh Paula danglam bîkna pakhat a ni. Thusawitu tam takin an thusawiah ngenna urhsûn an siam ngam lo fo thîn a, Paula erawh chu ti deuh mah mah angin a lang. Rilru sùkthlêk pawh hi rimâwi anga hman tangkai theih a ni a, sâkhaw hruaitu tam takten hmang thiam hlê a, Paula erawh hi chuan a ti tak tak thung.

Galatia 4:16-ah, Galatia ringtute thian bul Paulan an inthian thatna chu, anmahni chîmtu dân chhûm zîng entlanga Kristâ hmêl hmuhtîr tûra hman tangkai a tum a. “Thutak ka hrilh che u avângin ka chungah in thinrim ta mai em ni?” ti ang deuh a ni ber e.

Paulan Korin kohhran hnêna ngenna a siam (*2 Korin 1 & 2*) phei kha chu a la ngaihngam thlâk loh lehzual. Rawngbâwltu a nihnaa a thuneihna sawisêl a nih khân, Paulan, “Mittui tam tak tla chungin thinlung hrehawm leh thlaphâng êm êma ka ziak a nih kha, chû chu tihlungngaiha in awmna tûr a ni lo va, in chungah hmangaihna nasa lehzual ka neih hi in hriat theih zâwkna tûrin a ni,” (*2 Korin 2:4, NKJV*) tiin a ziak.

Paulan Krista hriatna neih duhtûte a hmangaihna khân a ngenna chu manthiamin, an tangkaipui hlê a ni.

Ngaihtuah teh: Engati nge Kristian thenkhatten mi dangte pawh tûra an chhuah hian an thinlung tak phawrh an ngam loh thin? Hnam thenkhat zîngah phei chuan a la hluâr ta deuh deuh lehngâl. Kristâ tâna mîte hnêna ngenna kan siam dâwn hian hnam zia leh dân hian eng hmun nge a chan ang?

RAHBI 3—A Taka Nunpui Tur

ZIRTÏRTÛTE PUÁL: In pâwl member-te chu mahni inenfiah nân hêng zawhnate hi chhâng tûrin fuih ang che. Mahni ngaihdân sawi châk an awm pheï chuan hun tlêm tal inpêk ni se.

Ngaihtuah Tûr Zawhnate: Engtin nge Isua Krista chu nangmâ LALPA leh Chhandamtûa i lo pawm? T̄hiante fuihphûrna vâng nge, thusawi ropui tak ngaihtlâk zâr nge, i hnar zawh ruâl loh sâwmna vâng em ni? Isuâ hnêna i nun hlan i duh chhan chu eng ber nge ni? Kristâ tâna thlarau hneh tuma a beihna lamah Paulan hnar a tâwk fo mai. Hnar nih hlauh vê vângin mîte hnênah i rinna thû i sawi ngam lo vê fo em? Hlauhna hneh tûrin engtin nge t̄an i lâk ang?

Ataka Nunpui Tûr Zawhna: *2 Korin 5:20* chuan: “Chutichuan, Krista âia palaite kan ni a, Pathianin keimahni hmangin a ngên chiam a che u; ‘Pathian nên lo inrem rawh u’ tiin Kristâ âiah kan ngên che u a ni” tiin a sawi. Nangmah hmanga Pathianin mi dangte hnêna ngenna a siam theih nân, eng theihna leh thiamnate nge i neih vê?

Thuhretua T̄anna Tûr Zawhna: Thusawi inkalh tak takte khân Galatia ringtûte lû a tihai hlê a. Chutiang lo ni ta lo se, Paula khân dân chungchâng, Isua Krista rinna tifamkimtu a nih dân vêl chu a sawifiah kher lo maithei a ni. Kristianten khawvêla Pathian Chanchin T̄hâ puan chhuah an tum lai hian, kan hun laia ‘mi tawng duh’ hoten eng chona bîk nge min siamsak? Chhandam kan duhte nêna inlaichînna neihpui leh thutak hrilh inkâr hi engtin nge inchawih tâwk chiaha kan kalpui thiam theih ang? Chutiang atân chuan Thlarau Thianghlim hian eng t̄angkaina tak nge a neih ang?

RAHBI 4—Borwak siam rawh

ZIRTÏRTÛTE PUÂL: In pâwlah thil ziahna tûr lehkha sem la, hêng a hnuaiâ târlan ang dinhmuna mîte hnênah hian engang ngenna nge kan siam ang tih tâwi fel takin ziahtîr ang che.

1. Member ruih hmang tak pakhat chu Sabbath nî apiangin a vâk bo ziah mai a, a chhan chu chaw lum eitûr awmna a hriat vâng a nia, ðhenkhat lah chuan pawisa an lo pe fo vei nê. A eng inkhâwmnaah mah a lo lang ngai lo. Engtin nge in kohhranin in tih/chhân ang?

2. Sara-in in kohhran chu wawi tam tak a sâwm ta che u a. Inkhâwmnaah pawh a ngaithla ðha êm êm a, thusawitu Bible chângte a lo en vê theih nân a wawi khat nân Bible a lei a. Member tinte lah chuan engtikah nge a thinlung Isuâ hnênah a hlan ang a, baptisma te a chan vê ang tiin an lo thlîr a; mahse, thusawitu chuan ngenna siam nachang a hre sî lo. A siam vê chhun lahin a zâm tlat a, a nuai liam ta thuai a. Engtin neg Sara-i hnênah chuan ngenna i siam ang?

3. I ðhian ðha tak pakhat chuan chhiah pe lo vin kum eng emawti chhûng a âwl rû a. A theih dân dânin a sum neih chu a khâwl zêl a, mahse tiamchin a thleng vê ta tlat mai. Mahni inthiam chawpin, eng emaw chângte pheï chuan fiamthu thawh nânte a hmang a, “Keimâ sum a lâwm. Sorkar pawhin a khawhral vê mai mai tho,” te a ti liam vêl ta mai mai a. Engtin nge a thil tih dân chu a dik lo a ni tih a hmuh thiam nân i ðanpui tâk ang? Dân a bawchhiat thû chu dân lam thlîrna aţangin i hrilhfiah ang nge, Pathian i râwnpui zâwk ang? Sawi fiah la.

Châng Thlan: *Galatia 4:26.*

Zirlaite Tân:

Hriat Tûr: Thuthlung Hlui leh Thuthlung Thar inanna leh danglamna, Hagari leh Sari fâte leh Abrahamana nêna an inlaichinna nêna khaikhin ang che.

Vei Tûr: Sual laka chhanchhuah kan nihna tûra Pathian hmangaihna, rinna leh ngaihhlutna rilru châwm puitlin.

Tih Tûr: Pathian thuthlung thutiamte rinchhan.

THUPUI THEN

I. Hriat Tûr: Ishmaela leh Isaaka

- A Engtin nge serhtan tûr ti tlattûte kha, mak taka lo piang Isaaka ni lo, tîsâ taka lo piang Ishmaela huânga mî an nih zâwk?
- B Mahni kuta thil chinfel kan tum thin entîrna eng dangte nge Bible aţangin kan lâkchhuah theih ang?
- C Engtin nge heta Abrahamana thawnthû hian thuthlung thar âia thuthlung hlui chu inngah nân kan âwn zâwk thinzia a târlan?

II. Vei Tûr: Thuthlung Thar Ngaihluin

- A Engtin nge Sinai Tlânga an intiam anga Israelte an awm leh tâk lohna khân Pathian chakna an rinchhan pawimawhzia anmahni chu a zirtîr?
- B Engtin nge Pathian ţanpuina kan mamawhzia inhriatnain kan rinchhanna leh hmangaihna a chawhthawh?

III. Tih Tûr: Thutiam Fâte

- A Engtin nge, Abrahamana tih ang khân, Pathian chu thilmak min tihsak tûra kiân lo va, mahnia thutiam fâte siam kan lo tum vê thin?
- B Thuthlung hlui ni lo, a thar zâwk fâte kan nihna avângin engang dodâlna nge kan hmachhawn thin?

KHAIKHÂWMNA: Khâng Abrahamana te, Hagar-i te, leh Sinai Tlânga Israel-te ang khân Pathian Thû hi mahnia thlen

famkimtîr tûra thlêm kan ni leh mai ðîn. Kan beihnate chu a thlâwn ni mai lo vin, chhiatna min thlen zâwk a. Pathian khawngaihna erawh chuan chhiatna ni lo, malsâwmna zâwk chu a thlen ðîn.

INZIRTÎR DÂN TÛR

RAHBI 1—Chawk phûr rawh

Thlarau ðanna atâna thu pawimawh: *Thuthlung hlui rilrû chu thil thlentîr duhna rilrû a nih laiin, thuthlung thar rilrû erawh chu A ruâhmanna thlentîr tûra Pathian rinchhan a ni thung.*

Infiâm mîten infiamna an tih dân hi a inang lo hlawm viau mai. ðhenkhat chuan thil thlentîr tumin theihtâwpin an chê a, an theihna hun leh hmun angah chuan inbumnate pawh an hman hial ðîn.

ðhenkhat chuan, “anmahni hnênah game lo thleng tûrin” an ti thung a. Anmahni zirtîr leh kaihruaitûte ruâhman ang taka thlentîr tûra theihtâwp chhuahin, an tihtûr bîk chu tih ngêi an tum ðîn. Chutianga titu infiam mîte chu an hlawhtling tlângpui a, chû chu mahnî ngaihdân dânna thil ti lo va, anmahni zirtîr leh kaihruaitûte finna leh nuntawng hmanga kaihruaina chu an zui tlat vâng a ni.

Chutiang zui zêl tûr chuan chhel taka anmahni kaihruaitûte hruaina zui a, an ruâhmansak dân ang ngêi chu ataka an hlen chhuah a ngai ðîn. Pathian zuitûte pawhin chutiang tak chuan an lo ti tawh ðîn a. Hmânlai Israelte khân mahni-inrintâwkna nei takin, ðha theihtâwpa Pathian ruâhmanna an hlen theih tûr thû an âuchhuahpui a. Abrahamata tâlbuai chhan pawh Pathian ruâhman hun kha thleng tawhin a ngai tlat a, Pathian ruâhman ang chu chhel taka ngêi zui ta lo chuan, fa neih dân tûrah mahnî ruâhman leh ngaihdân angin a che ta mai a ni. Chutianga chêtina avângin thil a khirhkhân zo ta. Vâneh thlâk takin, rinna lama lo puitling chho mêk Abrahaman Isaaka a hlannaah

khân thil chu chin fel a lo ni leh ta hlauh mai. Tûn kê zirlai hmang hian, thlarau lam kawnga chutianga chêtna kawng hnih inang lo tak chu kan en zui dâwn a ni.

Ngaihtuah teh: Thuthlung hlui rilrû leh thuthlung thar rilru inan lohna chu enge ni? Engtin nge thuthlung thar rilrû chu kan nunpui ðhin?

RAHBI 2—Zawng chhuak rawh

ZIRTÏRTÛTE PUÂL: Abrahamâ khân thuthlung vawn kawngah tih dân kawng hnih chu a lo zawh ta a. A hmasâin, Pathian thutiam thlen famkimtîr tûrin mahni-inrinchhanin a che mai a. Tum ðha tak nei Kristiante pawhin chutianga chuan an tisual vê fo a ni lâwm ni? An lo tihsual tâk chungah tihtakzeta inçhârna neiin, mahni-inrinchhan chungin chutiingin an tisual nawn leh tawh lo vang tiin an puang a, nun thar neia Pathian ruâhmanna hlen tûra mahnia chakna nei ang maiin an ðawng chhuak ngawt ðhin a ni. Abrahaman mahnî kawng a zawhna vângin Ishmaela a lo piang a, chhûngkua a buâi zo ta. Vânduai thlâk takin, mahni-inrinchhan ringtûte pawhin Pathian chhûngte zîngah buaina an tichhuak vê fo mai. A hnûah Abrahaman mahni-inrinchhan lo va, inpêkna neiin, Pathian malsâwmna robâwm chu hawnsak a ni leh ta a ni.

Moria Tlâng chungah, Abrahaman inthâwi nân a fapa a hlân a; khatah khân a duhthusâm sâng tak pawh nghawng khawlo vêk dâwn pawh ni se, mahni a inhlân a ni ber zâwk. A inhlân hmiah tâkah chuan, Abrahamâ chu Pathian khawngaihna ropui tak ataka chang thei dinhmuna ding a lo ni ta. Berâmpa hlîng buka tâng hmanga entîr Pathian Fapa chuan thutiam chu hlen chhuak tûrin, Isaaka leh mî zawng zawng âiah a lo thi zâwk dâwn a. Nun siamthar leh tûra thiltihtheihna chu, mihringteah ni lo vin, Kristâ hnênah a awm a ni.

Tûnlai hian Abrahama nun chhâwng hnihna ang kha an awm nual mai: mahni thil lo tihsual tâk chung a in chhîr, mahse thlêmna hneh tûra mihring chakna hmanga beihnain felna a hlawh theih loh a, engtik lai pawha Pathian hruaina hnuaia intulût reng a, Kristâ inhlanna rinchhan hmiahna zârah chiah a theih tih hria ringtute an ni. Kohhran tihthar chu, a chhûnga ringtu awmten thuthlung hluia mahni-inrinchhana thuâwih tumna bânsan a, thuthlung thar, (Pathian) rinchhan chung a thuâwih hmiah zêl zâwkna chu a ni. Thuâwih thû-ah rinhlelh thû a chêng lo, mahni ngaihdâna felna ang chî a ni emaw, Pathian Lehkathûin a târlan Kristâ felna emaw ang chuan, tû rawng emaw chu kan bâwl tho tho thîn.

ZIR ZAUNA

I. Abrahama, Sari, & Hagari (*Galatia 4:21–31; Genesis 16.*)

Paulan entîrna atâna Hagari hmang a, a chhe zâwng a chhuah sí leh, Ishmaela chu dân zawm vânga chhandam nih tumna kohhran anga a hmang sí hi tûnlai ngaihdân zâu tak aţang chuan thil ngaihtheihawm lo tite pawh kan lo awm thei ang. Ani ang bâwih dinhmun châu taka dingin, duhthlan tûr chuâng pawh nei lo vin a pû mi hausa tak fâ a han pài ta chu lo dem ngawt tûr em ni dâwn le? Chû chauh ni lo vin, Paula khân (buaina siamtu zâwk) Abrahama leh Sari inlaichînna kha a la châwisângin, mi fel entîr nân a hmang zui sí a! Heta Paula sawi tum chu Hagari han sawi chhiat emaw, phiartu Sari han châwisân emaw pawh a ni lo. An chhûngkaw dinhmun vânduaithlâk tak khân Abrahama thlarau nun kawng hnih—mahnia tihna sâkhua leh Pathian rinchhan hmiah zâwkna ang chu a târlang a ni.

Vânduaithlâk takin, Abrahama thutlûkna siam châu tak khân siamţhat leh theih ruâl loh tûrin a fatîr nêna an inlaichînnaah nghawng a nei a, an chhûngkaw tân buaina

hnâr a ni. Amah Ishmaela ni lo vin, a lo pian vêna tûra (Abrahama leh Hagari) inkûngkaihna awm zâwk kha, mahni-felna entîrna chu a ni.

Tihtheih dang nei vê lo Hagari chung a Abrahaman mahni-inrinchhanna thil a tih tâk kha mahni-felna entîrna chu a ni. Hagari leh Ishmaela-te kha, Abrahaman mahnia-tihna sâkhua a enchhinna tuârtûte mai an ni.

Ngaihtuah teh: Kohhran chhûnga ‘felna nihphung’ chungchâng sawi hian, dân zawma chhandam châwisângtûte hian beih an tâwk deuh châwk a. Kristâ khawngaihna chhandamna chang tawhte hi, a la chang vê lote chungah hian zah an ngai thei deuh tûr ni âwm tak a ni. Ringtu dik takte chuan sawisêl nghâl mai lo vin, an chungah chuan khawngaihna an lantîr zuâl zâwk tûr a ni dân lâwm ni? Abrahaman mahni-inrinchhan bânsan a, chunglam thiltihtheihna a rinchhan tâk zâwkna aţang khân eng zir lai nge kan zir chhuah theih ang?

RAHBI 3–A Taka Nunpui Tur

Ngaihtuah Tûr Zawhnate: Thuthlung vawn chungchângah hian, eng rilru put hmangin nge a hlui leh thar chu thliar hrang? Thuthlung hlui thil ngiat chu a la danglam chuang lo va, uirê chu uirê a la ni reng a, tualthah chu tualthah niin, sual tih chu a la dik lo reng tho. Pathian Lehkathû khawilaiah mah thupêk bawchhiat pawm theih ni âwma sawina a awm lo. Chutichungin, thuthlung kalhmang hriatthiam dân erawh a dang ta deuh. Tûnhma kha chuan Israelten Pathian thuthlunga tihtûr awmte kha phurrit angin an ngai thîn. Engati nge thuthlung thar hnuaiah chuan thuthlung vawn hi lâwmnaa khat remchâna a nih zâwk sî?

Ataka Nunpui Tûr Zawhna: Engtin nge kohhrana inthennate hi dân zawma chhandamna sâkhua nêh inhnûkhniam chuâng

lo va tuâm dam a nih theih ang? Engtin nge mahni-inrinchanna sâkhua hi rinna-behchhan inlaichînna zâwka kan leh theih ang?

RAHBI 4—Boruak siam rawh

Tih tûr: Kohhran hlabûa Pathian fakna hlâte enin, Pathian nêna thuthlung thara inlaichînna neih târlang theite zawng teh u. Member-te chu an thil zawn chhuah chu sawi tûrin sâwm ula. Member tinte chu an hla châng/thu thlan chhuah aţang chuan thuthlung thar inlaichînna an hmuh dân sawi fiah tûrin i sâwm t̄heuh dân nia.

ZIRLAI 11-NA

KAIHTÂWI

SEPTEMBER 10, 2017

Châng Thlan: *Galatia 5:13.*

Zirlaite Tân:

Hriat Tûr: Kristaa zalênna dik hi dân zawma chhandam nih tumna leh bawlhhlawhna pumpelhna a nih dân sawi ho teh u.

Vei Tûr: Kristaa zalênna a rawn thlen lâwmna phûrawm tak hriatna neih.

Tih Tûr: Krista nêna inpumkhat rinna zâra hmangaih rawngbâwlna thar thawh.

THUPI T̄HEN

I. Hriat Tûr: Zalênna Dik

- A Engtin nge Kristaa rinnain min tih zalên t̄hin? Tû leh eng laka zalên nge kan nih?
- B Kan zalênna chu eng atâna hmang tûra koh nge kan nih?
- C Engtin nge Kristaa kan zalênna chu dân ‘thiltih’ ni lo, dân ‘hlen chhuahna’ chu a nih zâwk?

II. Vei Tûr: Zalênna Hlimawm

- A Engtin nge sual, thihna leh ramhuai hrêng aţanga zalênna mi dangte nêna inlaichînna leh an chungka kan rilru puthmang a thlâk danglam?

- B Engtin nge min tizalêntu leh rinna nuna nung tûra min tichaktu chibaibûk hlimawmna chu kan lantîr thin?
- C Engtin nge rinna leh lâwmna hi a inkûngkaih?

III. Tih Tûr: Zalênna Chechhuak

- A Rinna zâra Krista nêna inpumkhat avânga zalên kan nih tak takin, engtin nge kan lâwmna leh hmangaihna chu mi dangte rawngbâwlsaknaa kan lantîr ang?
- B Engtin nge Krista nêna kan inlaichînna zâra hmangaih rawngbâwlna chu, Kristâ duhsakna dawn tuma thawhrimna nêna danglam?

KHAIKHÂWMNA: Krista rinna zâra zalênna sual, thihna leh ramhuai bâwih nihna aţangin min tizalên ta a. Hlim taka hmangaih rawngbâwlna hmangin Kristaa kan zalênna chu kan lantîr thei ta a ni. Tichuan ‘mahni anga mi dangte hmangaihna’ dân chu kan tifamkim ta a ni.

INZIRTÎR DÂN TÛR

RAHBI 1—Chawk phûr rawh

Thlarau thanna atâna thu pawimawh: *Kristâ inhlanna zârah sual hrêng atâ min chhuah zalên ta a, chû chu Krista leh A nunphung kan thlan vê theih nân a ni.*

Bob Dylan (Countercultural icon) khân hê thû hi a âuchhuahpui a, “Tû emaw rawng chu i la bâwlsak dân. Ni e, ramhuai emaw LALPÂ rawng emaw a ni thei, mahse tû rawng emaw chu i la bâwlsak ngêi dân,” tiin. Dylan-a thil vei hi a dik chiah mai. Mî tû mahin ‘hotu pahnih rawng an bâwl kawp theih loh’ laiin, mi tin hian pakhat rawng chu an bâwlsak theuh sî a. Chumi huâng chhûngah chuan Kristian zalênna hi kan hrethiam ngêi tûr a ni. Thlarau lam Switzerland—tuâldâwih, ţan lam nei lo, a awm vê theih loh. Indona ropuiah hian a khawi lamah emaw chuan kan ţang dân tho tho. Ţan lam nei lo tûra thutlûkna siam hi duhthlanna tho a ni a, mahse a dik thei sî lo. Kraws-a a thihna zârah, Kristan khawvêl mî zawng zawng tân chhandamna, zalênna leh Amaha hnehna kawng

chu a hawnsak ðeuh tawh a. Chutichungin, kan fîmkhur hlê chu a ngai sî a. A hmasa berin, bâwih chhuah tawh mi maktaduai têlte chu bâwih tâna lamah an lêt leh a. Kristan an tâna chu a hawnsak a, tân in kawngkâte hawngin, a hungna bang sângte pawh a tihchimsak bawk a; mahse, tam tak chu mahnî duhthlanna rêngin tânin chhûngah an tâp lui tlat sî a ni. Pahnihnaah, ðhenkhat chu an tlân chhuak tawh nân, hmuh theih loh tân in chu an kalpui zêl thung a. An tân in zîngah chuan, rinhlelhna te, zahna te, hlauhthâwnna te leh mahnîa inthiam lohnate a tel a. Hmangaihna ni lo, hlauhna avângin Pathian rawng an bâwl vê mai a ni.

Jonathan Edwards sawi ang Pathian thinrim rawng hi an bâwl a: “Hremhmun khur chungang nangmah chelhtu Pathian chu, maimawm chelh ang, emaw mei chungang rannung tenawm ang maiin, a ten che a, hlauhawm taka thinrim a ni.”—Clyde E. Fant, Jr., and William M. Pinson, Jr., *20 Centuries of Great Preaching* (Waco, Tex.: Word Books, 1971), vol. 3, p. 63. Vânehthlâk takin, mi maktaduai eng emaw zâtin Kristâ nunna hmanga lei zalêna chu an pawm thung a. Zahna, muâlphona, inthiamlohna, hlauhna, ngawlveina, mahni-intihchhiatna laka zalên lo ni tain, anmahni Siamtuin nun tam chên theia a siamna chu atakin an chang ta a ni.

Sawi ho tûr: Engtin nge hmangaihnaa thuâwihna chhûngahmuingîl, hlim leh lâwm taka Pathian rawngbâwlsaktu kan lo nih tâk?

RAHBI 2—Zawng chhuak rawh

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Zalêna hi khawvêla malsâwmna ropui ber a nih ruâlin, ânchhe râphtlâk ber pawh a ni tho bawk. Zalêna hi a rahchhuahte aţanga teh tûr a ni. Engtin nge zalêna hi kan hman? Zalêna hian hamţhatna bîkte emaw, khua-leh-tuite chan tûr dikna chanvote pawh a târlang a. Chuti ni se, vân khua-leh-tui nihna chuan enge a ken tel ang? Engtin nge khuâ-

leh-tui kan nih a, engtin nge hlihsak a nih theih? Eng dikna chanvo leh mawhphurhnate nge a ken tel? Engtin nge ringtûten an zalênna chu an hman ƣangkai? Ringtûten an zalênna an ƣân emaw, hnûkhniam tûr emawin enge an tih ang? Engtin nge Kristianten dân zawma chhandam nih tumna, hlauhna sâkhuana ang ƣhî leh, inphalraina ang ƣhî hi an pumpelth ang? Hêng zawhna hrang hrangte hi sawi ho atân ngawt ni lo vin, rilru nghehna leh nun tam neiha atân an pawimawh a ni.

ZIR ZAUNA

I. Kristian Zalênna Ziârâng (*Rome 6:6, 12.*)

Judate sâkhuana chu kum za tam tak chhûnga pîpûte thurochhuah hmanga fûn-tuiêk bur a lo ni tawh a. A tum ƣa takte erawh kha chu en khûm mai ƣhî chu a ni lo vang a, chutiang a nih loh chuan an tihsual tho kha tûnlai ringtûte hian an tinawn vê mai ang.

An tihsual hmasa ber chu chibaibûkna leh thuthlung inlaichînna an chhût sual kha a ni. Tlanna leh thilsiamna avânga Pathian chung a lâwmnaa chibaibûkna neih âiin, mîten hlauhna avânga tihtûr neia inngaiin chibaibûkna chu an nei zâwk tlat mai. An hman dânte kha a dik lo lai a ni lo va, an hrilhfiah dân kha a dik lo lai chu a ni zâwk. An hnamin Pathian kaihhruaina an zui apiangin chibaibûkna chu an hmang ƣhâ a, an hnam pawh a hmuingîl ƣhîn. Chû chu an rawngbâwlna Pathianin pawmsaka a rulhna angin an sawi hlauh thung a. An ngaihdân chuan, an rawngbâwlna chu pawmtlâk loh a nih apiangin, Pathianin a duhsakna a hnûkkîr a, hremna an tuâr zui ƣhîn. Hetianga ngaihtuahna hian dân zawma chhandamna ang ƣhî kha a hring a, hê leia a fâte hmangaih a, anni nêna inpâwlhona neih ƣhâktu vân Pâ pawh chu chutiang lo zâwng ni tûr angin an ngaihphah a. Hrem hlauh vânga a rawng bâwlin, lâwmman dawn nân ngawt an ti ta zêl a. Pathian ƣhatna leh khawngaihna chung a lâwmna vânga hmangaih rawngbâwlna pawh an hre meuh lo a ni ber mai.

Paula thuthlung thar thuchah chu—zâwnei Jeremian a lo tlângâupui tawh ṭhin ang, hlauhna vâng ni lo hmangaihnaa chibaibûkna zâwk chu, Paula hun leh chhuan tina Kristiante tih dân tûr chu a ni. Kristian zalênna hian innawr luihna te, thlahtute aṭanga lâkchhâwn te, thlêmna chi tin rêng te, chutiang lam âwnna ang chî laka zalênna a huâm a. Chhûnglama Kristâ Thlarau chênchilhna zârah, dân avânga chhandamna leh bawlhhlawhna lakah min tizalên ṭhîn.

Ngaihtuah teh: Pathian thinrimna thâwi dam tuma beihna hi khawvêl chanchinah a lang tam hlê mai. Sabbath serh thûa Farisaite dân siamte pawh kha chutiang entîrna ṭha tak a ni. Hêng hi an tihchhan tak chu a ṭha viau a, mi mal inhlanna lantîrna a ni bawk. Chutichungin, Sabbath nîa kal phal chin leh, thil dang dang pawh, mimal duhthlanna âia inkhapna ang a nih tâkah kha chuan, dân zawma chhandam nih tumna a lo ni zêl mai a. Kan nuna thil tin rêng mai hian Pathian lamah min hruai a nih loh vêk leh, min hruai bo a ni deuh zêl a, tûnlai huna ringtûte pawhin rilru ṭha tak pûin incheina, ei leh in, hun âwl hman dân leh thil dang dangah dân an siam chhuak a. Kristian dangten khawsak dân tûra dân siam an tum hi, engtin nge Kristiante hian an tih ang? Engtin nge ringtûten rilru tluâng tak pu chung a thil eng emaw tih an tumte hi, ti vê tûra mi dang nawrluih nân ni sî lo va an tih theih ang? Engati nge dân tesep siam belh tûr hian taima taka Bible thu zir leh Thlarau Thianghlim chênchilhna nêna tih a pawimawh? Engtin nge pawimawh vak lo zâwk ngaih pawimawh tlat te, chiang taka soal tihna zilh lo va enliam leh inremsiampui mai ang chîte hi a fuh loh?

RAHBI 3—A Taka Nunpui Tûr

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Kristian zalênna awmzia chu pâwnlam lang thei chauha danglamna ni lo, chhûng lam nun thlenga tharna,

nihphung thar neihna a ni. Thîrsakawr ke pawhvîrna ang deuh hian, chhînglam aţanga pawnslam thlenga chakna inpe chhâwng a ni tûr a ni. Sualna chi hrang hrang: tharum thawhna te, inrawk leh rûkrûk leh thil dangte pawh a punlun zêl loh nân, sorkar hian inawpna dân a nei chhâwng diât a. Khawvêl chanchinin a târlan dân chuan thlarau lama harhtharna hi intântîr leh inhrem âi pawha thawk hlâwk zâwk daih tih a ni. Thlarau Thianghlim thiltihtheihna, thinslung inpêk hmiahna aţanga lo êng chhuak chu, siamţatna tlo leh daih rei mihringte beisei theih awm chhun chu a ni.

Tih tûr: A hnuaia tehkhin thû hi ring taka chhiarin, Kristian nuna zalênnain awmzia a neih dân leh Kristian zalêнна ringtûin ataka chan theih a nih dân sawi ho ang che u.

Thlawhna Thusawi: A tâwpah chuan tuâl zâwl sikul aţangin min chhuahtîr a. Invawrh sâng leh thlîr zâu vîn, ka hmun tûr ka thleng ta a. Tumram sawi tâkah chuan, khawi hmun pawh tlawh thei tûrin ka zalên a. Hmun thar tlawh chu a va nuâm êm! Ngaihtuah teh: tûnhmâ chuan ram pawns lam ka lo la ngaihtuah ngai lo va; vîn zâu tak kâwlkil thleng chuan, tlâi ni tla êng mâwi tak mai te, mihring chênna hmun zawng fang chhuakin. A lo theih reng mai! Iceland ram aţangin bul ka ţan ang a. Ni e, mahse dân siamtuten tlângkâng invawrh chhuak vângin chu lam kawnga thlawh chu an khap a. Thuneitu thenkhatin tlângkâng khûin thlawhna khâwl a tihbuai tawh avângin chu lama thlawh chu a hlauhawm an ti bawk a. Mite nuam tihzâwng tak chên thei lo va khalh kâwi an tum a ni mahnâ. Finfiahna khawiah nge a awm? An ţawng vai pawh a ni mahnâ. Chû chu engang taka pawî nge ni thei a? Thlawhna khâwl a tihbuai thû vêl eng eng emaw chu sawi a awm a, mahse thlawhna dangten an paltlang vê theih loh avâng ngawtin, kei hi ka chak tâwk lo tihna chu a ni chuâng lo. Remchânna ka nei leh a ngem? Nghah rih pawh a finthlâk maithei. Thil tih theih tûr hlimawm tak dangte pawh a awm

tho mai. Hotûte hian an thil sawi hi an hre Chiang pawh a ni maithei a sin. Iceland lama zin tûrin zalênna ka nei a, mahse Newfoundland te, Pyrenees Tlâng te, Solomons bâkah, Mediterranean Tuipui pawh a awm bawk. Chûbâkah, min siamtûte hian hun rei tak chhûng enchhinna neiin min siam ta a ni sî a. Dik tak chuan ka zalên a. A awmzia chu duhthlanna ka nei thei tihna a ni.

Sawi ho atân: Kristianten zalênna an hmanin, thil sawi satliah mai hi engangin nge an thlîr ang? Engtin nge fimkhur lo taka mahni-inrintâwkna hian chhiatna a thlen ðhin? Engtin nge ringtûtea Pathian thil pêk ngaihhlutna hian zalênna a hman dânah awmzia a neih tûr ni ang? Engtin nge Bible-in zalênna chungchâng a sawi zir chianna hian thutlûkna siam kawngah hlâwkna min têtîr ðhin?

RAHBI 4—Boruak siam rawh

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Krista-ah thil tam tak pêk kan ni tawh chungin, chhuah zalên ni tâte hian a chhuah zalêntûte âiin anmahni mantûte an ðan zâwk leh mai ðhin. Vân lam tâna thawktûte thlâwp a, chunglam khawngaihna duhthusâma nunpuiin, Kristiante chuan chutiang chu an do tlat tûr a ni. Kawngkalnei taka zalênna hmangin, Amah chibaibûktû tûr (robot) chher chhuak ngawt lo vin, ringtûte chuan tângte a chhuah zalênnaa Pathian finna chu atakin an lan chhuahtîr zâwk ðhin.

Tih tûr: *Duhthlan A:* In pâwlte chu anmahniin emaw, an ðhianten emaw an thlarau nuna nghawng nei thei tûr duhthlanna an siamte ziak chhuak tûrin sâwm ang che. Zalênna hman sualin chutiang kawng a dâl theih dân inhawng taka sawina hun siamsak bawk la.

Duhthlan B: Kan hlabûa hlâte chîk taka enin, zalênna lam sawinate thlang ula. Kristâ mihring channain A hungzuitûte

tâna thlarau lam zalênna a siamsak dân sawi ho ang che u.
Isuan nasa taka insêng sova chû zalênna a leisak Kristianten
an hman dân tûr thâ chu hlâ aţangin dap chhuak teh u.

ZIRLAI 12-NA **KAIHTÂWI** **SEPTEMBER 17, 2017**
Châng Thlan: *Galatia 5:16.*

Zirlaite Tân:

Hriat Tûr: Thlarauva nung tih hi enge a awmzia sawi teh.

Vei Tûr: Thlarau-rorêlna nun neih kan châk viau laiin, سوالين
min pawt tlat sî inkalh dân hriatna neih.

Tih Tûr: Thlarau nêna inrema nung nei zêl tûra duhthlanna
siam.

THUPUI THEN

I. Hriat Tûr: Thlarauva Nungin

- A Engtin nge Thlarauva lêng/awm chu a nun thin?
- B Engtin nge Thlarau-hruaiin dân a tih thin?
- C Engtin nge ‘tîsa thiltihte’ leh ‘Thlarau rah’ a danglam?
- D Engati nge Paulan ‘dân kalh zâwngin Thlarau rah a
awm lo’ a tih theih?

II. Vei Tûr: Chhônglam Thlarau Inbeihna

- A Engati nge mahnî duhzâwng ûm châkna leh Thlarau
turna chu an inkalh a, engtin nge chu indona lakah
chawlhna kan neih theih ang?
- B Tîsa thiltihte rahchhuah chu en rilrû nge ni a, engtin
nge chutiang rilrû chu Thlarau rah târlan nêna a
danglam?

III. Tih Tûr: Hmangaihnaa Nungin

- A Kan mihring soal âwnna hi khêngbet tûrin enge kan
tih ngai?
- B Kan mihring soal âwnna dova Thlarau lama ţang tûrin
eng thutlûkna fîng takte nge kan siam ang?
- C Kan soal tih âwnna tichak tûrin eng thutlûknate nge
kan siam?

KHAIKHÂWMNA: Thlarauva nung tih awmzia chu nî tina Thlarau hruaina kawng zawh zêl tihna a ni. Hetiang tûr hian thutlûkna kan siam tûr zawng zawnga Thlarau lama ãan a, sualna ãam hlum tûra thutlûkna siam a ngai.

INZIRTÎR DÂN TÛR

RAHBI 1—Chawp phûr rawh

Thlarau ãhanna atâna thu pawimawh: *Thlarau Thianghlim chênchilhna zârah chiah Pathian châwimâwi nunin kan nung thei.*

Bulb hi kâwlphehthâ tel lo chuan eng mah a ni lo. Êng tichhuak tûra duân a ni nân, chakna thahrui tel lo chuan thimna a ûmbo thei lo. Kâwlphehthâ nêna zawm a nih erawh chuan a ãangkai khawp mai. Chuvângin electric nên zawm ngêi a ngai tih chu a Chiang khawp mai. Bulb chhûnga êng tûra siam (filament) emaw, tube chhûnga boruak emaw nên chuan an inzawm ngêi tûr a ni.

Chutiangan, Kristian hi a ênchhuah phawt chuan thil ãhâ eng eng emaw a lo thleng ãhîn. Kristian chu thlarau lam thahrui hnâr (Pathian) nên awmzenei takin an inzawm tûr a ni. Chaknathahrui luâng lai a khaihlak phawt chuan a nih tûr ang a ni thei ngai lo. Keini pawhin sual tih kan âwnna leh tihdân phung rênga kan neih tlinlohna ang chîte hi khêk nei miah lo vin Pathian hnênah kan hlân vek tûr a ni. Chutiang bawkin, chhûng lama Kristian nun rinawmna pawh zawmpui nei a ni tûr a ni. Tube-a khi te tak tê emaw, bulb hrui chhe têa inzawm lo hlek a awm chuan êng a pechhuak thei ngai lo.

Khi te tak tê (zawhna ãawngkam, taksa lam inthunun lohna [entîr nân, ei duh lutuk, ruihhmang, thatchhiatna], fiamthu bawlhhlawh, duhâm, thin tertet, leh chutiang ang nungchang duhawm lo ang chî rêng rêngte) hian Kristian thawh hlâwkna a dâl tlat ãhîn. Kristian thawk hlâwk ni tûr chuan nun thianghlim leh thlarau lam thahrui ngah mî nih a ngai. A khawi zâwk pawh chu tlâkchham a nih chuan, thlarau lamah

a ên chhuah theih loh. Kohhran member ðhenkhat chu khua leh tui ða tak niin, an rinawm khawp mai a, mahse thlarau lam êng an chhi chhuak thei lo, a chhan chu Pathian nêna inzawmna nung an neih loh vâng a ni. ðhenkhatin Pathian nêna intawhna ropui tak changin an inçhâl a, mahse takna an tlâkchham avângin êng an chhi thei lo.

Amaherawhchu, Thlarau Thianghlimin mi nun thianghlimte a hman phawt chuan, an vêl zawng pawh a ti-êng vek ðhîn. Amah Pathian bâkah chuan, Thlarau-va khat, thianghlimna lama mi ngîl hi khawvêlin a mamawh berte chu an ni.

Bulţan nân: Kristâ vân ênna chu kan nunah kan ênchhuahtîr tîr a ni tih lam hlâ in hmuh theih chuan sâ ula. Pathian Thlarau nêna inzawmna nei reng tûra ringtuin thupuia a neih tîr ang çhîte chu sawi ho ang che u.

RAHBI 2—Zawng chhuak rawh

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Paula ngaihdân chuan, Thlarauva lêng tih awmzia chu mihring tîsa çhâkna tipuitling lo tîr zâwnga kal a ni. A lehkhathawn tam takah hian tîsa thil leh thlarau lam thil hi a inkalh a. Mi ðhenkhat chuan Paula thil tum hi an manthiam lo ðhîn. Sâkhaw mi firfiak ðhenkhat pheih chuan tîsa thil engkim mai hi an hnualsuât vek mai a. Chutiang ngaihdân behchhan chuan puithiamte inkhung hranna hmunte hi an din a, tîsa thila an ngaih lakah an inlahrang hlauh ðhîn. Chutiang aţang chuan ngaihdân inkalh tak pahnih a lo chhuak a. Puithiam inkhung hrang ang çhîte chuan taksa hrim hrim hi thil ða lo a ni sâ tawh a, chuvâng chuan phatsan, hrem, kâwtîr a, chutianga tlâwmîrna aţang chuan felna hi hlawh chhuah tîr a ni. Taksa titlâwm tûra invulhna, mipat-hmeichhiat hmanna leh hlimna satliah deuhthe thlenga inhnawih loh a, chutianga khawlohna laka inthen fai tîr a ni. Chutiang dodâltute vê thung chuan, taksa hi tlan theih bâk thil a ni a, kan enkawl dân hian

a chungah awmzia a nei lo. Chuvângin, ei duhna te, zu ruih te, thatchhiat te, leh mipat-hmeichhiat hmanna eng ang chî pawh tîsa thil a nih loh avângin pawm theih vek a ni an ti thung. A khawi vê vê pawh chu a dik lo. Taksa leh nunna hi Pathianin tha taka a siam a ni a, chuvângin sual a ni ngawt lo. Sual lo lûtin mihring nihphung chu a tikhaw lo zo va. Pathian tlanna hian thlarau chauh ni lo vin, taksa leh rilrû pawh a huam tel.

ZIR ZAUNA

I. Kristian Inbeihna Chu (*Galatia 5:17; Rome 7:14–24.*)

Kan mihring thlarau leh taksa chhe tawh Pathianin a tlanna hmanrua chu Thlarau Thianghlim a ni. *Rome* 8-ah Paulan mihring nuna Pathian Thlarau hnathawh dân tângpui a sawi a. Dânin a tihpuitlin theih ngai loh chu mihring chaklohnate hmangin Pathian Thlarauin a hlen a. Nî tin hian mihring nun chhûngah tîsâ leh Thlarau an indo va; tîsâ chuan mahni-intihchhiat châkna leh chutiang âwnna a entîr a; Thlarau chuan mimal tânna aṭanga chhuah zalên tûra Pathian thiltih a entîr thung. Dân—nun humhimna tûra vântlâng tehfung ataka hmanna, hei hian mahnî hmasial taka châkzâwng leh duhzâwng hlen chhuak tûra engang zâwng pawha mî chungah chêtna lakah mi a khuahkhirh a. Chutichungin, mahni-hmasialna khuahkhirhna chu felna tihchhuahna tûr nêh ngaihfin loh tûr a ni.

Hetah hi chuan sâkhaw tam zâwk hian Kristian sâkhua hi an thlâwp a. Sâkhaw dangte hi chuan thil tha lo khap nân inhremna hi an hmang nasa hlê a. Felna hlawhchhuah dân chu pathian thinurna thâwi dam tûra vântlâng dânte inzawmtîr a ni. Kristian zînga dân avângah felna hlawh tumna pawh chutiang hawi tho chu a ni.

Kristian dik takte erawh chuan, mihring thinlung helhmanng siamtha tûrin dânte hian tihtheih an nei lo tih an pawm thung a. Fing taka Pathian hmangaihna leh ropui taka Kalvaria

puanchhuahna ngaihhlutna chauhin mahni-thupuia inneihna aṭangin thupuia Pathian neihna lamah a hruai thei a ni.

Mihring hi thinlung aṭanga chhuak mahni-hmasialna chingfel thei a ni lo. Thiamna te, hnam hmasâwnna te, rilru tihthianghlimna pawhin helna rilru a tidam thei lo. Chuvangin, Pathian damdawi chu thlarau lam siamṭhatna neih duh tak takte thinlunga Thlarau Thianghlim chêtîr a ni. Chhûnglam chhuak سوالنا chingfel tûrin Thlarau chênchilh nih chu a tâwk hlê. Paula hian hmasialna hi chuti maia tlâwm chî a ni lo tih a hre Chiang a. Nungchang ṭha neih tuma beih chiam ngawt ni lo vin, khêk nei miah lo va Pathian hnêna thinlung hlanna hi a chinfelna a ni.

Kan inpe hmiah tawh a nih chuan, pâwn lam tumnain a theih loh chu Pathanin chhûnglam aṭangin a thunun a. Thlarau Thianghlim chênchilh tluka sâwtpuiawm thil eng mah a awm thei lo. Mihring felna hi ‘pawnehhe bawlhhlawh’ ang lek a ni sî a (*Isa. 64:6*, NIV). Mahni-felna hi a thawk hlâwk lo chauh a ni lo va, lâwm a tikim vê thei lo. Mimal lungâwina hi fel tuma beih vakna aṭanga lo chhuak a ni lo va, thinlung chhûng aṭanga duhna ril tak nêna mi fel nih châk a, chuta ṭanga Pathian khawngaihna hnathawh rah a ni.

Ngaihtuah teh: Ringtûten an tlinlohnate an hriatin, engtin nge a ṭha zâwnga danglamna nei tûrin hmâ an lâk ang? Felna neih duh tak takte tân vânin hmanruâ engte nge a buatsaihsak? Engtin nge thlarau lam indona nasa tak chu a tihziaawm deuh theih? Ringtû nun chu Pathian Thlarauva a lo khah deuh deuh chuan, enge a luahlan ṭhin? Engtin nge Kristiante hian mahni beihna hmanga nungchâng thlâk tum tûra thlêmna hi an pumpelng ang?

RAHBI 3—A Taka Nunpui Tûr

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Paulan mi inpe nun chhûnga Thlarau hnathawh dân chu, Thlarau rah angin ṭhatna kawng kuain a

târlang a. Thlai rah chu a kûngin lei chhûnga chakna thil chi hrang hrang fawm khâwmin, thei rah tui tak tak—grep te, strawberri te, theihai leh thei dang dangah a chantîr angin, mihring thinlunga Thlarau hnathawh pawhin rah a chhuah thîn. Thil enchhintûte chuan thlâi mamawh chi hrang hrang chik taka zirin, chutiang chuan an châwm a, an duh anga tui, an beisei ang rah hmêlh mang neia chhuah an tum thîn. Mahse chutianga an tihte chuan anmahni ang kha an tichhuak thei lo thung a. Hetianga siam chawp ang chî hi chuan Pathian siam sa nihphung ang: nuna tak kha an tlachham tlat mai! Pâwnlam thil chuktuah khâwm vêl kha chuan a landânah chuan atak chu a ang vê khawp mai a, mahse mahni a nunna nei lo, mahni nihna ang tichhuak thei lo an ni tlat. Chutiang chuan chhûnglam aţanga chhuak chauhin thlarau rah a rah chhuak thei. Rinawmnain rinawmna a hring a, ngilneihnain ngilneihna, nunnêmnain nunnêmna chutiang zêlin.

Tih tûr: A remchân chuan in pâwlah thlâi rah siam chawp atak nêna hriat hran har khawpa inang rawn keng la. A tak pawh rawn keng tho bawk la, a khawi chu nge a lem, a khawi chu nge a tak i thlantîr dâwn nia. Mahse râl khat aţanga thlîra thlan ni chauh se. Chutiang atân chuan dârthlang emaw, plastic bûr langtlang theia khung a fuh ang. *Matthaia 7:16* chhiar la. A nih loh leh, chutianga tih chu a remchâng lo a nih chuan, thlai rah lem leh atak inanna leh an danglamna khaikhintîr ang che. Chutah Bible chhiarin, a hnuai a zawhnate hi i chhântîr dâwn nia.

Ngaihtuah Tûr Zawhnate: Engtin nge thlai rah a lem leh atak thliâr hran theih dân tûr? A dahna bâwm a hnaih deuhin hriat hran a awl deuh nge? An nihna dik tak hre hrang tûrin engtia tih tûr nge ni ang? Han keih hlawih mai ilang zawhna chu chin fel a ni mai a ngem? Engtin nge ringtûten mi dangtea thlarau rah awm chu a dik leh dik loh an thliar theih ang?

Anmahni zînga mi te? Engtin nge dinhmun khirh leh harsatna lo thlengte hian thlarau rah dik leh ƣa tak anga lang chauh chu min thliar felsak ƣin? Engtin nge ringtûten an thlarau rah chu a dik ngêi tih an chian theih ang? Engtin nge Kristianten an thlarau rah chu an puntîr theih ang?

RAHBI 4—Boruak siam rawh

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Kristian chak ber berte hian an chakna chu an kiana awm an rinpuite hnên aƣangin an fawm khâwm ƣîn a. Kristian tharte phei chuan chutiang chu an mamawh lehzual. Kan rinpuite nuna Thlarau hnathawh zâra danglamna kan hmuh leh, chumi lo pawmpuina chuan ƣang zêl tûrin a fuih phûr nasa thei hlê. Lo pawmpuina hi rahbi khatna chauh a ni tih hre reng la, a dawt leh chu sawi chhuah ngêi a ni.

Tih tûr: Kum Thar card te, duhsakna card ang chîte pawh la khâwm la. A nih loh leh, lehkha dangte pawh. In pâwl member-te hnênah semin, an tâna malsâwmna thlensaktûte fuihna tûr thûte ziak tûrin sâwm ang che. Kan Bible châng lâkchhuah pahnih: *Galatia 5* leh *2 Petera 1*-ah khân Pathian ngaihsakna lam thû a chuang a. Heta chuang malsâwmna hi chu dawn chhâwn a ang deuh tawh dâwn a. Entîr nân, in thu ziah tûr chu in pâwla mite nû leh pâ, Kristâ hnêna mi dang hruai tawh hnêna pêk tûr ni ta se, an thlarau nun hmasâwn zêl duhsakna ang chî ni se. Chutiang tihnain in pâwl member-tea malsâwmna a thlen dân te, chhûngte leh ƣiantea a thlen dân pawh sawi ang che u. Mi dangte tâna malsawmna ni tûra Kristan a hman dân che u pawh sawi ang che u. A remchân chuan atakin in thu ziak chu in thawn ngêi bawk dâwn nia.

Châng Thlan: *Galatia 6:10.*

Zirlaite Tân:

Hriat Tûr: Kristâa chênain mi dangte nêna kan inkûngkaih dân tûr kawngte min kawhhmuh dân ennawn.

Vei Tûr: Thlarau lam chaponain thil hlauhawm a ken telte hriatna neih, a bîkin thlêmna lama hima inngai Kristiante tân.

Tih Tûr: Mahni kan inngaihsak anga thenawmte hmangaih a, Kristâ dân hlenchhuah.

THUPUI THEN

I. Hriat Tûr: Thil Thâ Tiin

- A Engtin nge Kristiante hian an ûnau harsatna tâwk mêkte hi an tih ang?
- B Engati nge mahni chung a tih atâna kan duh ang chu, abîkin phur rit phur mêkte chung a kan tih ngêi a pawimawh?

II. Vei Tûr: Thlarau Lam Chapona

- A Engati nge thlarau lam chapona hi Kristiante tân a hlauhawm viau?
- B Engtin nge ngaihsak lohna, phûr lohna, sawisêlna thlarau lakah kan invên theih ang?
- C Engati nge chîk taka mahni-inenfiah leh inchhût lêt neuh neuh hi a pawimawh?
- D Mahnî theihnate inngaihtuah nasat lutuk that lohzia eng Bible entîrnaten nge târlang?

III. Tih Tûr: Kristâ Dân Chu

- A Engtin nge thenawm hmangaihain Kristâ dân a tihfamkim?
- B Mi dangte phur rit phurhpuî tûrin khawiah nge chona lian ber berte chu a lo chhuah thîn?
- C Hetiang zâwng hian kan chhûngzînga tû rawng nge kan bâwlsak ngai ang?

D Eng hnam, chî, pâwl etc. hmanga inthliârna kan neih ang chîte hi nge nuai reh ngai?

KHAIKHÂWMNA: Kristâ dân chu kan nuna a lo famkim hun chuan, tlu tâte leh phur rit phurte chu kan ngaihsak ang. Mahnî chak lohnate kan hria ang a, thlarau lama chapo leh mitdel kan nih loh nân inngaitlâwm takin thutakah kan intulût ang.

INZIRTÎR DÂN TÛR

RAHBI 1—Chawk phûr rawh

Thlarau thanna atâna thu pawimawh: Pathianin kohhran hi hê khawvêla A hnâ thawk tûrin a ruat a. Chhandamtu engkimtithei chuan duh se chuan, mihringte tel lo pawhin khawvêl bo hnû hi a chhanchhak thei a. Hê hna ropui takah hian mihring sual hmang, chak lo leh rilru nghet lo tak hian enge a tih vê theih ang? Sual nei lo vân angelte chu a rawn tîr emaw, vân arsi hlâwm danga thilsiam rinawm takte a hmang zâwk emaw, a nih loh leh Amâ kutchhuak remote control emaw hmang pawhin a ti thei ang a; chû lo pawh kawng dang tam tak A nei thei tho bawk ang. Mahse chutichungin, tlan tawh, a kohhran mîte nêna thawh ho hi a duh zâwk sî a ni.

Hê thutak sawi chhuak tûr hian kan fîmkhur viau tûr a ni. Mihring tlu tâte hnêna chanchin tha puâng tûrin kohhran hian hamthamna leh remchâna a nei a. Hê mawhphurhna thianghlim hi a neitu tak erawh kan ni lo.

Mihringte hian duh duh thlang tûra thuneihna kan nei lo va, Pathian pawhna kawng pawh an dâlsak thei hek lo. Kohhran nêna khawngaihna sem darhtu Pathian hmanraw pui ber chu Thlarau Thianghlim a ni a, ani chu thawhpuitu a ni ber. Kohhran hnâ chu, Pathian pawh theihna kawng dâlsak âi chuan kawng zauhsak zêl a ni zâwk. Remchâna ropui a va ni êm! Mihring tlu tâte zînga rawngbâwl tûr leh châwm puitling tûrin kohhran chu Pathian nêna thawk dún

tûr a ni. Pathian nêna thawh dunna zârah siamthata mak tak te a lo thleng tawh thîn a. Nun thar neihna te, inkûngkaihma chhe tawh dinthar lehna te, mahni-inthiam lohna bo tâ te, thlarau lam thila puihbawmna ang chîte hi Pathian kohhran nêna thawh hona zâra hlâwkna kan têl theih chu a ni.

Bulţan nân: Nî tin hian beiseina thar a rawn thlen zêl a. Remchâna thar te, nimin lama dâi sual leh tihsual palh te hian, thil duhawm zâwk leh beisei ang a rawn thlen thei a. Thu ziak te, thuthar download leh bengvârna thu dangte ni bulţan nân mi dangte sem/hriattîr vê la. Thil thar lo chhuak zêlten beiseina thar tui puina a siam dante sawi ho ula. LALPA chu kan lo tihsual tâk vânga inthiam lohna laka min chhâwktu, bul min ţan thartîrtu, ngaihdam leh tihthianglim min nihtîrtu a nih kohhranin min kawhmuh dân chu sawi ang che u.

RAHBI 2—Zawng chhuak rawh

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Pathian Lekhathu hian saltâng chhuahna, thiamloh chang nihna laka fihlîmna, sual tih âwnna laka zalêna thûte a puang a. Hêng hi vânlam hna sâng ber a la ni reng. Isuan Kalvari-ah thil engkim hlânin, A âiawhtûte chu rawngbâwl tûrin a tîr chhuak a. Thlarau zâra a chênchilhnain a tichak a, chû chu thlarau lama beiseina, kan khawvêl thim tih-ênna tûrin a ni. Chû beiseinaah chuan bawhchhiatna tin rêng ngaihdamna te, thlêmna tin rêng laka chhanchhuahna te, Pathian nêna inhnaih deuh deuhna zâra nun tihthar leh siam thata pawh a tel a. Ringtûte chuan ringtharte an ţanpui leh fuihna zârah nun awmzia nei tharin, harsatna lo awmte hlawhtling taka hmachhawnin, mahni inrintâwkna leh puitlinna an lo nei thîn.

ZIR ZAUNA

I. Tlôte Tungdingin (*Galatia 6:1; Matthaia 18:15–17.*)

Kohhran dinchhan chu thiamlohchantîr ni lo vin, dinthar leh a ni reng. Mi tam tak chuan kohhrana *inthununna* tih hi inhremna ti angin an ngai tlat mai. Member thenkhat hian thahnemngai taka kohhran hmingtha hum tumin, ‘*member kal sual chuan mi dang a kaihhnawih loh nân dahchhuah mai tûr*’ an ti awlsam mai thîn. Hetianga tih hi thil hlauhawm tak a ni. Krista hun laia sâkhaw hruaitûte pawh khân *Johana 8*-a târlan hmeichhe uirê kha thiamlohchantîr an châk hlê mai a; mahse, anni kha sualna nei lo an ni bîk em ni? Ngaihdamna mamawh an ni lo vem ni? An vervêkna kha vânin thiamloh a chantîr dâwn lo vem ni?

Kohhran hmingtha hum chungchâng hi ngaihtuah that a ngai a ni maithei e. Hospital hnathawh dânte nêh hian khaikhin ila. Hospital hi taksa lam tihdamna leh dinthar lehna atâna din a ni. Damlo zawng zawng hian dam thâin an chhuahsan leh vek kher em ni? Teuh lo mai! Chutianga a nih avâng ngawt chuan hospital dinchhan leh thil tum chu kan nuai bo mai dâwn em ni ang? Damlo an thih avâng chuan hospital chu in titâwp mai tûr em ni dâwn?

Hospital chuan hmingtha neih duh vângin, damlo enkawl hautak, damchhuah leh beisei awm tawh lo cancer vei leh mi dang natna khirh deuh veite chu hnarin, enkawl awlsam deuh tûr, hritlâng ang lekte chauh chu a enkawl dâwn em ni ang? Damlo enkawl khirh deuh chu lo hnar mai lo vin, doctor chuan a tûl ang angin hmâ a lâksak a, tihdam theih hrâm dân kawng dapin, tihdân tharte pawh a hmang zâwk thîn a ni. Natna awm dânte chîk taka zirin, enkawl dân tharte an hmang a, a hma lama damlo an enkawl a thih tâkna zârah, enkawl na tûr tha zâwkte an hmuchhuak fo a ni.

Thlarau lam natna vei enkawl thû-ah pawh chutianga rilrû chu put vê tûr chu niâwm tak a ni. Chutianga a nih

chuan, *inthununna* pawh chu *inhremna* ni lo vin, a thâwi damna tûr a lo ni ang a; kohhran hmingthamna pawh chu lainatnaa inngat, member-in natna a vei tidam tûra chak taka hmalâkpui tih a lo ni thei ang.

Kristiante hian mi sualte ni lo vin, sualna chu thapui thawhin an do zâwk tûr a ni. Thenkhat chu an bo ngêi ang tih a Chiang a. Mahse kohhrante hian rawngbâwl hlawhtling nih duh vângin khua leh tui thâte zîngah chauh rawngbâwlna nei ta se, an chêtna chuan an thil tum an thelh tih a finfiah Chiang viau ang le. Paulan thunun tih a hman dân hi chu mi fel ni tûra chher chhuak tihna a ni. Pathian nêna inlaichînna duhawm tak neihpui tûra beih nawn chhênna a ni. Inhrem tih lam chu a lang lo va, a tha zâwnga dinthar leh tûra kaihrui a ni zâwk. Kohhran hi tum tha tak hlen chhuak tûra rintlâk taka thawh hona a ni a; Pathian hmangaihna zâra nun-neihthîrna hmanga sualin a tih thaihte tihdamna a ni.

Ngaihtuah teh: Hnungtawlh mêkte tlawhchhuah hnâa inhmangte hian eng rilrû nge an put ngêi tûr ni ang? Engtin nge Isuan tlu tâte kha a dâwr thin? Engtin nge Kristiante hian chhanchhuah an tum tlu mêkte thlêmna tawh ang chî lakah an invênhim theih ang? Ritphurh inhhâwk tawn tih hi eng tihna nge ni?

II. Chi Theh leh Rah Seng (*Galatia 6:6–10.*)

Ritphurh emaw mawhphurhna inhhâwk chungchângah, Paulan thurin dik puangtute mawhphurhna phurhpui tûrin a fuih a. A lehkhathawn chhiartûte hriat than tak thufing hmangin, rahseng tam beiseitu chuan chî tam tak a theh thin avângin hlâwk taka inpeipung tûrin a fuih a. Han ngaih mai chuan lang thei thil lama zirtîrtûte chu chhawmdâwl tûr anga ngaihtheih a nih laiin, hê thû hi chuan thlarau lam thil pawh a kâwk tel a ni. Thlarau lam dinhmun hi kan

inpeipun dân ang zir zêlin a ni ðhîn. Thlarau lam thila chakna nasa zâwk neih duhte chuan thlarau lam thila insâwizawiin, thlarau tâna thil ðha lote chu an pumpelz zêl tûr a ni. Beihna a tlem leh hmasâwnna a nêp deuh dâwn tihna a ni mai. Thlarau lam thila hun hman tam deuh chu thlarau lam thila hlâwkna tam zâwk neihna a ni ngê ngê ðhîn.

Ngaihtuah teh: Engtik hunah pawh, ringtute nun chu khawvêl thil—television, radio, Internet, leh chutiang thil dangten a luah nasat sî chuan, engtin nge thlarau lam thila hmasâwn an beisei theih ang ni? Pathian nêna inlaichinna duhawm tak neih kan châk/duh a nih chuan kan hun hi eng tih nâna hmang tam ber tûr nge kan nih ang? Engtin nge Kristiante hian an thlarau nun hi mi dangah, a bîkin ringtu la ni vê loteah an peipun theih ang?

RAHBI 3—A Taka Nunpui Tûr

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Sum leh pai lama chinchâng hre deuhthe chuan, hmalam hun atâna inpeipun dân tûr an engto hlê ðhîn a. A peipun dân hlâwk theih dân ber tûr ngaihtuahin hmâ an la ta ðhîn a ni. Thil pawh tak chu, kohhran hian ngaituah Chiang mang hlei lo va, sum leh pai thil an dah pawimawh viau mai ðhîn hi a ni. Khawvêl rosum zawng zawng belhkhâwm âi pawhin Kristâ inhlanna kha a pawimawh zâwk daih a; chutichungin, ringlote nuna inpeipunna lam chu an va ngaihthah sî êm! A hnuaiia tih tûr hmang hian, in kiang vêla thlarau bo mêkte pawh tûra thlarau lam inpeipunna tharthawh tumin bei ang che u.

Tih tûr: Card 10 tal siamin, card tinah chuan in khawtlâng siamthat dân tûr thú pakhat tal ziak zêl ang che u. Memberte chu en lo va pawhtîrin, chuta thu chuang chu chhiar nghâl se la. Chutianga kohhranin hmâ a lâkna hlâwkpuaiawm an tih leh tih loh pawh sawi se.

List: 1) Lehkha chhiar tûr sem, 2) Naupang nipui camp neih, 3) nû leh pâten upa/tarte an enkawl/vil, 4) Beihpui thlâknaa inkhâwm tûra thenawmte sâwm, 5) tân ina tângte tlawh, 6) chhuakvâk thei lote tlawh, 7) naupang infiam kilkâwi, 8) kawthlêr kil khata thuhrl, 9) in tin tlawh lâwr rawng-bâwlna, 10) hrisêlna zirtîrna neih, 11) mi khawsak harsâte tâna silhfên leh mamawh zualpui phuhrûksak, 12) member tawng mawi lo ngaihdam, 13) naupang silfên tet thuisak, 14) nû/pâ nei lo naupang picnickpui/tihhlim, 15) thenawm vêla mîte hnêna Sabbath serh chungchâng hrilh.

RAHBI 4—Boruak siam rawh

ZIRTÎRTÛTE PUÂL: Ruâhman leh committee neihte hi hmanraw tângkai tak a nih laiin, chutiang hmang ngawt chuan danglamna a thlen theih sî loh. Chanchin tha thiltihtheihzia chungchâng sawi mai a tih awm sî lo chuan chanchin tha thupêk ropui a hlen thei lo. In pâwl member-te chu kawthlêrahte kal chhuak a, eng emaw tih nei vê a danglamna thlen tum tûrin chona siamsak ang che.

Tih tûr: Vântlâng mamawh phuhrûkna tûr thil eng emaw ruâhman nei tûrin sâwm la. Chutiang ruâhman bawhzuina tûr nî, dâr leh hun rei tûr zâwng thutlûkna i siampui dâwn nia.

Châng Thlan: *Galatia 6:14.*

Zirlaite Tân:

Hriat Tûr: Galatia thu tlângkâwmnaa Paulan chanchin thâ leh kohhran nihna laimû a târlan sawi zâu.

Vei Tûr: Galatia mîte thlarau dinhmun, inlaichînna a neihpui dân leh zirtîrtu derte chungchâng Paulan a veipuizia hriatthiampui.

Tih Tûr: Kan nunna leh rawngbâwlana laimû a nih anga Kraws chauh chhuangin.

THUPUI THEN

I. Hriat Tûr: Lehkathawn Liante

- A Engtin nge Paulan Galatia lehkathawn a khârna hi a lehkathawn dangte nêen a danglam?
- B Lehkathawn tlângkâwmnaa lo lang, a thil sawi tum ber chu enge ni?
- C A thil chhuân chu enge ni a, hei vâng hian engtin nge a lo tuâr?

II. Vei Tûr: Thangthat Lâk Tum Lo

- A Paula kha kohhrana thangthat lâk tum ni ta se, engtiang takin nge a tâwpna a danglam ang?
- B A tlângkâwmnaah hian eng duhna rilrû nge lo lang Chiang?
- C Engtin nge mimal taka a insênso dân leh a rawngbâwlana vâng a ser a put tâkte khân Galatia mîte thinlung a hneh?

III. Tih Tûr: Kan Chhuan Chhun

- A Kan nun chhûngrilah hian eng phûrna tak nge awm?
- B Eng thilte nge chhuân kan lo tum thin?
- C Kraws chauh chhuâng kan nihin engtin nge kan nun a lo danglam ang?

KHAIKHÂWMNA: Paulan Galatia mîte hnêna a lehkathawn chu mimal ngênna khûn tak siamin a titâwp a. A damchhan

leh rawngbâwlna hautak kârah Kraws chauh chu vuânin, pâwnlam langthei lama thurochhiah zawmna chu a hnar hmiah a ni.

INZIRTÎR DÂN TÛR

RAHBI 1—Chawk phûr rawh

Thlarau thanna atâna thu pawimawh: Ringtu dik takte chuan mahnî hlawhtlinna lam ni lo, an tâna inhlân Krista chauh chu an chhuâng thîn. Kristian dik takte leh mahni-rawnginbâwl sâkhuana hriat hran har tak nih chângte pawh a awm.

A landân inang fû mah se, a danglamna chu nasa tak a ni lawi a. Kristiante chuan Krista chauh an chhuâng a. Mahni-rawnginbâwl sâkhuana erawh chuan Krista chungchâng leh kohhran hlawhtlinate sawi nuâm an ti thîn. Member-te, a châng chuan rawngbâwltûte pawh hi thlarau lama an hlawhtlinate, a bîkin mi dangte hlawhtlin vak loh laia an chêt thatna ang chî chhuân kawngah hian an fimkhur hlê tûr a ni. Inkhâikhinna kawng khat: Krista leh mihrinna chiahi chhinchhiah tlâk chu a ni. Hei hi khaikhin tlâk pawh a ni chiahi lo va. Hlawhtlinna sâng ber te, thusawi thiam ber te, zirthiamna sâng ber leh inawpna sâng ber chî pawh hi Kristâ lakah chuan eng mah lo mai a ni.

A khingpuiten mahni an inchhuân dân leh ani tihdân inan lohna chu, Paulan Krista chauh a chhuân thû a puâng chhuak hi a ni. Ani hi chuan rawngbâwlna leh a hlawhtlinna hi Kristaa inngat a ni tih a pawm a. Kristâ tel lo, mihring beihna mai chu eng mah lo mai a ni tiin a sawi. A hmâwr bâwkna chu Krista niin, Ani chu engkima engkim a ni.

Bultan nân: Dâwr changkâng tak atangin thil lim man to lêm lo, hriat awlsam tak sî lei la. Rawngin chei la, engtin nge rawnga han chei danglam hian a landân a lo danglam tâk hlauh tih sawi ho ula. Rawng a ro hunah thil tlêin puh

leh thung la. A landân lo danglam zêl dân chu sawi ho zêl teh u. Chutianga tih a rem ta lo a nih leh, ƣawngkamin i sawi fiah mai ang a, hêng thil hi i uâr tel dâwn nia: thil lim hmêlhmang tak kha chu a ngai reng a; chuvângin rawng leh hnawih tlatna te kha chu pawimawh lo zâwk an ni a, a ruângâm landân an tidanglam chuâng lo. Kristiante hi rawng leh a hnawih tlêtna ang kha an ni a, Krista chu a milim ruângâm siamtu ang kha a ni a, fak phû ber a ni. Inzawh tûr: Engtin nge kohhran rawngbâwlna tiphûr leh tichaktu Krista tel lo chuan ringtûte hi eng mah an nih loh?

RAHBI 2—Zawng chhuak rawh

ZIRTÏRTÛTE PUÂL: Thuthlung Hluuin ropuina a manthiam dân chu a rih dân a zirin a ni. Tûnlai ƣawngkâuchheh hian chutianga chu a târlang.

ƣawng lêra misual hotupa an sawi dân chu ‘mi rit’ tihte a ni a. Mahni hûhâng, pawimawhna, dinhmun sâng leh thuneihna ang chîte hmang tûra intih nân ‘I rihna han hmang teh’ titein an sawi bawk a. Thuthlung Thar lam pawh hian chû chu chhunzawm zêlin, kan Pâ vâna mi leh Isua Krista hi thupui bera neiin, mihringte hi chu a vê ang chauha sawi a ni ƣhîn (*Luka 12:27; Johana 7:18*). Ropuina te, thuneihna te, ƣhat famkimna te—hêng hi Pathian puâl bîk “rihna” a ni. Mihring tih ropui ber berte pawh hi hnâwmhnê mai a ni.

ZIR ZAUNA

I. Kraws Chhuângin (*Galatia 6:14*.)

Paula chuan kraws-in a entîr tawrhna leh muâlphona hi a chhuâng a. Mi sual chimawm ber berte hi kraws-ah an khêngbet ƣhîn a. Chutianga tluka intawrhîrna dang a awm lo. Paula kha mi narân, vâkvai, thiamna eng mah nei lo, sâkhaw thila hmuhsitawm lo ni ta se, khenbehna nêna a insawi zawm kha a hriatthiam awm deuh tûr. Khawvêla mi chhia leh dinhmun hnuaihningten ram inlumlehna an rawn

thlen kan hre fo va, mahse khenbehna nêna Paula a insawi zawm ve tlat mai hi rilru ngaihtuahna hian a manthiam mai lo thîn.

Amâ nihna a insawifiah dân chu: “Duh pheii ila, kei pawh tîsa chung a rinna ngat thei ka ni a sîn. Mi dang rêng rêngin tîsa chung a rinna ngat theia an inngai a nih chuan, kei hi ka inngai lehzual a ni: Ni riat nîa serh tan, Israela thlaha mî, Benjamin chîa mi, Hebrai laka Hebraia piang; dân lamah chuan Farisai ngat, thahnemngaih lamah chuan kohhran hote tiduhdahtu ka ni; dân thûa felna lamah chuan sawisêl bo ka ni. Mahse, ka tâna hlâwkna tûr apiangte chu, chûng chu Krista avângin châannaah ka ruat a ni. A ni takmeuh mai, ka LALPA Krista Isua hriatna ropui bîk avângin thil engkim pawh châannaah ka ruat a ni; Amah avângin thil zawng zawng ka chên ta vek a, chûng chu hnâwmhnêah lek ka ngai a, chû chu Krista ka neih theih nân a ni,” (*Filipi 3:4–8, ESV*).

Paula kha thil luhchilh tak taktu, sâkhaw thila mi hneh thei ber mai, thiamna sâng nei leh vântlâng hriat hlawh tak a ni. Chutichungin, Paulan Amah Krista bâk thil dang eng mah chhuân a nei sî lo. Chutiang a nihzia chu a lekhathawnte hian an târlang a. A rawngbâwl tîrh lama Galatia mîte hnêna a lekhathawnah pawh hian kraws chauh a châwisânzia chu uâr takin a sawi a. A hnû deuha Filipi tân ina khung a nih laia a ziahah pawh a sawi nawn leh ngat a. Ani hi Thuthlung Thara lekhathawn thahnem tak ziaktu hi, kum zabi khatnaa Kristian ramthim rawngbâwltu hrâtkhawkhêng niin, Thuthlung Thar huna Pathian thu kalhmang chhertu ber a ni a. Fakna leh châwimâwina zawng zawng chu Krista belin, a hlawhtlin vêna zawng zawngte chu eng mah lo maiah a ngai thung a ni.

Ngaihtuah teh: Kristianten an testimoni an sawi rêng rêngin, Kristâ thiltih âiin mahni lam inchâwisân hi an uâr

zâwk thîn em? Engati nge mahni-inkhenbeh hi a har viau? Mahni-inchhuannaah hian eng thil hlauhawm nge awm nghâl? Kristiante hian an hlutna hi khawi aṭanga chhût thîn tûr nge an nih ang?

II. Thil Siam Thar (*Galatia 5:2–4.*)

Vânduaithlâk takin, Kristian Pathian thu kalpui dân thenkhatah chuan, bêl chhûnga thil awm thlâk lo va, pâwn lama thu chuâng thlâk ang lekin an kalpui a. Chhandamna chu rorêlnaa thil chinfelna, nihna thar inpêkna angin an ngai thîn. Bible Kristianna erawh hi chuan, nun chhûng thil hi siam thât hlauh a ni tûr a ni tiin a tlângâupui thung a. Neitu nihna hi Setana aṭanga Kristaa thlâk a nih a, chinfel a nih tawh chuan mi mal nun chu a lo danglam hlauh thîn. Chutiang tihna atân chuan ringtûin a lo tâuwiâwm thât a ngai, tihthianghlimna hi a duh lo chung hnêna hnawn luih a ni ngai lo. Chutih laiin, Kristiante hian an lo chêt vêna hian chû chu hlauh chhuak tâah chuan an ngai tûr a ni lo. Milim hian uâng takin, “Eng hmanga siam nge ka nih min han en mah teh u!” a ti thei lo. Milim hian mahni a indin thei lo ang hian, Kristiante pawh mahni insiamṭha thei an ni lo. Jeremia khân uâr takin, “Keitêin a ziâ a thlâk thei em ni?” (*Jer. 13:23*) tiin zawhna a siam kha. Thil Chiang tak chu, mahni-tumna leh pâwnlam langtheia danglamna hmangin ringtûte hi thilsiam thar an ni thei lo va, chunglam khawngaihna zârah chiaah a ni zâwk tih hi a ni.

Ngaihtuah teh: Kristiante chu mahni inthlâk danglam thei an nih loh avâng hian, ringtûte hian an sâkhaw beihnaa an goal tûr chu enge ni a, engvâng nge? Bible zir leh ṭawngṭaite hian lâwmman a ken tel nghâl loh laiin, engati nge Kristiante hi chutiang ti zêl tûr kan nih sî?

RAHBI 3—A Taka Nunpui Tûr

ZIRTIRTÛTE PUÁL: Infiamna lama mi rawihten tân chak zâwng te, infiam theih dân te leh thahrui neih dânte an teh thîn. Mahni inteh a, infak leh inchâwisân vêlna hian rilru lamah thil tha lo a thlen thîn. Mihringte hian Kristan min hlui ‘pawm’ nihna chu kan mamawh êm êm a ni.

Ngaihtuah Tûr Zawhnate: Pathian hian a khawi hi nge a ngaih thupui zâwk ang: theihna kan neihte chher chhuah nge inlaichînna min neihpui hi? Sawi fiah la. Pathian hnên kan panin, enge kan rawn ken ang?

Ataka Nunpui Tûr Zawhna: A hmâa kan zawi tâk ang khân, milim chuan, “Eng hmanga siam nge ka nih min han en mah teh u!” a ti thei lo. Milim hian mahni a indin thei lo ang hian, Kristiante pawh mahni insiamtha thei an ni lo. Engtin nge Pathian khawngaihna thlarau lama thi tawh, nun nei lo chu kâitho va, thil ropui taka a chet that leh tâk?

RAHBI 4—Boruak siam rawh

ZIRTIRTÛTE PUÁL: Mihringin pâwnlam landân an en a, Pathian erawh chuan thinlung chhûng a en zâwk thîn. Mi tam takin danglamna neih an duh ang tûrin thutlûkna an siam thîn. Pathian duhzâwng erawh chu thinlunga pawmna a ni. Mihring thinlunga Krista a lo chên tawh chuan, chîndân te, nunphung te, thil thlîr dânte chu chawplehchilhin a lo danglam a. Mahni-inngaihtuahna âiah lalram thupêkte a lo lian a. Pâwnlam landân ngawtah hi chuan chhûnglam thianghlimna a tel lo thei a, chû chu Pathian lâwmzâwng a ni lo.

Tih tûr: “A Nung” tih hlâ emaw “Châwimâwina leh Fakna” lam hlâ in hmuh theih chuan sa ho teh u. Chûng hla thû aṭanga mahni lam ni lo, Pathian fak an châk chhan sawi tûrin in insâwm dâwn nia.

2017 KUARTAR 4-NA ZIRLAI

Kuartar lelah chuan Protestant Reformation champha vawi 500 pualin *Rome* kan zir ho dâwn a ni. Kum 1517 khân, Martin Luther-an a **Thupui 95** chu a târchhuak a, chû chuan khawvêl a nghawr nghîng a. Thil a danglam nasa ta hlê nâin, Pathian Thû erawh chu a danglam vê lo. Thutak hruainain Lutheran Rome tân chona a siamsak a, mî maktaduai têlte hnênah rinnaa vânga chhandamna thuchah a tlângâupui a. Chuta chin chu, Kristianna hian hmâsâwn zêlin, chanchin t̄ha luahlântu thurin diklo lakah mîten zalênna an hmû a. Reformation hi eng emaw chen a lo khaihlak ta rih a. Hê kohhran inzawmkhâwm hunah hian, Siamt̄hatna thlentu thutakte chu, danglamna bulpui thup nân phê ruâia kanlpui a ni chho ta zêl a. *Daniela 7:23–25; 8:9–12; Thupuan 13–14*-a hrilhlâwknate leh, rinna zâra chhandamna thuchahte hian, Protestant sûlsutûten an nunna sêng hiala an lo t̄an tawh t̄hin thutakte chu Bible zirtûren an ngaihven chhan tûr a târlang a ni. Kristiante Rome lama hîp lêt leh tûra beihna zawng zawng chu kan hnar vek a. Pathian Lehkathû hian chumi ep zâwng chu a hawi a (*Thupuan 18:4*), chumi hawi zâwng chu zawhin, chanchin t̄hâ (*Thupuan 14:6*) chu kan puâng a ni.

Zirlai 1-na

October 7, 2017

TIRKOH PAULA ROME KHUAAH

CHÂNGVAWN: “Khawvêl zawng zawngah in rinna thû chu a than avângin, in zâa chungka ka lâwmna thû Isua Kristâ zârah ka Pathian hnênah ka sawi hmasâ a ni,” (*Rome 1:8*, NKJV)

Sabbath Thurohlû: Rome mîte hnêna Paula thusawi hi amâ hunlai leh Martin Luthera hun ang tho vin tûna Pathian kohhran tân pawh a la pawimawh reng.

Thupui Then:

Sunday: Tirhkoh Paula Lehkathawn (*Rome 16:1, 2*)

Thawhtannî: Paulan Rome Khua Tlawh A Châk (*Rome 15:20–27*)

Thawhlehnî: Paula Rome Khawpuiah (*Tirhkohte 28:16*)

Nilâinî: Rome Khuua ‘Mi Thianghlimte’ (*Rome 1:7*)

Ningânî: Rome Khuua Ringtûte (*Rome 1:8*)

Zirtâwpnî: “Judate Tâna Chhandamna” *Tirhkohte Thiltih*, 2nd Edition (2014), pp. 333-341.

Zirlai 2-na

October 14, 2017

THU INCHUH (INHNIÂLNA) CHU

CHÂNGVAWN: “Chû mi chu hriattîr tûrin a lo kal a, êng thû chu hriattîr tûrin; amah avânga mî zawng zawngin an rinna tûrin,” (*Johana 1:7*).

Sabbath Thurohlû: Pathian thatna dân zawm hi Thuthlung Thar pêng khat a ni ang tho vin Thuthlung Hlui pêng khat pawh a ni vê tho.

Thupui Then:

Sunday: Thuthlung Tha Zâwk (*Hebrai 8:6*)

Thawhtannî: Juda Dân leh Hraite (*Leviticus 12, 16, 23*)

Thawhlehnî: Mosiâ Thurochhiah Dân (*Tirhkohte 15:1–12*)

Nilâinî: Jentail Ringtûte (*Tirhkohte 15:5–29*)

Ningânî: Paula leh Jentailte (*Galatia 1:1–12*)

Zirtâwpnî: “Judate leh Jentailte,” “Galatia-a Kalsualna,” *Tirhkohte Thiltih*, pp. 168-178, 342-346; “Israelte Hnêna Dân Pêk,” “Dân leh Thuthlung,” *Thlahtubulte leh Zâwlneite*, 2nd Edition (2014), pp. 303-317, 369-382; “A Mi Thlan Bîkte,” *Chatuan Nghahfâk*, 2nd Edition (2014), pp. 26-33.